

Al Liamm

Tîr na nÔg

Gwengolo - Here 2013

www.alliamm.com

400

Nevez embannet gant Al Liamm

Yudal !

Romant gant
Erwan HUPEL
130 pajenn, 12€

Erwan Hupel

YUDAL !

Romant

Herve Gouedard

Paul Sérusier ul livour e Breizh

Romant

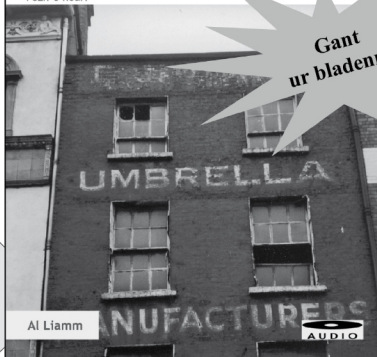
Paul Sérusier, ul livour e Breizh

Romant gant
Herve GOUEDARD
230 pajenn, 14€

Gerry Mc Donnell

Distro

Pezh-c'hoari

Distro

Pezh-c'hoari da selaou gant
Gerry Mc DONNELL
Bzhg gant Kristian Braz
40 bajenn, 12€

Kuzul ar Brezhoneg

14 straed Louzaouenn-an-hañv /rue du Muguet 22300 Lannuon

TAOLENN

Al Liamm 400, Gwengolo - Here 2013

PENNAD-STUR

1946-2013, 400 niverenn !, gant SKIPAILH AL LIAMM 3

E KOUN

1948-2013 6

Intrudu, gant Andrev-L. LATIMIER 7

BARZHONEG

Tro ar vinic'hi, gant KERVALAN 11

DANEVELLOÙ

Tro-c'houzoug ar verc'h henañ, gant Annie COZ 17

Un Affenpinscher en ter-du, gant David ar GALL 27

Pevar c'hant beaj, gant Jil PENNEG 32

An deiz-ha-bloaz diwezhañ, gant Mich BEYER 39

Glav ha heol, gant Padrig DREAN 45

Deiz-ha-bloaz laouen, Margi !, gant Maï-Ewen 53

LIZHIRI

Liammoù (hollvedel) Al Liamm, gant mignoned Al Liamm 62

HEKLEV SEVENADUREL

A-dreuz lenn 73

Petra nevez ? 78

Kelaouennoù 96

Notennoù 106

www.alliamm.com

Embannet gant skoazell

centre national du
Livre

Al Liamm

Tír na nÓg

Rener

Tudual HUON

7, Bel Air 29460 DIRINONN

Teñzorer

Herve HUON

SekreLOUR

Herve LATIMIER

27, bali Laenneg 35000 ROAZHON

Kuzul-ren

Tudual Huon, Herve Huon,
Annaig Kervella, Herve Latimier,
Erwan Hupel, Malo Bouëssel du Bourg,
Ronan Ménardeau

Burev

Jerom OLIVRY

14 Straed Louzaouenn-an-hañv

22300 LANNUON

alliamm.tirnanog@gmail.com

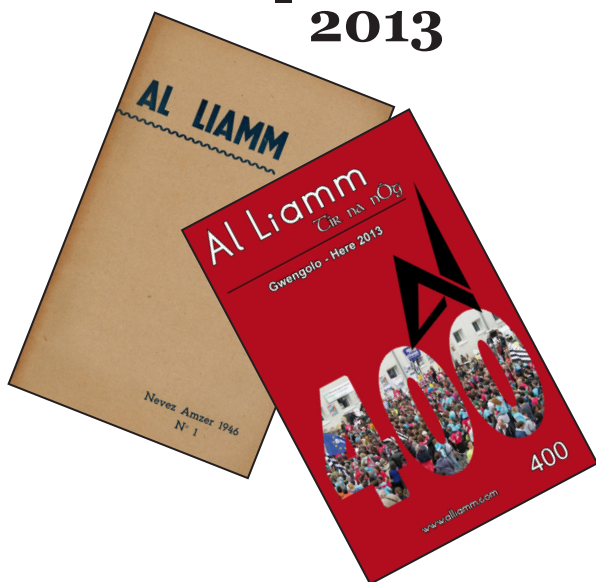
**Kasit ho skridoù da
tudual.huon@orange.fr**

AL LIAMM Tír na nÓg n° 400

Revue littéraire bimensuelle éditée par AL LIAMM, Date de parution : Octobre 2013, Dépôt légal : 4ème trimestre 2013
Directeur de publication : Tudual HUON, 7 rue Bel Air 29460 Dirinon, Secrétaire : Herve LATIMIER, 27 bd. Laennec
35000 Rennes, Administration et abonnement : 14 rue du Muguet 22300 Lannion, alliamm.tirnanog@gmail.com,
Imprimeur : Ouestélio 505 rue Julien de la Gravière Port de commerce CS 92901 - 29229 Brest CEDEX 2
Abonnement : normal 35€, étudiants/chômeurs 19€, étranger 40€, numérique 15€, prix au numéro 7€
C.P.P.A.P. 0416 G 88189

Skipailh Al Liamm

1946 - 2013

400 niverenn !

Ur sifr a-feson, gwir eo. Met n'eo ket aze emañ an dalc'h.
An talvoudusañ hag an emsavusañ ?

C'hwi, lennerien hag a c'hourc'hemennomp evit ho fealded.

C'hwi, skrivagnerien a frealz ac'hanomp gant ar skridoù
a gasit ingal d'ar gelaouenn.

C'hwi, skoazellerien a bep seurt a drugarekaomp a-greiz-
kalon.

Hepdoc'h ne vefemp ket bet gouest da ginnig an niverenn
400-mañ.

Er penn kentañ, e 1946-1948 e savas ur strolladig tud mennet start, ur gelaouenn diazezet war nerzhioù teir c'helaouenn : *Kened*, *Tír na nÓg* hag *Al Liamm*. Sklaer an hent a gemerjont : hini hêrezh *Gwalarn* da gas pelloc'h. Ha ni, hiziv c'hoazh, a zispenn roudoù hon araogerien a-drugarez d'ur skipailhig Breizhiz feal ha da Jerom Olivry, hon implijad yaouank.

Kemmet eo dremm ar bed, hini Breizh, ar gevredigezh, an endro. Gant red ar vuhez hag he c'hemmoù e ranker mont. Hep skoazelloù arc'hant ar Rannvro dreist-holl e vefe diaes talañ ouzh koust an embann.

Koulz ha gant e grouerien 67 vloaz 'zo, eo dispakañ donezonoù skrivagnerien nevez ha yaouank pal pennañ *Al Liamm*. Hor yezh-ni a zo evel kement yezh er bed-mañ : ur benveg eskemm, displegañ, seveniñ, krouiñ ha bevañ. Ur yezh dispar hag hep he far. Gant he fajennoù e kinnig *Al Liamm* lakaat an dibarezh-se da greskiñ ha da vleuniañ. Sevenadur ha lennegezh a zo bouedenn he c'hreizon.

Da geñver an darvoud kaer-mañ hon eus kavet brav broudañ ar skrivañ gant ur genstrivadeg danevelloù. 13 hon eus degemeret, trugarez dezho holl. Start eo bet an dibab. Embannet e vint, ul lodenn en niverenn-mañ, ul lodenn all diwezhatoc'h. Ha diskuilhet anv an danevell aet ar maout ganti e Karaez d'ar Sadorn 26 a viz Here.

Soñjit 'ta, enoret al loread(ez) en ur resev *Al Liamm* betek fin e vuhez (he buhez)...

Un digarez brav eo ivez an niverenn 400 evit gwiskañ dilhad nevez. Un tamm kemm a zo gant doare kinnig ar golo hag ar pennadoù. Hor pal a zo bepred e vefe plijus hag aes da lenn evidoc'h-c'hwï. Trugarekaat a reomp start hor c'henvroad yaouank Brieg Huon evit e labour.

Ya, war-zu an amzer da zont eo paret hon selloù. Penaos vo ar gelaouenn a-benn 10, 20 pe 30 vloaz ? Ganeoc'h hag ar rummadoù yaouank emañ ar respont. Intret eo hor buhez gant teknikoù nevez. Ar brezhoneg, koulz hag ar yezhoù all, a ranko tennañ e vad eus doareoù a-vremañ an embann, an eskemm, ar brudañ... Adalek an niverenn 400 e c'hellloc'h prenañ ur c'houmanant niverel ha mont war hol lec'hienn da lenn ar gelaouenn hag he fellgargañ e meur a stumm.

Intrudu. Startijenn. Ijin. Youl.

Gerioù diazez *Al Liamm* abaoe an deroù hag a vroudo c'hoazh e-pad pell rouedad ar vrezhonegerien, kozh ha yaouank.

Ho kelaouenn eo *Al Liamm*. Kendalc'homp a-gevret da vont war hent entanus ar c'hrouiñ, ar skrivañ, al lenn. Greomp eus ar brezhoneg ur yezh vev ha c'hwek, unan a-vremañ.

Gouel mat d'*Al Liamm* ! Gouel mat deoc'h holl !

Trugarez da skipailh *Gouel al Levrioù e Breizh* – Karaez
Trugarez da gKuzul ar Brezhoneg

1948 - 2013

© Al Liamm

Lidañ ar 400^{vet} niverenn a ro tro da deurel ur sell war an amzer dremenet. Dibabet en deus skipailh *Al Liamm* kinnig deoc’h lenn (pe adlenn...) pennad-stur niverenn 6 *Al Liamm Tír na nÓg*, hini Genver-C’hwevrer 1948. An niverenn gentañ goude an emglev e voe. Goanag a zo en titl. Ma veneg diaesterioù ar c’helaouennoù e brezhoneg e laka en a-raok nerzh an unaniezh, tachenn “sevenadurel dre vras” ar gelaouenn hag al labour embann levrioù a zo d’ober. Deoc’h da lavarout hageñ eo chomet *Al Liamm* war memes hent 65 bloaz goude...

© Al Liamm

Intrudu

« *Ul labour-sevel hon eus d'ober e Breizh.* »

Roparz Hemon

Breiz Atao, Here 1924

AL LIAMM – TIR NA N-OG : Setu deut da wir an emglev a embannemp e niverenn diwezhañ *Al Liamm*. Krediñ a reomp e c'hellimp diwar vremañ kinnig pep daou viz d'hol lennerien ur c'haier fonnus, skridoù a bep seurt e-barzh, a roio bod d'ar strivoù graet du-mañ du-hont en hor yezh hag evit hor bro.

Ur gentel a unvaniezh hag a urzhiadur a ziwan eta diwar an emglev-se... Hogen, ret eo lavarout ez eus bet ivez abegoù boutinoc'h eget an Unvaniezh hag an Urzhiadur evit hor bleniañ holl, hor c'heneiled eus *Tir na n-og* diouzh un tu ha ni diouzh an tu all davet an emglev : spontus e teu da vezañ an diouer a arc'hant, hag hon div gelaouenn a zo chomet hep bezañ skoazellet evel ma tereent bezañ... Souezhus ha nec'hus war un dro gwelout brogarourien vat zoken chom hep kas o skodenn : diseblanted ? diegi ? pizhoni ? N'on ket evit hel lavarout. Koulskoude, ra

soñjer e koust bremañ 25 000 lur moulañ ha strewiñ un niverennig evel homañ, neuze 500 komananter d'an nebeutañ a vefe ret da gaout diouzhtu evit gallout bezañ hep re a drabas... Siwazh ! Pell, pell-bras emamp eus ar gont. Kentelius-kenañ eo lenn hag adlenn dastumadeg *Walarn*, an dra ramzel-se a zo bet betek-hen an ober pouezusañ savet gant Breizhiz ar c'hantved-mañ ; un dra a verzer diouzhtu : pegen alies e oa ret d'ar rener pediñ hag aspediñ an dud evit o lakaat da zegas priz o adkomanant. Biken n'hor bo a-walc'h a zoujañs evit an den en deus dalc'het e-pad ugent vloavezh, hep bezañ biskoazh krignet gant an digalonekaat, hag a zo bet rediet da devel nemet da heul darvoudoù estren d'hor stourm. Neuze daou dra a-bouez a zo dirazomp da ober :

— Da gentañ, ret eo kenderc'hel da embann skridoù en hor yezh ha strivañ evit lakaat da fetis danvez hor sevenadur ;

— D'an eil, ret eo kavout skoazell a-walc'h evit gallout labourat hep koll re a arc'hant.

Ac'hanta, ret e vo d'ar re wellañ, d'an nebeudig tud o deus hon harpet adalek an deroù ober muioc'h c'hoazh : n'eo ket a-walc'h dezho bezañ paeet o c'homanant, ret eo ivez lakaat tud, ar stankañ ar gwellañ, d'ober kement-all, dastum o skodenn kas anezhi deomp. Sur, kalz a dud e-touez ar re a zarempred tamm pe damm an emsav, a asantfe harpañ gant ma vefe goulennet diganto. Ha perak, da skouer, ne gemerfe ket pep Kelc'h Keltiek, pep strollad breizhat n'eus forzh pe obererezh en deus, ur c'homanant evit kaout dastumadeg *AL LIAMM – TIR NA N-OG* en e levraoueg. Ur galv e reomp amañ, harp a c'houlennomp digant an holl o deus graet al le da

labourat evit Breizh, ha stank int, gant se, ma n'int ket holl bouzar, spi hon eus e welo ar bloavezh nevez-mañ un eost fonnus a embannadurioù brezhonek. Embannet e vo en niverenn a zeu roll ar strolladoù a devo selaouet hor galv.

War un dachenn all, pa 'z eo bremañ sevenadurel dre vras ar gelaouenn, pep hini e-touez ar vrezhonegerien desket a c'hellfe kenlabourat en un doare bennak. Piv n'en deus ket studiet evit e blijadur ur rann eus gouiziegezh mab-den ? Da skouer, levr brudet Anatol Ar Braz, *Mojenn an Ankoù*, a zo da adskrivañ penn-da-benn e brezhoneg. Arabat treiñ anezhañ diwar ar galleg, er c'hontrol ret eo adober labour enklask Ar Braz, lakaat an dud a-ziwar ar maez da gontañ, notenniñ pep tra, ha dastum kontadennoù eus holl rannvroioù Breizh ; pouezus-dreist e vefe ur seurt levr evit studiañ prederouriezh hor gouenn.

Posubl e vefe eta da galz eus hol lennerien, gonezerien, an Trec'h Meur da skouer, pinvidikaat kelc'h ar sevenadur brezhonek. Pell 'zo e skrive Roparz Hemon « Hanter-kant levr hon eus ezhomm anezho »¹, ha n'hon eus ket zoken un Istor Breizh en hor yezh !... Evelkent, krediñ a reomp e vezo savet aes-kenañ al levrioù-diazez a c'houlenne rener *Gwalarn* pa vo prientet al labour gant studiadennoù dudius ha kentelius savet e pep skourr eus ar Skiant. War an divout-mañ, trugarekaat a reomp kalonek skrivagnerien an emsav o deus hon harpet endeo dre o gouiziegezh hag ivez dre vrud o anvioù, dreist-holl Fañch Elies (Abeozen), Roparz Hemon ha Kerlann.

Daou hent o devo eta da bleustriñ warno hor c'heneiled oberiant :

1 *Gwalarn*, niverenn 62, Genver 1934

— Ober bruderezh, pouezañ war an dud a anavezont e sell bevañ ar gelaouenn ;

— Sevel pe lakaat sevel gant tud barrek pennadoù a binvidikaio hor yezh ha lakaio lorc'h ha fiziañs en holl.

*

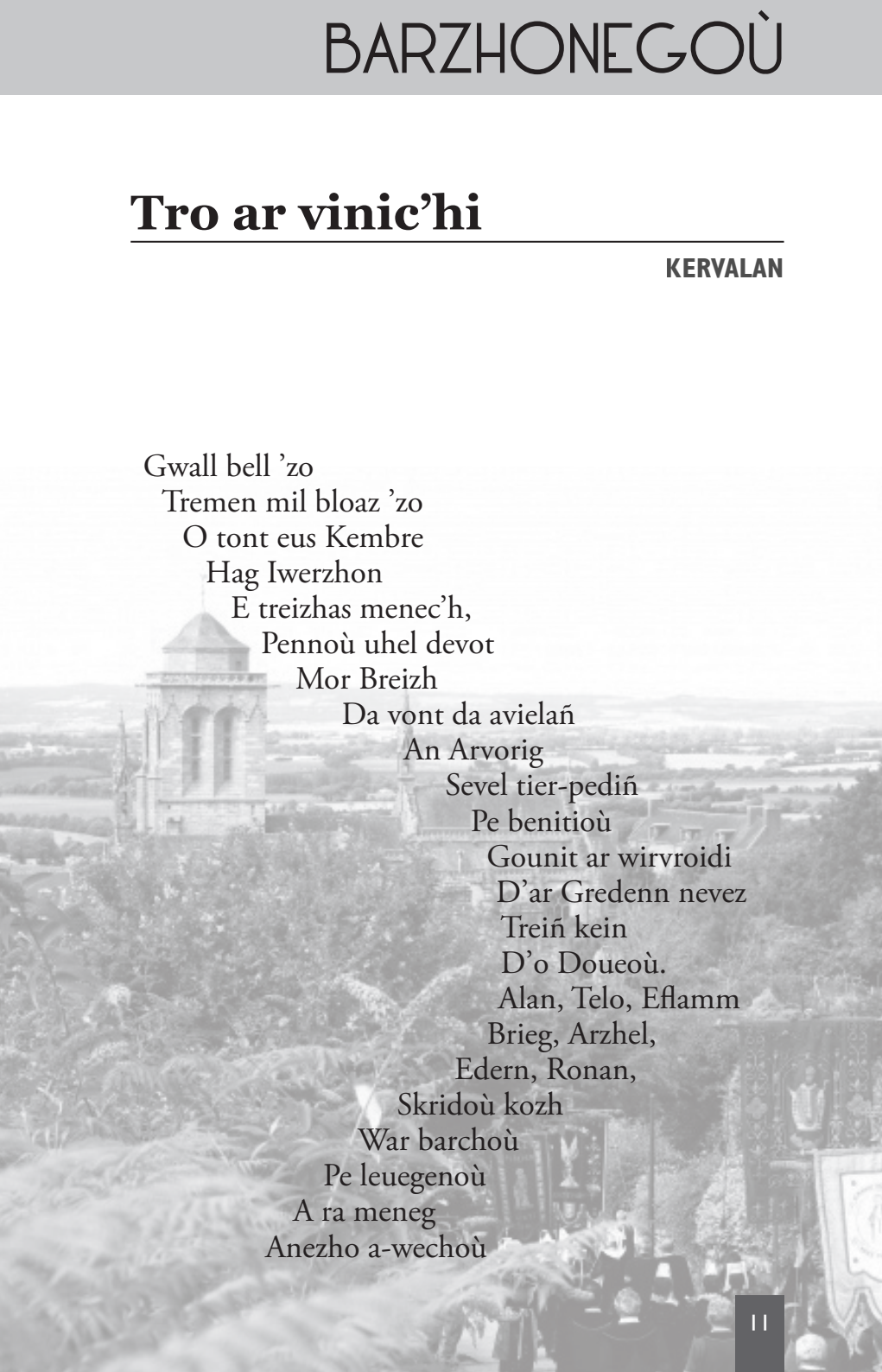
* *

Setu aze ar roll-labour a ginnigomp evit 1948. Gwelet e vo diwezh ar bloaz pe stumm a vo gant ar c'hef ha taolenn ar pennadoù...

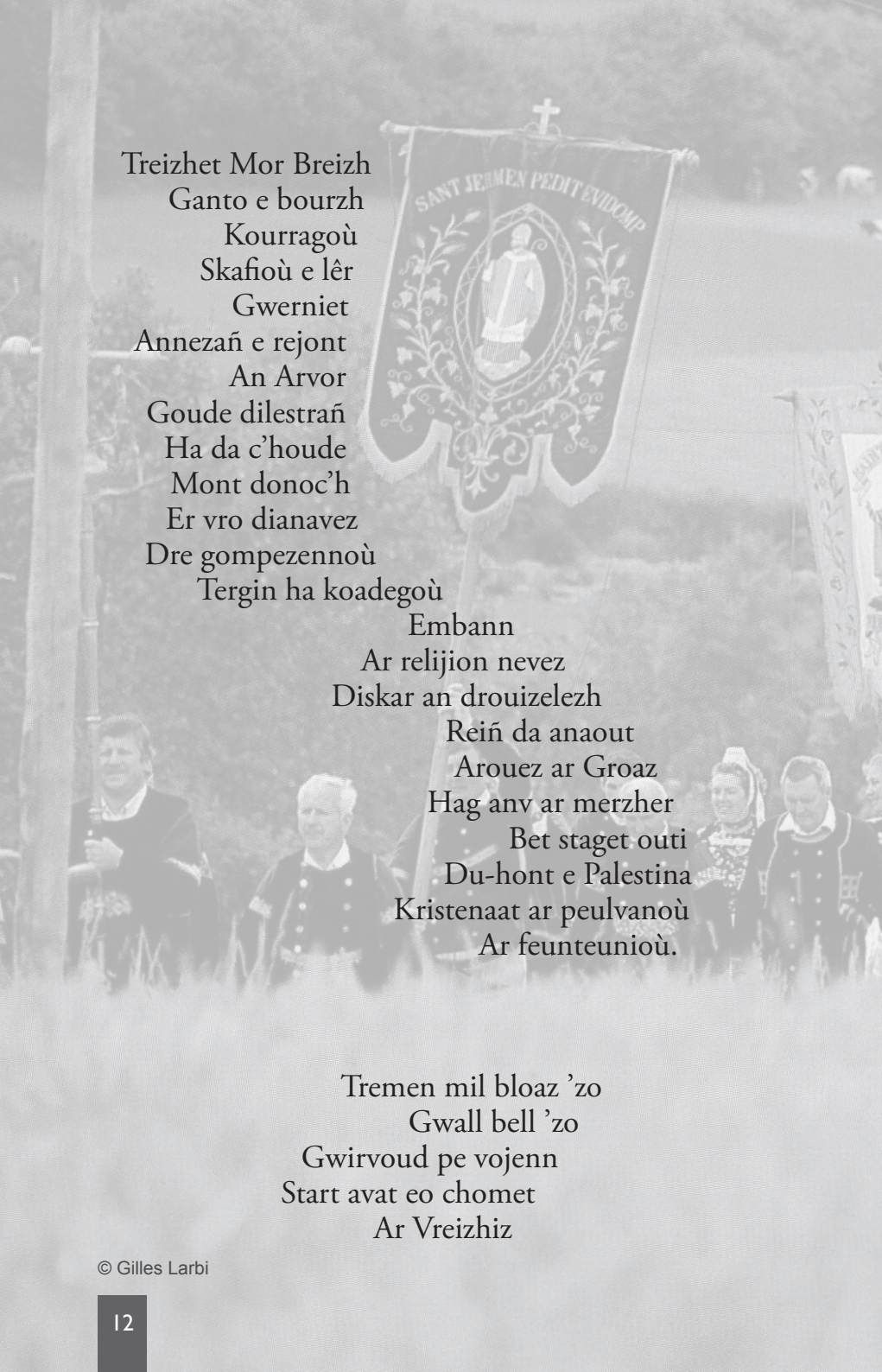
Al Liamm, *niverenn 6, Genver-C'hwevrer 1948*

Tro ar vinic'hi

KERYALAN

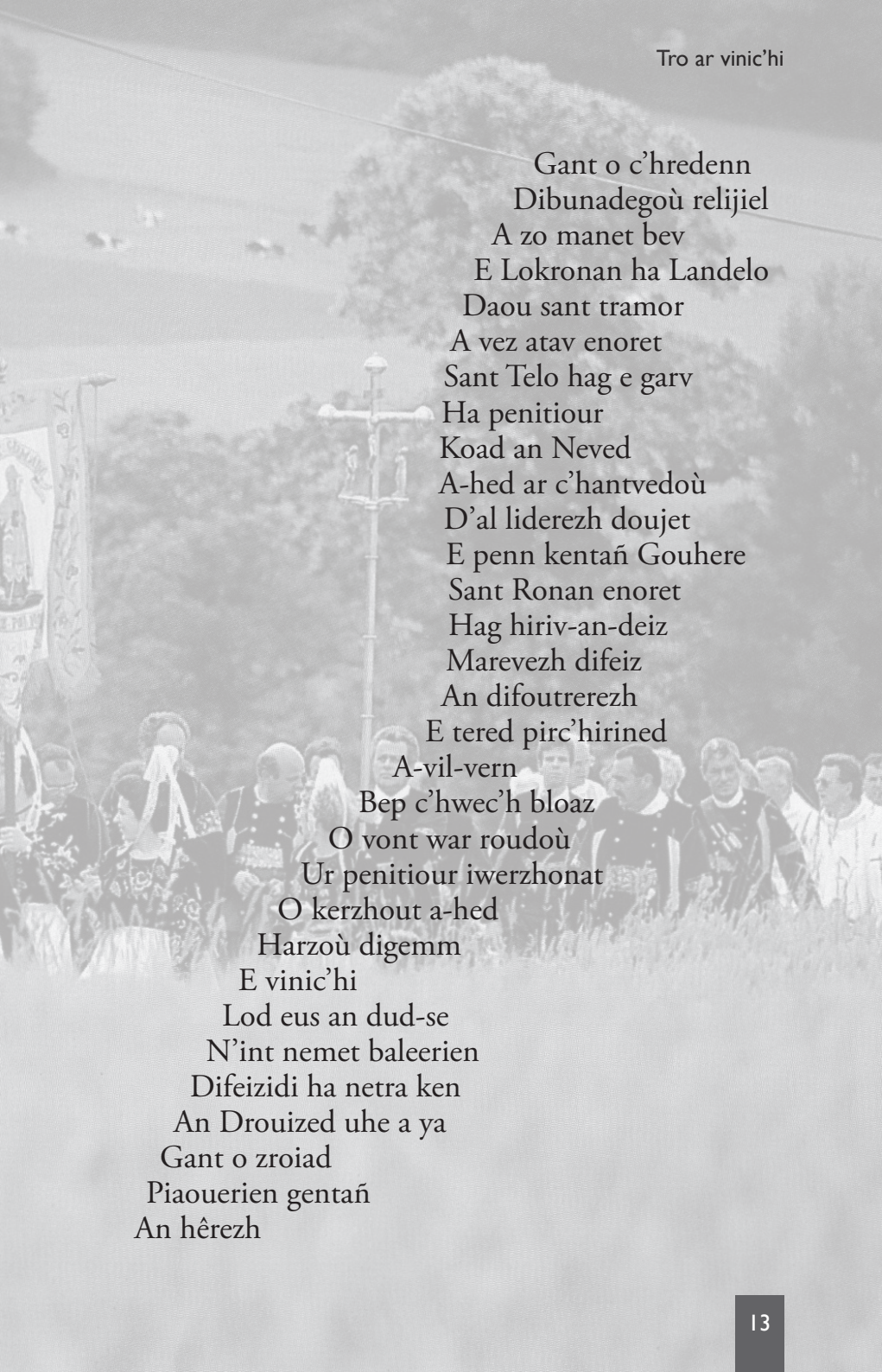
Gwall bell 'zo
Tremen mil bloaz 'zo
O tont eus Kembre
Hag Iwerzhon
E treizhas menec'h,
Pennoù uhel devot
Mor Breizh
Da vont da avielañ
An Arvorig
Sevel tier-pediñ
Pe benitioù
Gounit ar wirvroidi
D'ar Gredenn nevez
Treñ kein
D'o Doueoù.
Alan, Telo, Eflamm
Brieg, Arzhel,
Edern, Ronan,
Skridoù kozh
War barchoù
Pe leuegenoù
A ra meneg
Anezho a-wechoù

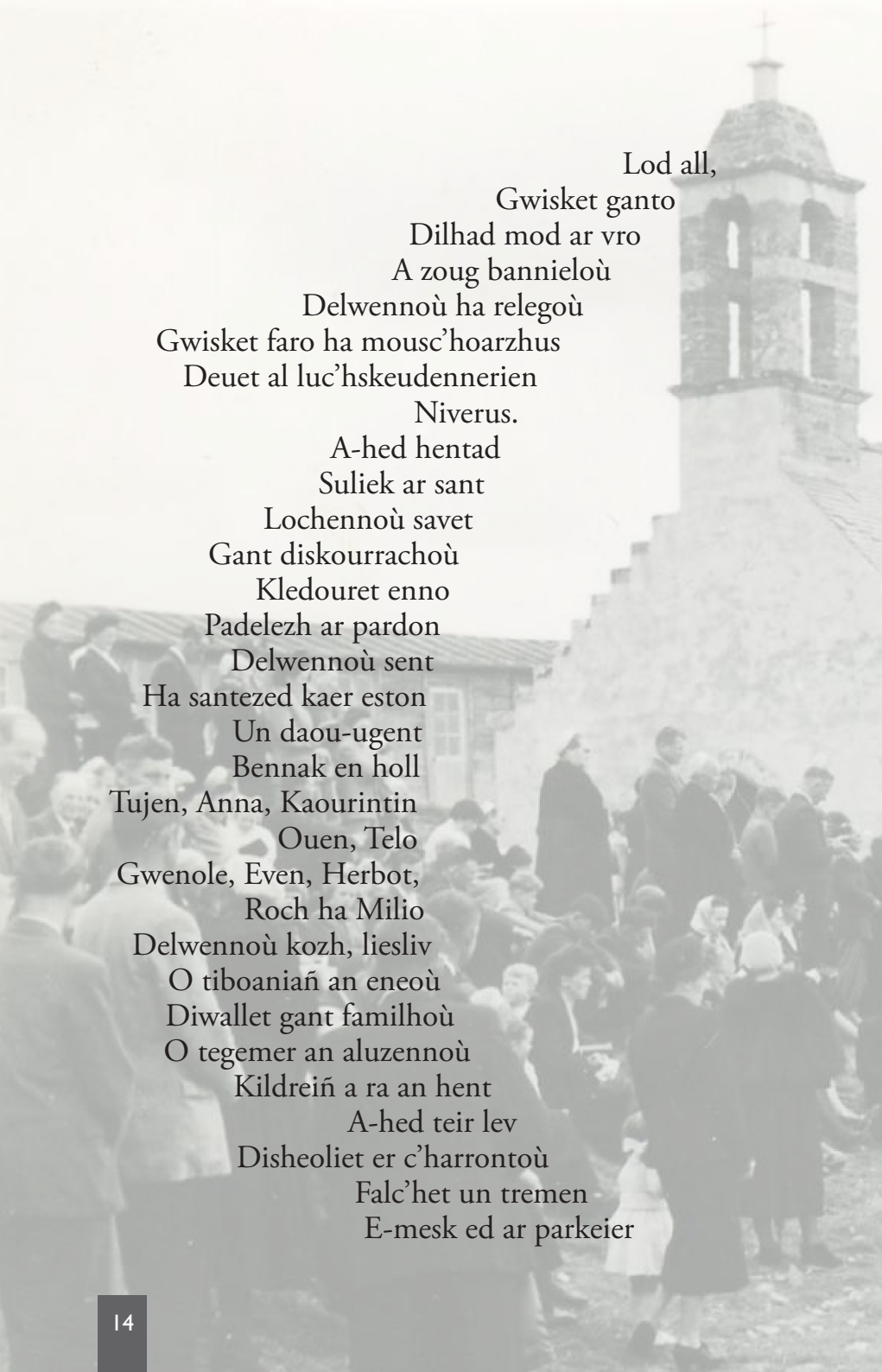
Treizhet Mor Breizh
Ganto e bourzh
Kourragoù
Skañvioù e lêr
Gwerniet
Annezañ e rejont
An Arvor
Goude dilestrañ
Ha da c'houde
Mont donoc'h
Er vro dianavez
Dre gompezennoù
Tergin ha koadegoù

Embann
Ar relijion nevez
Diskar an drouizelezh
Reiñ da anaout
Arouez ar Groaz
Hag anv ar merzher
Bet staget outi
Du-hont e Palestina
Kristenaat ar peulvanoù
Ar feunteunioù.

Tremen mil bloaz 'zo
Gwall bell 'zo
Gwirvoud pe vojenn
Start avat eo chomet
Ar Vreizhiz

Gant o c'hredenn
Dibunadegoù relijiel
A zo manet bev
E Lokronan ha Landelo
Daou sant tramor
A vez atav enoret
Sant Telo hag e garv
Ha penitiour
Koad an Neved
A-hed ar c'hantvedoù
D'al liderezh doujet
E penn kentañ Gouhere
Sant Ronan enoret
Hag hiriv-an-deiz
Marevezh difeiz
An difoutrevezh
E tered pirc'hirined
A-vil-vern
Bep c'hwec'h bloaz
O vont war roudoù
Ur penitiour iwerzhonat
O kerzhout a-hed
Harzoù digemm
E vinic'hi
Lod eus an dud-se
N'int nemet baleerien
Difeizidi ha netra ken
An Drouized uhe a ya
Gant o zroiad
Piaouerien gentañ
An hêrezh

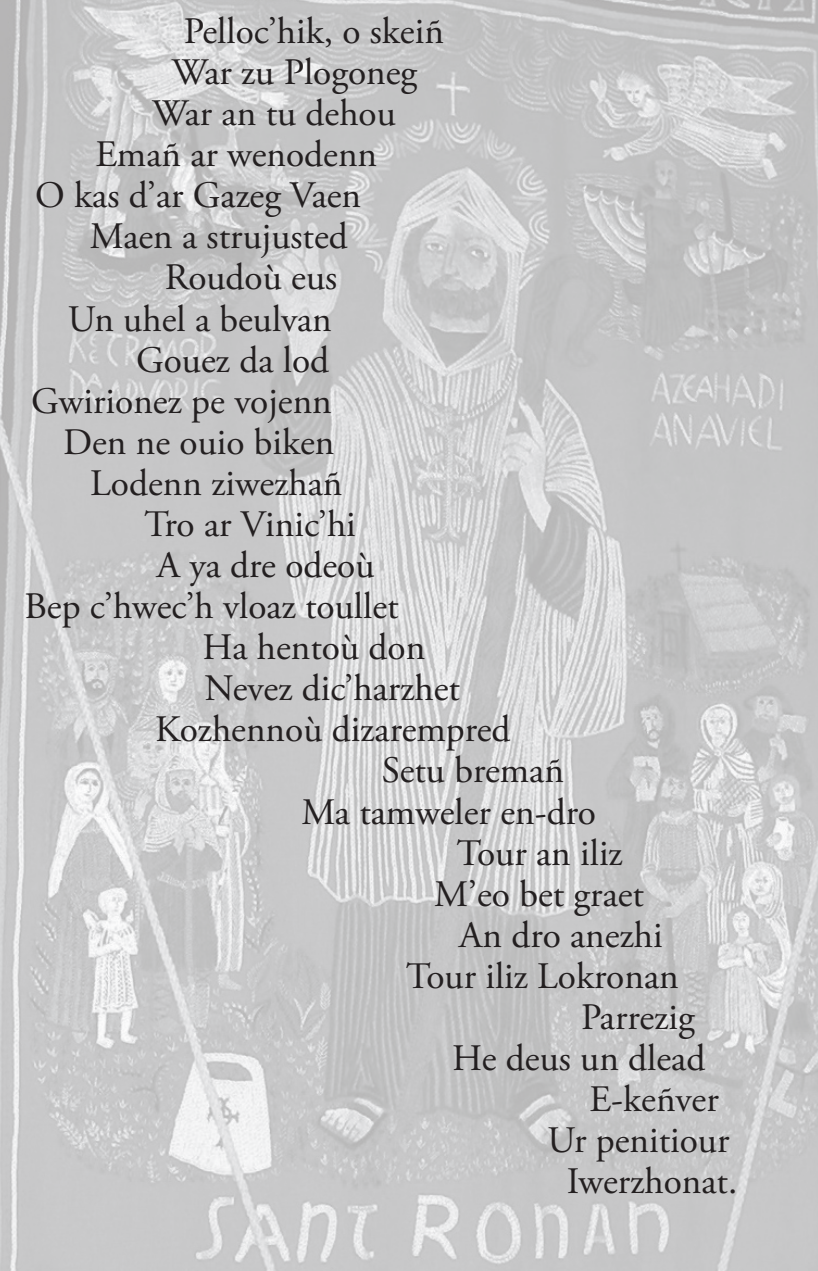
Lod all,
Gwisket ganto
Dilhad mod ar vro
A zoug bannieloù
Delwennoù ha relegoù
Gwisket faro ha mousc'hoarzh
Deuet al luc'hskeudennerien
Niverus.
A-hed hentad
Suliek ar sant
Lochennoù savet
Gant diskourrachoù
Kledouret enno
Padelezh ar pardon
Delwennoù sent
Ha santezed kaer eston
Un daou-ugent
Bennak en holl
Tujen, Anna, Kaourintin
Ouen, Telo
Gwenole, Even, Herbot,
Roch ha Milio
Delwennoù kozh, liesliv
O tiboaniañ an eneoù
Diwallet gant familhoù
O tegemer an aluzennoù
Kildreñ a ra an hent
A-hed teir lev
Disheoliet er c'harrontoù
Falc'het un tremen
E-mesk ed ar parkeier

Savet ur pontig
A-us d'ur c'houer
Minic'hi
Tiriad sakr
Gwarezet
Gant madelezh
Ur penitiour
Repu d'al laer
D'an torfedour
D'an holl damallidi
Klask warno
A gave gwarez eno
Pa erru ar pirc'hirin
E tostalenn
Eno ez eo serzh.

Ar grec'henn
An ti-pediñ
War lein an duchenn
Ar pal da dizhout
Un daeadenn
Da c'houde
E ya an hent
War ziribin
Tremen a ra
Dirak un tamm douar
Diberc'henn
E-lec'h m'emañ
Kroaz ar Geben

PARREZ LOKORN

Pelloc'hik, o skeiñ
War zu Plogoneg
War an tu dehou
Emañ ar wenodenn
O kas d'ar Gazeg Vaen
Maen a strujusted
Roudoù eus
Un uhel a beulvan
Gouez da lod
Gwirionez pe vojenn
Den ne ouio biken
Lodenn ziwezhañ
Tro ar Vinic'hi
A ya dre odeoù
Bep c'hwec'h vloaz toullet
Ha hentoù don
Nevez dic'harzhet
Kozhennoù dizarempred
Setu bremañ
Ma tamweler en-dro
Tour an iliz
M'eo bet graet
An dro anezhi
Tour iliz Lokronan
Parrezig
He deus un dlead
E-keñver
Ur penitiour
Iwerzhonat.

SANT RONAN
PEDIT
EVIDOM

Tro-c'houzoug ar verc'h henañ

Annie COZ

Diouzhtu em boa gouezet ne zegasfe ar prof-se netra vat da zen. Ur Sadorn e deroù miz Ebrel e oa, deiz-ha-bloaz Mamm-gozh, ha deuet e oamp holl e-giz boaz, gant bleunioù ha profoù, da zebriñ merenn ganti, ha da hetiñ dezhi yec'hed hag eurvad evit an amzer da zont. Gortozet he doa Mamm-gozh fin ar pred, ha ne voe nemet neuze, ur wech degaset war an daol ar voutailhad Champagn hag ar wastell gant ar boujiennoù warni, ma savas-hi diouzh he c'hador : « Gortozit », a lavaras. « Un dra a chom din d'ober ». D'ar piltrot ez eas neuze d'he c'hambr, e penn all an trepas, ha distreiñ a reas kerkent en-dro, en he dorn ur voest lèr louet kozh engravet, dezhi stumm ur c'houfrig, gant un alc'hwez.

Santet em boa talm ma c'halon o vont war vuanaat, rak anavezout a raen-me ar voest-se ; meur a wech e oa bet diskouezet din gant Mamm-gozh, ha gouzout a raen mat-tre petra a oa e-barzh : un dro-c'houzoug diamant lintrus a oa enni, kuilhet blot e-kreiz ur gwele seiz limestra skedus. « Da zeiz ho eured e vo deoc'h, plac'hig, » a lavare, bewech ma

tigore ar voest dirazon. « C’hwi a zo ma merc’h-vihan henañ, setu deoc’h e tereo, hervez giz ar familh ; treuzkaset eo bet a remziad da remziad, abaoe pevar c’hant bloaz da nebeutañ, betek ennomp, bepred dre hanterouriezh plac’h henañ ar familh. Pa zimezoc’h e vo lakaet deoc’h en-dro d’ho kouzoug. » Ha cheñchet ’vefe bet meno gant Mamm-gozh ?

Tamm ebet, siwazh ! Chomet e oa-hi en he sav a-dal d’he flas, ha komzet he doa evel-mañ, war-bouez nebeut a dra : « Eürus on da gaout ma bugale en-dro din ur wech c’hoazh. Gouzout a ran n’eo ket aes evit an holl ac’hanoc’h bezañ amañ bep bloaz d’ar mare-mañ, dalc’het ma ’z oc’h gant ho labour, pep hini en ur c’horn all eus ar vro. Tri mab karantezus am eus, dre c’hras Doue, ha n’on ket bet disoñjet gant gour ac’hanoc’h ar wech-mañ kennebeut. Trugarez deoc’h ! Hogen, koshaat a ran, deuet ar mare evidon da lakaat ma aferioù en urzh. Ma zestamant a zo e ti an noter, dasparzet em eus ma madoù etrezoc’h en un doare reizh, ha gouzout a ran e vo degemeret gant pep hini, hep c’hwervoni, an divizoù ’m eus kemeret, hag en defe ho tad asantet dezho, ma vefe bet ganeomp ; met du-se e oa chomet, siwazh e-kichen An Oriant, gant e geneiled eus ar Rezistañs. Ha lazhet eo bet deomp goude e vreur yaouank e Saigon. Evel-se emañ...

« Hogen, an dra-mañ, se a ouzit, » a lavaras hi c’hoazh, en ur zigeriñ ar voest louet hag en ur ziskouez ar bravig. « An dra-mañ, a chom e-maez an herezh, da heul un diviz bet kemeret kantvedoù a zo gant hon hendadoù. Da blac’h henañ ar familh eo da vezañ profet da zeiz he eured. Mat, emaint amañ, en-dro d’an daol, ar re a ya d’ober ar familh, d’an deiz hiziv. N’eus nemedomp ken. Dic’hastet eo bet gwazed ar familh gant ar brezel, an eil re war-lerc’h ar re all : ma zad-kozh da gentañ, hag e vreur yaouank, hemañ dizimez, marvet e Conlie, e-pad ar brezel 1870 ; chomet ma mamm-gozh gant div verc’h, ma moereb Anna, ha ma mamm, 15 bloaz. N’he deus ket bet Anna amzer da zimeziñ, siwazh, riñset ma oa bet gant ar c’hleñved skevent, tri bloaz a-raok da Vamm dimeziñ gant ma zad er bloavezh 1879.

« Mamm-gozh hec'h-unan he doa lakaet an diamantoù etre daouarn ma mamm da vintin he eured, en ur lavar : “N'int nemet prestet, emichañs e teuio deoc'h bugale, hag ur verc'h en o zouez, ha ret vo deoc'h fiziañ ar c'harkan enni, pa vo deuet he zro”.

« Tri bugel he deus bet ho mamm-gozh, mamm-gozh-guñv Louiza, evel ma ouzit : ma c'hoar henañ, Mai, ganet er bloavezh 1884, ma breur Milo e 1885, ha me daou vloaz war-lerc'h. Ur goantenn a oa ho moereb Mai ; ma pefe gwelet anezhi, da zevezh he eured, gant he dilhad gwenn brodet, hag an dro-c'houzoug lintrus, a lakae he mell daoulagad da skediñ evel div steredenn c'hlas, lavaret ho pefe e oa ur briñsez ! Ha neuze e oa deuet ar brezel pevarzek, chomet oa ma breur Milo ha Padrig, gwaz Mai, falc'het, gant ar re all, el lazhadeg Verdun. Aet oa Mai un nebeud amzer war-lerc'h ar brezel gant ar c'hroup ; bez' oa bet ma mamm tost da goll he skiant vat neuze. Pa oa Mai war ar marskaoñ, e oa aet mamm da glask an dro-c'houzoug, lakaet he doa anezhi en-dro da c'houzoug he merc'h divuhez, ha kaer en doa bet ho tad-kozh klask degas soñj dezhi, ne oa den perc'henn war an dro-c'houzoug-se, hag e oa da vezañ treuzkaset a verc'h henañ da verc'h henañ, hag evel-se e oa reizh, mil boan en doa bet da gendrec'hiñ anezhi. Ul luc'hskeudenn en doa ranket ober eus ma c'hoar Mai war ar marskaoñ. N'eo ket bet gwelet an diamantoù en-dro d'ur c'houzoug abaoe, estreget da zevezh ma eured.

« Chomet oan-me, ma unan, gant ho mamm-gozh hag ho tad-kozh. Setu pa oan dimezet, nebeut amzer war-lerc'h, gant ho tad, en doa tad-kozh lakaet din ar c'holier-mañ en-dro da'm gouzoug, en ur lavaret : “Karget on bet gant ho mamm d'ober pezh ne vefe ket bet hi gouest d'ober hep gouelañ. N'eus netra da welet ganeoc'h, ur plac'h vat oc'h, ha tomm eo he c'halon ouzhoc'h, met soñj planedenn griz Mai ne lez repoz ebet dezhi, siwazh ! Hogen deoc'h e tere an dro-c'houzoug-mañ, rak plac'h henañ ar familh oc'h, ur verc'h garantezus ; jaojañ a ra ar vein kaer ouzhoc'h, bezit dinec'h ; dougit anezho gant foug, rak istor hor familh a gounont, a-hed ar c'hantvedoù,

ha spi am eus e c'hano deoc'h a-barzh pell ur verc'h, dezhi da zreuskas an hengoun pelloc'h". Poket en doa din tener ha lidus war un dro, ha klasket em boa a-hed an deiz bezañ din eus ar garg nevez sammet war ma chouk, met ne oan ket bet evelkent hep merzout strivoù truezus ma mamm, o klask kas he selloù leun a boan hebiou da'm zro-c'houzoug. Chomet eo an diamantoù en o boest abaoe, evel m'ho peus bet tro da welet.

« Ha koulskoude, » a lavaras hi c'hoazh, « degouezhout a ra din soñjal, eo bet-se ur fazi. Ar mein prizius a zeu o c'hened diwar kened ar maouezed a zoug anezho, a lavar lod ; jaojañ a reont d' al lidoù, d'ar gouelioù, d'al levenez, ha ne faot ket din e teufe ar re-mañ da vezañ diluf, liammet gant an dristidigezh hag ar marv. Ne 'm eus merc'h ebet, siwazh, ur verc'h-vihan am eus, a-drugarez deoc'h, Laetitia, ha divizet em eus fiziañ anezho ennoc'h, ken na vo deuet tro Louizaig, a lavaras, en ur deurel warnon ur sell leun a deneridigezh. Per ha Loig n'int ket dimezet c'hoazh, ha poent bras eo diboultrennañ ar bravigoù-mañ ; fiziañs am eus, e raio ho kened he efed, Laetitia, rak ur vouilhez oc'h, gaou a vefe lavar ar c'hontrol, ha m'eo degouezhet din a-wechoù bezañ taer un tamm en ho keñver, anzav a ran dirak an holl, ur verc'h-kaer vat oc'h, hag un teñzor eo din Louiza. »

Ober a reas tro an daol gant an aer lidus a zeree d'an darvoud, ha lakaat a reas an diamantoù aketus en-dro da c'houzoug ma mamm, a skede he bizaj hag he daoulagad gant ar blijadur. Ober a reas ma zad tro an daol d'e dro gant ar voutailhad Champagn, ha sevel a reas pep hini e werenn en ur lavar : « D'ar familh, da Laetitia ! »

Gant fulor e talme ma c'halon. Ma en defe unan bennak paret e sell warnon d'an ampoent-se, en defe gwelet ma daoulagad o luc'hiñ evel glaou bev ; hogen den ne daole evezh warnon. Adkroget en doa ar gaoz, ha mont a rae en-dro, evel boaz e-ser ar predoù familh. Me, koulskoude, a dave, aloubet ma spered gant ur gounnar ken skornet hag an ifern ! Ma zro-

c'houzoug a oa honnezh, petra oa peg e Mamm-gozh ! N'he doa ket ar gwir anezhi, ne oa ket dezhi, din e teree, ha da zen all ebet ! Trubardet e oa bet hon tудоù-kozh, fae a oa bet graet ganti, gant an holl anezho, war an hengoun ; kontet e oa bet din an istor meur a wech gant Mamm-gozh hec'h-unan, setu, penaos he doa gallet reiñ ar c'holier da Mamm. « Da zeiz ho eured, » he doa bet lavaret, met morse ne zimezfen bremañ, gevier a oa bet kontet din ganti, penn-da-benn... Ne oa ket mamm merc'h henañ ar familh, ne oa ket eus hor familh anezhi zoken, hag eurediñ he doa graet pell a oa dija da'm zad ! Touellet e oan bet. Hag ouzhpenn-se e ouien mat-tre, ne oa ket bet karet anezhi gant Mamm-gozh, betek-henn. Klevet em boa Tad ha Mamm alies o c'hoarzhin a-zivout-se. « Ne blij ket din anezhi, Lorz, ne vi ket eürus ganti ! Ur goantenn ez eus anezhi, lakaomp, met penn-skañv am eus aon ! Bemdez ur sae all ganti, mizer az po seveniñ he c'hoantoù, te welo... Ret e vefe dit prederiñ, ma mab ! » Setu pezh oa bet lavaret ganti da'm zad p'en doa-eñ kemennet e oa o vont da zimeziñ gant Mamm. Ar wech kentañ he doa Mamm-gozh diskouezet un tammig plijadur e kompagnunez Laetitia a oa bet pa oan-me bet ganet ! Alies a-walc'h em boa klevet anezho o kontañ an dra-se ; a-drugarez din, ma oa bet degemeret Mamm er familh. Ha bremañ he doa laeret ma zro-c'houzoug diganin.

Evit ar wech kentañ ne oa ket deuet Mamm-gozh da sachañ war ma brec'h evit kas ac'hanon d'he heul d'he c'hambri ; n'he doa ket mui netra da ziskouez din, n'hor boa kevrin ebet mui da rannañ an eil gant eben. Merzout a reas-hi an daeroù o sevel em daoulagad pa zeuas ar mare d'en em guitaat : « Arabat gouelañ, ma Louiza-me, dont a reoc'h en-dro da welout ho mamm-gozh », a lavaras. Hogen, en em drompañ a rae. N'eo ket diwar ar c'himiad e ouele ma daoulagad ; ar gerseenn an hini oa, ar gounnar, a oan rediet da voustrañ warni, an troc'h krenn etre ar mojennoù em boa bevet enno betek-henn, ha disouezhadenn trumm an deiz, setu ar frommoù a zegase an dour em daoulagad, a-enep din.

Tavedek e oan chomet war azezenn a-dreñv ar c'harr e-pad an distro, endra ma oant-int o-daou o varvailhat joaus. Renket e oa bet an dro-c'houzoug gant Mamm en he c'hambro moarvat, ha ne oa ket bet kaoz anezhi e-pad ur roiadig.

Betek ma deiz-ha-bloaz, a oa d'ar Sul ar wech-se, d'an 10 a viz Mezheven, e dibenn ur sizhunvezh amzer c'hor, digustum a-walc'h d'ar c'houlz-se eus ar bloaz.

Kinniget en doa Tad mont da zebriñ en ur preti war vord ar mor, da lidañ ma nav bloaz. Kavet em boa ma frof da lein, e-kichen ma skudell, war an daol : ma eurier-brec'h kentañ, hag a oan o c'hortoz anezhañ pell a oa dija ; unan kaer o doa dibabet, ket ur montr bugel, ur montr maouez e vije bet lavaret, dezhañ un dro-vrec'h lèr ruz splann, hag a hañvale e nadozioù hag e glozenn bezañ en aour. Lakaet em boa anezhañ diouzhtu en-dro da'm brec'h, hag aet e oan da wiskañ ar chupenn nevez, kaset din gant Mamm-gozh dre ar post : ur chupenn gaer, ruz ivez, gant chakodoù e pep lec'h, en diavaez hag en diabarzh. Laouen-tre e oan, ha ne 'z aen ket skuizh o troñsañ ma mañch evit sellout ouzh ma eurier. Un heol dispar a sklêrijenne an oabl pa oamp war bouez loc'hañ, hag azezet e oamp dija en oto, pa lavaras Tad da va mamm : « N'hoc'h eus ket lakaet ho tiamantoù, Laetitia. Daoust hag-eñ n'eo ket an deiz-mañ un deiz ispisial evidomp ? » D'ar red e oa aet Mamm d'an ti, ha deuet e oa en-dro gant an dro-c'houzoug, a skede par d'ur bann-heol war ar sae hañv wenn gwisket ganti d'ar mintin.

Un devezh kaer e tlefe bezañ bet ar sulvezh-se ; sklêrijennet e oa hon taol er preti gant heol klouar penn kentañ an deiz, skeiñ a rae ar prenestro dirazon war ur mor glas sioul, ha servijet oa bet deomp da zibenn-pred ur mell gwastel deiz-ha-bloaz gant nav boujienn war-c'horre ; poufet em boa warno, ha strakal o daouarn o doa graet an holl gouvidi er preti en ur ganañ din « deiz-ha-bloaz laouen deoc'h ». Ma deiz a oa !

Goude merenn e oamp aet da c'hourvez war an traezh, gwisket hor boa hon dilhad neuñviñ, hag endra ma chome Tad ha Mamm da vorediñ lezirek war o serviedennoù, em boa-me

tennet ma eurier prizius, evel ma oa bet aliet din, a-raok mont da lakaat ma zreid en dour evit ar wech kentañ ; ha sell 'ta, klouar e oa, setu em boa galvet ma zud, hag aet oamp a-gevret da neuial. Ur sulvezh dispar !

Met pa oa deuet ar mare d'en em wiskañ en-dro, e oa c'hoarvezet un dra spontus : kaer em boa klask ma eurier, bet renket brav ganin war vord ma serviedenn, ne oa neblec'h da gavout. Deuet e oa Tad ha Mamm da'm sikour, dispac'het hor boa e-touez ar serviedennoù, hag an traezh en-dro deomp e-pad ur momed, ha sell 'ta, en unan eus chakodoù diabarzh ma chupenn ruz e oa bet kavet a-barzh ar fin. Disammet e oamp evel-just, met ar gwashañ a oa c'hoazh da zont ; rak pa oa aet Mamm evit klask he zro-c'houzoug e chakod diabarzh he sac'h-dorn, serret sañset gant ur serr-prim, he doa kavet ar chakod digor ha goullo. Ha ni holl da glask, hag an taol-mañ e oant pennfollet evit gwir, an eil hag egile.

Mantret, n'hane ket Mamm da lavar : « Serret em boa ar chakod, hag ar sac'h ». « Ma pefe lakaet anezhi aze e vefe aze, n'eus kazi den en-dro deomp, ha ma vefe tostaet unan bennak ouzh hor serviedennoù pa oamp en dour, em befe gwelet anezhañ, » a responte Tad. « E-mesk an traezh eo kouezhet, sur, ha pelec'h bennak mont da glask anezhi bremañ. Seul vui e tispac'homp, seul donoc'h lakaomp anezhi da sankañ. » « Direizh e oa lakaat anezhi, n'ez aer ket d'an aod gant un dro-c'houzoug diamant, » a glemme Mamm, ha Tad « Ma vefec'h bet war evezh ivez ». Ha me da lavar : « P'hon eus klasket ma montr, hon eus marteze tennet ar c'harkan dievezh er-maez eus sac'h Mammig, dre ma faot eo... » Setu Tad da frealziñ ac'hanon evel-just : « Ac'h, grit peoc'h, Louizaig, n'hoc'h eus netra da welout gant-se, d'ho mamm e oa da deurel pled ».

Klasket hor boa betek serr-noz, en aner. Un aezhenn yen a c'hwezhe deus ar mor, aet e oan skuizh o klask, hag azezet oan chomet war an traezh, ma chupenn ruz stardet en-dro din, ken na lâras Tad : « Kollet eo, ne dalvez ket ar boan chom pelloc'h

da glask, pellgomz a rin warc'hoazh d'an ti-kêr, kenkaz e vefe bet dastumet gant unan bennak, met ne welan ket penaos, en traezh eo sanket, ne welan netra all ».

Evel ma ouzit, n'eo ket bet adkavet an dro-c'houzoug. Treuzkaset e oa bet betek ennomp hep fazi ; ne oa bet tabut ebet er familh diwar he fenn, ne oa ket bet laeret, na gwerzhet, gant den ebet eus hor familh a-hed ar c'hantvedoù, arouez enor ar familh a oa deuet da vezañ, an holl re a oa bet fiziet enno o doa graet war he zro gant doujañs ; penaos o defe gallet Tad ha Mamm dreistveañ dibistik goude koll spontus an diamantoù. Dic'hastet omp bet, ha buan eo aet an traoù. Penaos anzav da Vamm-gozh ar pezh a oa c'hoarvezet, penaos mont da welout anezhi hep an dro-c'houzoug. Aliesoc'h-aliesañ e save etre Tad ha Mamm tabutoù, pistriet gant ar c'herse hag ar c'hwervoni. Me a stanke ma divskouarn evit chom hep klevout ar rebechoù kriz, a reas tamm-ha-tamm eus hor buhez familh ur gwir ifern.

Nebeut a amzer goude, e teuas keloù mantrus. N'eo ket dre zegouezh m'he doa faotet da Mamm-gozh lakaat he aferioù en urzh : klañv e oa, ur c'hrign-bev o krignat hec'h empenn... Ha pa varvas ma mamm-gozh, am boa karet kement koulskoude, e oan evel disammet : ne ouife morse anezhi, petra oa c'hoarvezet gant an dro-c'houzoug. Ha disammet eo bet Tad ivez. N'ouzon ket, n'em eus gwelet daerenn ebet o redek war e vizaj. Taer e oa e zremm e-pad an holl devezhioù en-dro d'an obidoù, ha pa oa bet echuet an traoù, en doa bodet e vreudeur en-dro dezhañ, hag anzavet en doa koll an dro-c'houzoug. Kinniget en doa digoll anezho, met nac'het e oa bet gant Per ha Loig, ha ne oa bet tamm rebech ebet. Trugarez dezho ! Ya, gouzout a ran, marv int ivez o-daou, met c'hwi, Erwan ha Kevin, paotred Per, a zo amañ, ha c'hwi Mai, merc'h nemeti Loig, a zo amañ ivez, gant ho merc'h Enora emichañs. Evidoc'h em eus skrivet an destenn-mañ. N'em eus bet klevet rebech 'bet diganeoc'h kennebeut. Ket memes pa oa bet dimezet Mai, a oa bet roet

dezhi hec'h anv, e koun ar Mai all, c'hoar henañ Mamm-gozh, ar verc'h-nevez diwezhañ da vezañ douget an diamantoù gant plijadur ; ennoc'h Mai, e vefe bet fiziet an diamantoù, ma ne vefe ket bet eus an deiz-ha-bloaz daonet-se. Ha d'ho merc'h, Enora, e vo bremañ da zougen anezho, da zeiz he eured, pa vo bet urzhiet an traoù.

Strafuilhet oc'h moarvat gant ar pezh emañ oc'h ober ; en em c'houlenn a rit, petra zo peg enni, reiñ deomp ur gentel diwar-benn istor ar familh un devezh evel hiziv. Perak lakaat ac'hanomp da c'houzañv ur wech c'hoazh koll ar c'holier daonet-se ! Pa 'z eo bet kollet eo bet kollet. Ar vuhez a ya war-raok, ha mat pell zo !

N'eo ket bet un dra dister koulskoude. Pouezus a-walc'h eo bet evit lakaat ma zad ha ma mamm da zispartiañ, nebeut amzer goude. N'int ket bet eürus morse war-lerc'h. Tad zo tec'het d'an estrenvro, lec'h m'eo marvet, hep bezañ distroet da Vreizh gwech ebet. Desavet on bet gant ur vamm aet trumm da get pep lusk enni. N'on ket dimezet evel ma ouzit, barnerez evit ar vugale on deuet da vezañ, me ! Klasket em eus sikour ar re on kejet ganto, piv gwelloc'h egedon a vefe bet gouest da gompren anezho, piv ?

Tost on bet meur a-wech da zisammañ ma c'halon, met re vuan e oa aet an traoù ; penaos kas kuit ar gerioù kriz bet eskemmet etre ma mamm ha ma zad, penaos lakaat d'adc'heneel ur garantez aet da get diwar abegoù toull ? Seul belloc'h e oan tavet, seul ziaesoc'h e oa deuet din ar wirionez da anzav, torfed ur plac'h bihan nav bloaz, trec'het gant frommoù digomprenus eviti hec'h-unan. Ne oa ket bet prientet ganin, kouezhet oa ma sell war an dro-c'houzoug e sac'h ma mamm en ur glask ma eurier, ha hep rat din, koulz lavar, em boa kemeret ar pezh a oa bet prometet din.

Ne chom ket mui kalz a dra da lavar', evel-se oa tremenet an traoù. Pep hini a varno ac'hanon hervez e lezenn, met anavezout a ran ac'hanoc'h ha gouzout a ran e klaskoc'h kompren. Pedet em eus an Aotrou Keruzeg d'ober war-dro

ma hêrezh. Ne 'm eus disoñjet den, karet em eus an holl ac'hanoc'h, ha n'eo ket bet dilezet ganeoc'h ho keniterv gozh kennebeut. Laouen on, pa soñjan e skedo ar c'harkan endro dindan gouloù an deiz. Da Enora a zere, dezhi e vo da zougen an diamantoù ha d'adsevel al liamm, bet war var bezañ torret, etre ar pezh a oa hag ar pezh a vo. Da Enora, ha d'hor familh !

*
* *

Tevel a reas an noter, ha kemer a reas diwar e daol-skrivañ ur c'houfrig lèr louet, gant kuilhet brav ennañ, war un dorchenn seiz limestra, un dro-c'houzoug diamant skedus.

Un Affenpinscher en ter-du

David ar GALL

Tomm e oa traezh gwenn an tevennoù gwarantet d'ar bourmenerion-hañv. Ma flankenn genin edan ma c'hazel, leuniet ar marilh-bezañs ha titouret diàr an amzer e oan prest da vonet. Bec'h d'ar labour ! A-c'houde pemzektez e talc'he an amzer gaer ha ne oa ket koumoulenn ebet en oabl glas-glas da ziouganiñ seblant glav, burzhud ! Donet a rae an hañverion tro-ha-tro div eur d'enderv. A-raok an termen-se e chome an aod en he feoc'h tenerañ. Uhel e oa daet an heol ha kaletaat a rae ma c'hroc'hen, tamm-ha-tamm. Leuskel a raen anezhañ da dommiñ ac'hanin tammigoù, a-raok lediñ ur c'hoaven gwarantiñ d'ar malitouch, karg a nano-elfennoù ennañ ! Da gentañ peogwir e veze aesoc'h da lediñ pa veze tomm ha peogwir e oa ret serriñ vitaminoù D un tamm a-raok ivez. Prest e oa ma selaouerioù stardet àr ma divskouarn hag un herrad em boa lakaet 'barzh ma soñj chomel e kompagnunezh *Rammstein*. E-pad an hañv e oa ret deomp krog get ar labour a-raok merenn. Ne ouien ket perak divat, rak 'gozik hon-unan e vezemp dalbezh. Neuze e tremenen lod-kaer ag an amzer é komz get ma c'hensortez-labour.

Paeet e oan mat evit ma labour-hañv, ur chañs evidin. Get an argant-se e c'hellen beviñ gwellikoc'h er skol-veur. Aet e oa ma c'hensortez un tamm pelloc'h. Ur sell buan-ha-buan doc'h an dremmwel, bag ebet na neuïour ebet. Bugale get o zud é sevel kestell-traezh ha sanioù da dizhet ar gwagennoù. Amzer am boa d'ober un ac'hoez, a-raok an ac'hoez ! Lazhet em boa ma lenner *MP3* a-raok serriñ ma daoulagad, ma daouarn edan ma fenn. Pegen plijus e oa krog get ar vakañsoù ! Hir... hir !

— N'oc'h ket-c'hwï direnket, bout astennet el-se a pa vez tud é fiziñ o buhez ennoc'h !

Dirazon, en he sav, en em gave ur plac'h bras ha hir. He blev du é nijal difonn en avel domm. Perak e oa daet d'en em lakaat just dirak terennoù an heol, ma zerennoù din-me !

— Ha moarvat ne glevit ket netra doc'h ar pezh a lâran deoc'h ! a oc'hpennas rok ha kreñv he mouezh. Mezhus ur sort ! a gadarnaas.

Lamet em boa ma lunedoù-heol a-zoc'h ma fri evit sellet spisoc'h doc'h ar chevenn a gomze din. Hi ivez a oa rouzet, gast ! He dilhad kouronkiñ ruz a gouche just ar pezh a faote arnezhi. Eviti e oa kroget an hañv pell kent lod muiañ-bras ag an dud, peotramant e yae da dapout abadennoù rouzerezh er stal kempenn-he-c'horf, a-hed ar gouiañv !

— Petra 'faot deoc'h dimezell...

— Itron ! a yaas-hi àr ma c'homzoù.

— Itron... ne ran droug da zen ! Éc'h esaeiñ en em zifenn doc'h un dra n'em boa ket graet, na soñjet gober.

— Just a-walc'h, c'hwï 'c'hellehe gober ur bochad droug d'an dud a p'o dehe dober ac'hanoc'h, ha kement-se dre ziegi. Evezhiñ an aod n'eo ket kaletaat e groc'hen, evet bier, ha selaou sonerezh nul-pich !

— N'evan ket bier ! a yaas ma respont 'maez a ma beg hep prederiñ ! Hag oc'hpenn e vez aes d'an dud gouiet eh on un evezhier dre ar pezh zo skrivet àr ma mailhurenn ! sur ac'hanin da stankiñ he beg get ma arguzenn divlam.

— Ho mailhurenn ! a c'hoarzhas ar plac'h. Razh ar pezh a c'hellan lenn eo ar pezh a ziskouez ho pragoù kouronkiñ ! Ha doc'h ar pezh a seblant eh oc'h... yac'h ! Mes n'eus ket ger ebet àrnezhañ !

Ne ouian ket perak e ta ar wirionez ken lies-gwezh get ar merc'hed ! Ma mailhurenn ruz èl he bragoù bihan am boa lakaet edan ma fenn da gousket c'hwek ha ne oa ket netra a c'helle diskouez d'an dud ne oan ket ur parizian bennak daet da dremen amzer gaer er vro. Hag evit ar peurrest... n'on ket foeñvour !

— Lakaomp ! lakaomp... Perak eh oc'h ken strabuilhet 'ta ? N'eus ket den amañ...

— Sellit doc'h ho kensortez. Emañ éc'h ober he labour, hi ! Sellet a ra a-dost doc'h an dud, en he sav eo, komz a ra get an dremenerion ha prest da redek, he flankenn edan he c'hazel, èl 'barzh ar filmoù, e-kerkaz e vehe d'ober !

— Gwir eo mes... N'eus ket den àr an draezhenn estroc'h evit an dud a zo é komz geti ha... c'hwí bremañ !

Un tammig e kroge ar fulenn da ma nec'hañsiñ, ha chom a ran seven. Daoustoc'h mah oa-hi ensellourez àr ar labourioù-hañv ? Tomm e vo da ma revr ha kenavo e c'hellin lâret da ma gopr... Diskenn a raas he lunetoù-heol, hi ivez ha sellet a raas doc'hiñ eeun-ha-eeun. Glas a zaoulagad oc'hpenn tra ! Bout he doa gouniet rabezh ar poentoù a oa e ma renabl merc'heta... ken 'met unan marse...

— Ma... a zalc'has ar plac'h, n'on ket daet amañ d'ho lakaat diaes met da welet m'ho poa gwelet... kavet... ma c'hi.

Setu perak e oa-hi é pourmen, ur stag a liv melen flamm en he dorn, hep loen ebet stag doc'htañ !

— Ho ki... Pesort ki ?

— Bihan eo, n'eo ket 'met ur blez, un Affenpinscher eo.

— Doue d'ho pennigo ! a c'hoarzhazan a-raok derc'hel. Ya, lâret 'peus din dija e oa bihan.

— Bihan ha du, ur skoulm bobelan roz àr e benn... àr he fenn, me 'gred.

— N'em eus ket gwelet tra 'bet... Loen ebet hañval doc'h ar pezh a lâret hag a vehe bet é pourmen àr an draezhenn. Bihan penaos ?

— Un tregont santimetr bennak, ar skoulm bobelan a-barzh ! Ha div wezh pevar c'hant euro dreist-holl !

— Tregont santimetr, ur "gou-ki" eo, ur c'horrigan-ki, ur...

— Trawalc'h ! N'eus ket 'met deoc'h amañ, neuze e c'houlennan geneoc'h, ha ma vehe tud arall dijañ e vehe bet d'o gwelet ! C'hwi ma c'hemer èl ur sklepez ?

— N'eo ket tamm ebet ar pezh am eus lâret, mes... tregont santimetr ! Ha ken ker !

— Hag oc'hpenn... n'eo ket ma hani !

— A !

— D'ur vaouez kozh a anavan hag a ran àr-dro hec'h interestoù en ti-bank eo. Bet on bet é welet anezhi mintin-mañ ha goulennet he deus genin kas anezhañ d'ober ur valeadenn àr an aod. Traoù zo n'hellan ket nac'hiñ dezhi, c'hwi 'gompren ! Bet he deus bet anezhañ evit he deiz-ha-blez, mat... al liamm... a zo sklaeroc'h deoc'h bremañ ?

— Kompren a ran e lakait un tamm plijadur en ho micher diharak dreist-holl ! Hag al "liamm"-se a zo stag dreist pep tra doc'h ar 400...

— Mar karit... N'eo ket gaou. Hi ma lazhay ma ne gavan ket anezhañ en-dro ! Ha kredit-me, prest e vehe, me ivez, da lazhiñ evit er c'havout en-dro. Ma buhez a zo stag doc'h ma micher ! Dont a rahec'h da sikour, mar plij ?

Dousoc'h e oa daet da vout mouezh ar plac'h, ur bochad. Astenn a raas he brec'h da sikour genin a sevel. "Tepel en he dorn hag e stardifñ". A-benn ar fin e seblante brasoc'h evit he ment wir. Goude bout lâret da ma c'hensortez-labour eh aen kuit un herrad e kannigazan d'an dimezell monet betek ti-kêr Belz. Da gustum e arrue razh ar loened kollet d'an ti-kêr.

Chom a raent un devezh bennak eno kent bout kaset d'an *SPA*.

— Ema ma c'harr àr ar parklec'h, e-tal an draezhenn. Heuliit-me !

A-bell e tigorazan an *Toyota 4x4* parket e-tal an tiig koad ha krapat a raas a-barzh.

— N'on ket gwisket evit monet d'an ti kêr, gellet a rimp chom a-sav, amzer din gwiskiñ ma fareo. Chomet eo ma dillhad e ma c'harr.

— Mat eo, daomp !

A-benn a pa 'm boa lakaet ar c'harr pounner da giliñ em boa klevet un trouzig drol. Pemp metrad goude bout ruilhet e tibegas un dra... petra deoc'h-c'hwi ! Bihan a-walc'h hag a oa é tistagiñ a-zoc'h ar vandenn-rod tev ha ledan. Un dra bennak du, ur skoulm bobelan roz peg doc'h ter-du tomm an hent.

— Pegen plijus eo pourmen àr vord an aod e-kreiz an hañv, n'eo ket gwir ? am boa kredet distagiñ neuze, da zistaniñ an anken a oa krog ennon a-daol trumm !

Pevar c'hant beaj

Jil PENNEG

An douetañs a oa silet em fenn d'an devezh-se. En e selloù em boa gwelet ur cheñchamant, nemet gant an doare en doa da sellet ouzhin. Evel ma vije bet e spered o nijal d'ul lec'h all. Jedet em boa e oa tost d'ar pevar c'hantvet gwech ma 'z aen da Bariz d'e welet. Hag eus Brest ouzhpenn. Ne oa ket diaes jediñ. Abaoe tost eizh vloaz e anavezen. Kazi bep sizhun ez aen da Bariz d'e gaout. Ne zeue ket alies amañ d'am gwelet, nemet evit ar vakañsoù. Ha neuze em boa merzet e oa un dra bennak cheñchet. An holl a lavare din e oa kazi ur burzhud ma oamp deuet a-benn da zerc'hel ul liamm ken kreñv etrezomp e-pad keit amzer o vevañ ken pell an eil diouzh egile. Hervez ar mod e oa dibosupl an drase. Moarvat e oamp dalc'het ni hon-daou gant hol labour hag e teuemp a-benn da zerc'hel evel-se. Me, Katell, daou-ugent vloaz, ne oan ket gwall chalet gant liammoù a garantez tost. Ne oan ket troet war an darempredoù revel kennebeut. An abeg e oa e oan bet gwallet pa oan yaouank.

« Gant traoù evel-se e ya lod da c'histi ha lod all a chom diseblant d'an darempredoù revel. Hep santad ebet. Gouest int da gaout darempredoù hep na vije santad ebet enno. »

Ar wech ma 'm boa lavaret se da Yann, en doa lavaret din ez aen re bell, e oa komzoù re c'hwerv ganin atav ha re galet ivez. Ur spont e oa evitañ ma c'hlevet o tistagañ seurt gerioù. Gwir e oa. N'haller ket lavaret seurt traoù. Ouzhpenn da se n'eo ket gwir moarvat. Pe gwir evit lod ha gevier evit re all. Evit peseurt dregantad a dud bet gwallet e oa gwir kement-se ? Perak mont da lavaret traoù ken droch ? Ar wirionez a oa gantañ sur a-walc'h. Neuze e oa bet cheñchet kaoz war-lerc'h.

Gouzout a ouien a-walc'h e veze Yann o tarempredañ unan bennak all e Pariz. Ken rouez e oa deuet hon darempredoù revel da vezañ, rouesoc'h eget a-raok c'hoazh. Evel-just en em glevemp mat-tre. Dalc'hmat en doa istorioù a bep seurt da gontañ din. Evel istor e dad-kozh a-raok mervel.

An deiz all en doa danevellet din e oa c'hoarvezet un dra fentus pa oa e dad-kozh war e dremenvar. « O tiskenn ar pazennoù e oa, » en doa lavaret din. Klevet en doa an dro-lavar-se un tu bennak met ne oa ket sur hag un dro-lavar ijinet gantañ e oa, pe ur skeudenn nemetken bet fardet gantañ.

Se a lakae ac'hanon da soñjal e Soaz he doa lavaret din : « Abaoe ma welan ac'hanout e vezet-te o pignat gant an diri ha me o tiskenn ganto ».

Da lavaret eo he doa-hi ar santimant da vezañ bevet mareoù gwellañ he buhez pa oa yaouank hag em gwele o vont gwelloc'h bremañ, goude bezañ bevet-me traoù diaes pa oan yaouank. Adalek ur mare e oamp deuet neuze da vezañ mignonezed, evel en em gavet e-kreiz an diri, unan a oa o tiskenn – hi, hervez ar pezh a lavare din – ha me o pignat. Evit an emgav e oan a-du ganti, evit ar peurrest ne oan ket sur e oa gwir penn-da-benn.

Kontañ a rae Yann neuze e oa e dad-kozh war e dremenvar. Se oa un dek vloaz zo bennak. Hag a-greiz-holl e oa chomet mantret e familh tro-dro dezhañ en ospital. Kroget e oa da

gaozeal ur yezh ne oa ket bet klevet gwech ebet o tistagañ an disterañ bomm anezhi. Alamaneg an hini e oa ! Koulskoude e oa ar brezhoneg e yezh vamm hag e ouie galleg kenkoulz, ha saozneg un tamm ivez ! Met alamaneg a-raok mervel ! Biskoazh !

Prizoniad e oa bet en Alamagn e-pad ar brezel. Anavezet e oa an dra-se gant an holl. Chomet e oa e-pad ar brezel a-bezh ha ne oa distroet nemet e 1946 zoken. O labourat en un atant e oa bet hervez kont. Pezh na oa ket gwall anavezet e oa en doa bet karet ur vaouez du-hont. Eus Polonia pe Lituania... Ne oa ket deuet sklaer ar c'heloù-se betek ar bloavezhioù 2000. Ul luc'hskeudenn a oa memes gantañ pa oa yaouank en Alamagn, asambles gant ar vaouez-se, dres dirak an atant e penn pellañ Alamagn, er reter, tost da Dchekia ha Polonia a-vremañ. Ha dalc'hmat e lavare mamm-gozh Yann e oa honnezh o c'houlenn e vouchouer digantañ war ar foto. N'eo ket goulenn e vouchouer a rae ! Daoulagad villiour a rae dezhañ pa lavarinn mat ! Pezh na blij e ket d'e vamm-gozh merzet.

Alvaonet e oa chomet an holl. Kroget e oa an tad-kozh da zibunañ komzoù karantez en alamaneg dres a-raok mervel evel pa ne vije bet den eus e familh en e gichen, kollet ma oa e benn gant an den. Goude bezañ chomet mut er yezh-se etre an devezh ma oa deuet en-dro er vro ha devezh e varv. A-raok mervel en doa talvezet d'e familh evit un abeg nemetken, hag hep gouzout dezhañ evel-just : n'o doa ket fellet dezho gouzout petra a oa bet c'hoarvezet gantañ du-se e-kichen Dresden. Ne oa ket chomet mut a-ratozh, nemet e ouie a-walc'h ne vije bet den eus e familh evit klask kompren.

Trawalc'h a rambreoù, a droioù hag a zistroioù. Deomp en-dro d'ar gaoz bet boulc'het war ar paourkaezh Yann-se !

Ha bremañ e oa me a chome mut. Mut e oan. Kollet. Skuizh.

Gant an amzivin o silañ e dammig hent tamm-ha-tamm em spered. Ne oa ket un ode nag ur ribin ken. Dont a rae an hent-se da vezañ ur gwir gourhent !

Sur e oan e wele Yann unan bennak all e-pad ar sizhun. Ar cheñchamant a oa degouezhet goude hor vakañsoù asambles. En Euskadi e oamp bet hon-daou. Bravat vakañsoù ! Dreist e oa bet. Biskoazh n'hor boa bet vakañsoù ken brav. Ne oa ket bet tamm chikan etrezomp. En ur zistreiñ em boa kaset anezhañ betek ti-gar Roazhon a-raok mont pelloc'h war-zu Brest.

E penn kentañ ne oa ket bet fellet dezhañ mont da veajiñ, etre daou soñj e oa hag etre div vaouez ivez a soñj din. Deuet e oan a-benn da sachañ anezhañ da veajiñ ganin. Brav e oa bet ar veaj. Nemet e veze teñval e zremm a-wezhioù. Ar pezh a oa a-bouez evidon e oa bezañ deuet a-benn da sachañ anezhañ ganin. Ken dall ma oan gant ar garantez a vagen evitañ ma ne oan ket gouest da welet memes n'em c'hare ket ken. Doujañs en doa evidon ha sed aze tout.

Deuet e oa ar maout ganin ! Me a oa da gentañ. Eben all n'he doa ket 'met mont da blantañ pour da ne fell ket din goût pelec'h ha ma revr ganti !

Koulskoude, war-lerc'h, e oa deuet da soñj din eus un dra a oa c'hoarvezet ganeomp pa oamp em c'harr war an hentoù er menezioù. Kalzik korntroioù a oa war an hent. Skuizh e oan. Ne oan ket em bleud.

Ur preñv bennak a oa ennon. Met peseurt preñv ? Ar preñv a oa hini an douetañs, an aon. Hag ar preñv-se a lavare din sklaer : « *Ne gar ket a'hanout ken, aet eo ar maout ganit e-giz-se da welet, met o soñjal en hini all emañ. Gwelet e vez war e zremm ar bod spern e-kreiz e dal. Treiñ a ra e sellou diouzhit, aon en deus da sellet ouzhit eeun-hag-eeun. Gwelet e vez e ya kuit pell gant e soñjoù. Da belec'h ez a a gav dit ! Davet an hini all !* »

War an hent da vont da Roazhon e oamp. Gouzout a raen sklaer em c'halon nemet ne oa ket aet betek kreiz ma empenn c'hoazh, ne oa ket-eñ e soñj chom ganin, nemet e oa diaes dezhañ lavaret an dra-se din. An holl draoù-se a oa bet komprenet ganin kalz diwezhatoc'h met d'an devezh-se ne oa

nemet ur soñj ganin pa welen ar c'horntroioù : sachet e oa ma selloù war-zu traoñ ar menezioù. C'hoant bras em boa da vont da gouezhañ en toull, da echuiñ pep tra hag eñ ganin ! A-greiz-holl, n'ouzon ket penaos, en doa komprenet e oa un dra bennak a-dreuz ganin. Santet e oa bet gantañ, pe marteze en doa gwelet e oa bet treuzet al linenn wenn gant ma c'harr. Lavaret a reas din : « Oc'hola Katell, diwall da gouezhañ memes tra, re yaouank on evit mervel... ha ken pell eus ar gêr ouzhpenn », a lavaras en ur c'hoarzhein glas.

Degouezhet e oamp e ti-gar Roazhon. Echu e oa ar vakañsoù. Sañset e oa da vont da welet e dud ha ne oan ket bet pedet.

Amzer a-walc'h a chome ganeomp a-raok na yafe kuit an tren, amzer da zebriñ un tamm...

Poent eo bremañ, ne vo ket pell e dren da vont da Lille. War ar c'hae emañ. Ret eo mont bremañ. Bouchoù a vez ken a vez... War an diri... E-barzh an tren. Mousc'hoarzhoù eürus zo gant an dud pa welont pegen entanet omp. Ma ouifent ! N'hallin ket mont 'maez. Diaes eo din. Penaos ober ? Ret eo din diskenn. An tren a loc'ho a-benn nebeut. Chom pe mont 'maez.

« Katell, morse em buhez ne 'm eus bet gwelet ur vaouez ken koant ha gentil ha tout, morse em buhez. Ur plac'h vat out. N'on ket evit krediñ. »

Boudinellet eo va divskouarn. N'eo ket bemdez 'vez klevet seurt komzoù. Dibaot a-walc'h seurt gerioù gantañ.

Ret eo din diskenn koulskoude. Ur bouch c'hoazh. War ar c'hae emeon bremañ.

VLAMM ! Prennet eo dor an tren. Pelec'h emañ-eñ ? Ne welan ket anezhañ ken. *VLAMM !* Bouzaret on. Trouz zo em divskouarn. Ul luc'hedenn. N'hallan ket kerzhet ken. *VLAMM !* Ne glevan netra ken, tud o sellet ouzhin gant aked hag anken. Ne santan ket ma divesker ken. *VLAMM !* Marvet on, dallet on, ne glevan seurt ebet ken, ne santan seurt ebet ken, ne welan seurt ebet ken. O krenañ emeon. Mezevellet

on. *VLAMM !* Kouezhet on war ar c'hae. *VLAMM !* Du pep tra. Echu eo.

Tud zo o tont davedon d'am dihuniñ, ne oan ket marv, ar marv bihan nemetken.

Distro d'ar gêr. Ur ger war ma responder. Klevet a ran kemennoù an trenioù a-dreñv, hag e re dirak... : « Trugarez vras evit ar vakañsoù 'm eus bet ganit ». Un eil ger : « En ti-gar emañ, cheñch tren a rankan ha gortoz un eurvezh, n'out ket ba'r gêr c'hoazh ? » Un trede ger : « N'out ket ba'r gêr, domaj eo, bon... d'ar c'hentañ ».

Pet gwezh ne 'm eus ket bet selaouet ar c'homzoù-se war ar responder ! Pell int chomet a-raok bezañ diverket.

N'em boa ket kaset ma fellgomz hezoug ganin. Penn disoñj ac'hanon ! Penn klask neizhioù ! Evel ma lavare ma mamm-gozh.

E gomzoù em eus bet selaouet meur a wezh ha komprenet em eus... Ne oa ket deuet a-benn da gaout ac'hanon er pellgomz pa oa o cheñch tren. Goude meur a bellgomzadenn en doa pellgomzet d'eben all... Ha trec'h e oa bet ar plac'h all etre div bellgomzadenn, etre an eil hag an trede ger war ar responder, etre « N'out ket ba'r gêr c'hoazh ? » ha « N'out ket ba'r gêr, domaj eo... » !

Eben all daonet ! Aet e oa ar maout ganti ! Un nebeud mizioù pelloc'h e klevis e oa echu an traoù etrezo... Ha gwell-a-se ! Al liboudenn-se !

Ar pezh na 'm eus ket komprenet eo perak mont da lavaret din war kae ti-gar Roazhon : « Katell, morse em buhez 'm eus bet gwelet ur vaouez kenkoulz ha te, biskoazh em buhez ».

Petra a dalvez komzoù a seurt-se, netra tout. Petra a dalvez ar gerioù-se pa n'eur ket evit derc'hel anezho bev. Gerioù marv int ha netra ken. Gerioù, gerioù, gerioù toull... Perak mont da lavaret seurt traoù din, perak...

Krediñ a rae-eñ er pezh a lavare pa gomze ouzhin marteze, piv oar...

Gerioù all a zasone em fenn : « Re gizidik out. Nec'het e vezez gant an disterañ tra. Fromet ivez dalc'hmat ».

Ya, kizidik on. Hag un tech fall e vefe ! Penn leue ! Den diseblant ha digalon ! Pet gwech out deuet da welet ac'hanon e Brest ! Chom pell diouzhin bremañ ! Ya, kizidik on. Tener on. N'eo ket kalet ma lêr sur. Met muioc'h a galon am eus egedout ! Penn brell ! Ar re gizidik a rank kaout muioc'h a galon er vuhez eget ar re all. Inosant plouz ! N'out ket mat a-walc'h da vagañ ar moc'h. Yar dibluñvet ! Loustoni ! Penn bouldouz ! Kaoc'h-ki ! Ma revr ganit !

Ne fell ket din e welet en-dro. Ne vo morse tizhet ar pevar c'hantvet beaj da Bariz ganin. Ha gwell-a-se ! Disammet on. Ha ne yin ket da Bariz biken ken !

An deiz-ha-bloaz diwezhañ

Mich BEYER

Mil bell a oa e oa brazez Roza M. Met ar c'hrouadur a oa o vevañ enni, tro-ha-tro dargudet pe leun a virvilh, ne oa nag ene na korf o vont d'ober anezhañ : o tougen un uhelbal edo Roza M e deun mougev hec'h askre.

A-wechoù e hañvale ar mennad-se, chomet koumoulek a-walc'h, steuziañ e mil pleg hag unan hec'h emouezded. Rak eviti da vevañ en hec'h-unanig e veze karget mat he devezhioù : war dostaat edo mare al leve met evit un toullad mizioù e vefe ret dezhi chom c'hoazh war he micher, leun-amzer. Ul liorzh a oa ivez, an ti da zalc'her kempenn, oferenn veur ar Sadorn d'enderv da lidañ a stal da stal evit pourveziñ ar yenerez hag hec'h armel-dilhad, kentelioù jiminas ha tresañ, abadennoù sinema, bale war an aod hag er c'hoadoù... Ne wele ket an amzer o vont hebiou ha ya, feiz, ne chome ket plas ledan en he spered evit ar rambred. Met daoust da bep tra e chome he raktres bev-mat enni.

Ur raktres amoet o dije lavaret an dud vat m'o dije gouvezet. Met Roza M ne rae van ebet eus barnadennoù an dud vat. Ha forzh penaos, den ne ouie, den ne ouife.

Ar pezh a venne ober ? Adkavout koun munudet, disi ha diarvar eus he buhez en he fezh, adal m'he doa he mamm he zaolet er bed gant bount ha yud diwezhañ ar gwilioudiñ. Uvel ar mennad en ur mod, a welit a-walc'h, pa ne oa ket en he soñj boulc'hañ gant hec'h enklask adal ar poent resis ma oa bet skoulmet darempred etre an daou gañfard anvet Spergellig ha Vigellig. Nann, divizet he doa e krogfe hec'h enklask adal ar sizailhadenn he doa he disrannet diouzh he mamm, traken. *Schlak !* Troc'het kordaoenn ar gwir, dezhi da c'hoari...

Trechalet e oa Roza M gant ar fed-mañ : perak e veze ken aes dezhi kounaat roll meuzioù ar sulvezh tremen, anvioù aktourien ar film diwezhañ gwelet, an niver a skolidi bet ganti o weladenniñ mirdi an Arzoù-Kaer eizh miz a oa ? Perak e teue, a-varradoù dic'hortoz hag en dizurzh, sklêrijenn dezhi war nouspet darvoud all, kozh-Douar evit lod anezho ? Traoù ken dister hag ur skeudenn eus ur c'hoariell torret gant he c'hi pa oa 5 bloaz, pe liv an oabl da zevezh he bachelouriezh, pe blaz c'hwerv he butunenn gentañ p'edo er pevare klas, peotramant c'hoazh ar re votoù nevez-flamm bet kavet el lastezerezh ugent vloaz a oa ? Ha perak e vane beuzet, gwasket, kollet pe zianket enñvorennoù all ? Eno edo preder hegazus Roza M.

Na c'hoapait ket ha n'it ket da grediñ e oa dizesk a-grenn war an danvez. Lennet he doa *Eine Kindheitserinnerung des Leonardo da Vinci* en ur vont d'he labour gant an tren, ha lod eus he mignoned a veze leun o genoù gant anvioù Freud, Adler, Jung, Lacan, Reich ha kement zo. Met o vezañ ma oa pennek Roza M, ha pizh un disterañ, ne wele abeg ebet da foraniñ gwenneien evit astenn war ur sofa bep sizhun e-pad ur viken pa gave dezhi e c'hellfe gant un tamm dalc'h, sur ha n'eo ket marteze, sevel hec'h-unan ur renabl klok ha feal

eus holl darvoudoù he buhez. Kaeroç'h a oa, ne oa ket en abeg d'o zalvoudegezh na d'o ster kuzh e venne lakaat hec'h eñvorennoù war-wel, ne lakafe urzhaz ebet dezho, ne oa ket chalet gant o dielfennañ, ne venne tra 'met o renabliñ. Uvelat ar gefridi, neketa !

Ne vanke nemet un dra dezhi, daou dra pa lavarín mat : an amzer, hag ar galon. Anavezout a rit an diskan boas : *warc'hoazh vo heol...*

Met un deiz, e-kreiz he monedone boas en he lojeris, ha degouezhet ganti kas ur sell ouzh deiziataer ar bomperien, ne badas mui. Sed aze ma oa kelaouet kriz, trumm ha diarvar, gant un dister a daolenn paper ha kartoñs stag ouzh moger ar gegin, e oa bet graet ganti ur pennad mat a hent war hon douar-patatez.

Evel ma tere da seurt degouezh e pedas he mignoned nesañ d'un tammig fest evit lidañ an deiz-se hag a vez graet deiz-ha-bloaz anezhañ. Goût a rit, ar seurt tolpad tud ma vez – e-touez hor pobladoù – lonket ha debret kengouviel, lonket dreist-holl, ha distaget a-builh ar frazenn par d'ur ger-hud o teraouiñ gant « Soñj 't eus, ar wech-hont... ». Roza M, hag a oa techet da zisoñjal ar gwechoù-hont, ha kemend-all ar gwechoù-se, ne c'houzañve ket e vefe dalc'het koun ha kont gant tud all eus an traoù nemeto a oa dezhi : devezhiadoù he buhez. Perc'hennez nemeti e oa war he buhez bet ha ne aotree da nikun lakaat na troad, na biz, na lagad enni. Ken abred hag an deiz war-lerc'h e stagas gant al labour.

Eviti da ziskouez faltazi alies, ha brell zoken war a lavare tud zo, e oa Roza M ur vaouez a urzh, ur vaouez sirius hag aketus ken-ken. A-viskoazh e oa bet tik war un dra : rummata ar c'hudennoù. Ran e oa gant an taolennoù hag ar steuñvennoù. O vezañ ma oa brazik ha kemplezh ar raktres – rak ouzhpenn eñvoriñ e oa devez ganti memestra da zezrevelliñ feal-meurbet

ha difazi a-grenn – e stagas gant ar ragaozañ. Lankad ar jederezig e voe.

O telc’her kont eus ar bloavezhioù bizeost e teastumas e rankfe sanailhañ ur staliad 920 808 000 follenn *A4*, bezet 1 841 616 000 pajenn, rak mennet e oa da zuañ un tamm paper a-zivout pep eilennad eus he buhez bet. Ret e oa soñjal ivez ne vefe ket sevenet kement-se en ur serr-lagad. Kendelc’her a rafe an amzer da vont, ha gant pep taol a hanternoz e rankfe neuze berniañ 66 400 follenn war he jediñ kentañ, betegoût bezañ tapet dibourvez.

Un elfenn a oa, da vihanañ, ha na oa ket Roza M evit he mestroniañ : eus pet munutenn ha neuze eus pet eilenn e c’hellfe ober ar gont pervezh gant ur stilo du heberzh, hag alese pet stilo a vefe da brenañ ? O c’houzout e vez kemm-digemm perzhded ar varc’hadourezh, ez a trumm patromoù zo diwar wel, e vez graet freuzstal gant leizh a genwerzhourien, e c’hellfe an danvez krai dont da vankañ abalamour d’ur saviad geopolitikel arvarus, e berr gomzoù : daoust ha ne vefe ket furoc’h o berniañ, evel ar paper ? Met penaos muzuliañ ar berniad ? En em reiñ da beuruzañ ur stilo-patrom dre leuniañ pajennadoù disterachoù ? Koll amzer ! Koll nerzh !

Met, ra vo meulet Barveg Meur an neñvoù, burzhud ar burzhudoù, d’ar poent eizik-se ma oa strobet gant un *to made or not to made* ha na vije ket bet William S e-unan a-walc’h d’e empenniñ na d’e ziskoulmañ, e savas laz morwragez an arnevezelezh eus deun ar meurvor a nec’hamant ma oa-hi war-boent beuziñ, hag e kuzulikjont dezhi e pleg he skouarn ne vefe ket peursot labourat gant hec’h urzhiataer.

« Fidamdoue ! » eme Roza M enni hec’h-unan. « Pebezh droch ! Da yod e vefe aet ma empenn, pa n’eo ket deuet ar mennozh-se din ? Mil trugarez, morganezed ma c’halon ! »

Kentizh en em roas da vrasjediñ an niver a eurvezhioù dirak ar skramm hag alese pet emgav gant he lagadour, ha bep pegeit ur re lunedoù nevez...

« Ya 'vat ! » emezi. « Pet eurvezh ? Eno 'mañ an dalc'h... »

Ret e oa delc'her stad ivez eus pegen buan e sailhfe hec'h eñvorennoù war gorre he memor, heñvel ouzh klogorennoù war gorre ur gastolorennad flastreñ avaloù-douar, met ivez eus pegen buan e teufe ar gerioù a zerefe d'o dezrevelliñ. Ne oa marteze mennad ebet ganti da vont war hentoù arvarus al lennegezh, en desped da se ne oa ket da dortal, rak evel 'vez lâret gant ar re fur « ur ger ne dalv ket un all, ha da bep unan e ster ».

Hep menegiñ ezhommoù ar c'horf ! Hemañ a zalc'hfe da c'houlenn magadur, kousk – Doue hag Hippokratez 'oar petra c'hoazh. Daoust hag amzer a-walc'h a vefe roet dezhi ? Petore liesaer lakaat da 1 841 616 000 evit tapout un tamm distrap eus termen he c'hefridi ?

A-benn ar fin e tivizas avañturiñ. Rak e gwirionez, ha pa tichañse d'an oberenn menel e darn da zeiz he marv, da vihanañ e vefe anezhi, neketa ? Hep koll ur vunutenn, rak forzh niverus bennak e oant da zont ne oant ket danvez da foraniñ, e tigoras un teul, dilorc'h ken-ken e ditl :

ME

Dres d'an ampoent e sonas ar pellgomz. Unan o c'houlenn penn diwarni :

— Deiz-ha-boaz laouen dit, rozennig ma c'halon ! Ya, ya, dale zo ganin... Dec'h 'ni oa an devezh meur... Goût a rez ne oan ket evit dont. 'Blam da se em boa pedet ac'hanout hiziv. Fardet ur gwir vanvez dit ! Met, lâd din 'ta, gwel 't eus pet eur eo ? Pase poent eo dit lammat ez karr ! Petra 'rin-me 'mod-all

gant ma gwastell ? Hag ar boujiennoù ? 5 pakad 12 am eus prenet, memestra ! Ret eo bet din gweladenniñ 3 stal ! Hag ar voutailhad am boa miret a-fetepañs... distouv eo ! N'emaon ket o vont da riñsat anezhi em unanig-penn, alato !

— Hem... hem... Piv oc'h a c'hellfen goût, me ho ped ?... Hañ ?... Jañ-Louis ? Jañ-Louis penaos 'ta ?... O, *I'm sorry*, Aotrou Pennarun. N'anavezan Pennanroz ebet, faziet oc'h 'm eus aon.

A-greiz e galon e c'hoarzhaz Jañ-Louis. Lavarout a reas dezhi pegen dispar e kave he fentigell. Met, 'vel 'vez lavaret : « seul verroc'h seul welloc'h ». Koulskoude, kement ha c'hoarzhin hag evit mont e-barzh he jeu, e kontas dezhi un toulladig eus o eñvorennoù boutin. « Soñj 't eus, ar wech-hont... »

Kontañ ya, eñvoriñ avat... Rak kaer en doe ober, n'he doa-hi tamm soñj ebet eus an taolioù-kur eston o doa, mignoned ma oant abaoe un tregont vloaz, — sañset ! —, kaset o-daou da benn vat.

O paouez tivemoriñ naet edo Roza M. Diverket e oa pep tra. Ha krog da imoriñ. Gourdrouz a reas. Sevel klemm a c'hellfe ober ma aheurtfe-eñ gant e harellerezh dre bellgomz.

— Traoù all zo d'ober ganin-me, Aotrou Pennaneac'h ! Ma n'oc'h ket mui e-tailh da gaout soñj eus ho mignoned ken e rankit o faltaziañ, tremen poent eo deoc'h mont da gaout ur bredvezeg ! Hep kenavo, Aotrou Lostanlenn !

Glav ha heol

Patrick DREAN

Skrivet e oa àr kement moger a oa e kêr : pedervet merc'h ar roue a oa da zimeziñ. Na plac'het e oa, ur wir fulenn ! Korfet mistr, ur spered lemm, un dremm vousec'hoarzhus àr ar pemdez. Hag un daoulagad en he fenn, maleürus ! Daou buñs du karget a zouster, a denerded, kejet get nerzh ha youl.

Evel un troc'h paotred e oa ar peizant yaouank Stevan é sellet, divarc'het e zaoulagad, doc'h ar skritelloù gwenn ha du : klask a oa àr ur pried d'ar gañfantenn, ha ne oa ket ar roue é c'houlenn e vehe un den ag an noblañs an danvez-pried : tamm ebet a-grenn ! Nann, digor e oa ar galv d'an holl, tud jentil pe tud partapl, tud é chabistriñ get ar vizer pe tud pinvidik-mor. Gwelet en doa merc'h ar roue é tremen dirak e bark, a-fourch àr gein ur marc'h alezan ag ar re vravañ, un deiz ma oa-eñ é falc'hat, daoubleget e-dan an heol loskus. Graet en doa ur sav-kein p'en doa klevet al loen é piltrotat àr an hent huanek, ha tro en doa bet da sellet e-kreiz he daoulagad sebezus, un herradig. P'en doa pleget e gein en-dro, ne wele ket mui ar

segal alaouret nag ar seul tro-ha-tro, met broulous du tener-murbet, hag a-c'houde an amzer-se e taole lies selloù doc'h ar c'hastell àr an dorgenn, er pellder, en un huanadiñ.

Aes eo gouiet pegen fromet e oa bet é welet ar skritell ! Fonnapl neoazh e krizas e dal pa lennas ar pezh a oa ret gober evit donet da benn a dostaat d'ar berlezenn-hont. Da gentañ-penn e oa rekis d'an den pas bout oadet a bevar blez àrn-ugent, pas muioc'h ! « Gast ! Ne chom ket kalz a amzer ! A-benn pemzektez e achuo mam blez. D'an dregont a viz Meurzh e vin 25 blez hag e vo kollet pep tra ! »

Neoazh ne oa ket kement-se ar pep gwashañ. Ret e vehe d'an den diskouez e varregezh ha kavout un dra dibaot. Kreskiñ a raas ar strafuill e spered Stevan. Evit monet a-skoazañs get ar briñsez Yohanna dirak aoter an iliz-veur ne oa ket un dra gwall aes da gas da benn ; digredapl zoken ar pezh a oa d'ober : « An neb a gaso din pevarc'hantvet blevenn an Diaoul en do ma merc'h da bried. A-hend-arall e chomo-hi plac'h yaouank kozh betek he marv ». Petra ! Monet betek kreiz an Ifern, treuziñ an tan-flamm poazhus meurbet, evit monet da gavout Paolig e-unan, ha bout hardizh a-walc'h evit tenniñ ur vlevenn a groc'hen Satanaz, luc'hed an Droug àr e fas ! Ne oa ket na tu na moaien da seveniñ ur gefridi ken diaes ! Hag e sourras an dic'hoanag àr ar paourkaezh Stevan. Pemzektez e-raok deiz e vlez, ne spire ket tamm ebet !

Kentañ tra a oa d'ober, èl rezon, a oa kavout dor an Ifern. Gast a zor ! E men e oa ? E genoù tomm-ruz ur menez-tan, kuzhet get al lava hag al ludu ? En ul lenn tost d'ur greizenn nukleel ? E strad ar mor, izeloc'h evit ar pesked izelañ, lec'h ma n'eo ket bet ar skiantourion é furchal biskoazh ? Pe c'hoazh en ur groc'h e kreizig-kreiz an dezerzh sec'hañ ? Miltu ! Mallozh ruz ! Hag e strimpas an daeroù en e zaoulagad. Ken divent evel ma oa ar bed, penaos dispenn roudoù an Diaoul ?

En em zastum a raas ur pemp munutenn bennak, e benn harpet àr ur barr-derv e korn e brad, ha beuzet en ur mor a dristidigezh.

Setu eñ aet ha gwelet en un taol un tokig-touseg pintek, e-tal ur bitad kaoc'h-saout, hag a seblante gober sin dezhañ. Ha aet ar boned-touseg ha lâret get ur vouezh skiltr :

— Psssst ! Paotr yaouank. M'az kwel en entremar a-c'houde un euriad aze, goude dat bout gwelet an tamm skritell-se. Gouiet a ran reizh-mat e karez ar briñsez muioc'h evit den erbet àr an douar.

— Penaos e ouiez kement-se, bonedig ? a lâras Stevan dezhañ.

— Penaos e ouian an dra-se ? Ar vuoc'h Bailhig he doa spurmantet ar selloù ho poa taolet an eil doc'h egile, te hag ar briñsez, an deiz-se. Hag e-kreiz kaoc'h Bailhig emañ ma miseliom é kreskiñ !

— Ha petra a c'hellez gober evidin, tamm boued-touseg a netra ? eme Stevan.

— Gouiet a rez, a-c'houde ma 'peus dibabet labourat douar ha desevel saout en ur mod bio penn-dre-benn e c'hellomp bevañ en-dro en eürusted, ni, boudoù bev ar prad, c'hwiled-kaoc'h, buzhug, tokoù-touseg, kelion ha melion, ha kement tra zo. Ha grad vat a ouiomp dat evit kement-se.

— Kontant a-walc'h, a lâras Stevan, met n'ez peus ket respontet : penaos e c'hellez sikour genin ?

— Pur ha glan ous a galon, paotr, ma ouiez leuskel da galon da gomz ha da heuliñ an hent a zigoro dirak da zaoulagad e kavi penaos monet tre betek ar briñsez.

— Na gontez ket bidennou din, psiloig, re lies em eus bet lennet sortoù bobionaj psiko-ezoteriko-relijiel, aet on skuizh gete, hag eh on !

— Gwelet a ri ! a eilgerias ar psilo get ur mousc'hoarzh.

Ha diàr-se e tavas an tok-touseg.

« Setu-me brav ! » eme Stevan. « N'on ket savetoc'h. »

Ha kemer a raas penn an hent evit monet d'ar c'hastell, soñjoù a bep seurt é torimellat en e spered. « Marse e lâro ar roue din penaos gober evit monet da gavout an Diaoul... Marse ! Met marse emañ ret mervel evit gwelet an Diaoul ? Ha c'hoazh,

pas mervel ne vern penaos ! Mervel er stad a bec'hed, hag a bec'hed marvel oc'h penn-tra ! Penaos gober 'ta, pa n'em eus graet tra ebet fall e ma buhez ? Pur ha glan ! Setu aze ur pezh kaer ! Penaos e rin-me neuze ? Ret e vehe din gober ur pec'hed marvel, hag en em zistruj goude ? Pas èlkent ! »

Kargiñ a rae an oabl tra ma kerzhe Stevan. Un duenn a dostaas, hag ar grizilh da gouezhel a-daol-trumm. Morzholoù miz Meurzh ! Ha nepell goude e taas an heol àr-wel en-dro.

E spered Stevan e tarzhas al lârenn vrudet : « Glav ha heol, emañ an Diaoul e plantiñ kaol » !

Just a-walc'h e tostae d'an ampoent doc'h ul liorzh, ha gwelet a rae, a-ziabell, ur peizant ec'h ober toulloù en douar hag é lakaat tammigoù plantennoù enne.

« Gwall vlevak eo ar peizant-se, mallistoull ! » eme Stevan é tostaat. « Ha na fonnañ e labour-enn ! »

Pa spurmantas kerniel ha lost ar peizant e splannas ar wirionez en e spered. Daoust da Stevan bout pur ha glan ne oa ket ur beleg anezhañ, ha kompren a raas e oa ar voull getañ.

« Opala ! Ha p'en dehe lâret ar psilo ar wirionez ? » a soñjas ar peizant yaouank. « Nag un taol-chañs ! »

Met ne badas ket pell ar gaouad eürusted diroll-se. Re aes e oa. Ma oa Lusifer aze, er gaoleg, ne oa ket aet ar maout get Stevan c'hoazh. Ha monet a raas da guzh da zan ur bod-kelenn, amzer dezhañ d'en em soñjal ervat.

« Ar bevarc'hantvet blevenn ! Na droch e vez soñjoù ar pennoù-kurunennet a-wezhadoù ! N'en dehe ket gellat kavout ur gefridi dibolloc'h evit honnezh ? Petra a vern dezhañ, hag e vehe ar 400^{vet} pe ar 756^{vet}, an 943^{vet}, pe an 73^{vet} ? C'hoazh unan tapet get albac'henn an niveroù, pechañs ! A-dra-sur e plij an niver brein-se dezhañ abalamour ma talv 20x20 pe ne ouian ket petra razh ! Ha penaos... an diamig kavout ar 400^{vet} blevenn ? Penaos emañ bet urzhiet ar re-mañ ? Dre o ment, ag ar re verrañ d'ar re hirañ ? Dre o oad, met e peseurt tamm ag e gorf emañ ar re yaouankañ ? E blein e benn ? E-dan e zivgazel ? E-kreiz e vruched, lec'h ma kresk blev ar wazed e barr o nerzh ? Etre toull revr Belzebuth hag e lost ? Garn ! Ha pet zo anezhe en holl, ag

ar blev daonet-se ? Penaos gouiet ? N'eus ket genin benveg ebet da skaniñ pan an Diaoul en o fezh, d'o renabliñ ! »

Goulennoù zo n'o doa biskoazh graet o hent en e benn yaouank, ha setu-eñ é klask penn dezhe bremañ, hogozik en despet dezhañ :

« Daoust ha ne cheñch ket an niver a vlev en deus an Diaoul a-hed an amzer ? Pet anezhe en deus bet a-c'houde e c'hanedigezh ? Lod anezhe a varv, marse, lod anezhe a za àr-wel... Hag ar folikuloù-blev, pa vezont goulle, ha kontiñ a raont c'hoazh evel blev pe ne raont ket ? Hag an Diaoul e-unan, pe oad eo ? Hag eh eus ag AN Diaoul, pe estroc'h evit unan zo bet a-hed an amzer, pe zoken hiziv-an-deiz ? Blev piv a dapin neuze ? Eñ eo, Satanaz, a zo er gaoleg pe ur mevel dister dezhañ ? »

Kreskiñ a rae e anken.

« Marse en deus bet tro an Diaoul, e-kerzh e vuhez, da implij koavenn-divleviñ, peotramant un divlever-tredan. Penaos enta bout sur chom hep fariñ get an niver anezhe ? Marse emañ bet losket e groc'hen, dre forzh daremprediñ lec'hioù tommañ an ifern, marse ivez emañ bet oberiataet hag eh eus bet tennet ul lodenn ag e groc'hen... Met pennfolliñ a ran ! »

C'hoant en doa da zilezel pep tra. Bout ken tost ag e bal, ha rankout anzav ne oa ket evit donet da benn ! Pegen mantrus e oa ! Met ar soñj ag ar briñsez ken hoalus a roe nerzh dezhañ en-dro, hag e talc'he e spered da labourat harz-pe-krev.

« Ha lakaomp e ouiehen e men emañ ar vlevenn brizius-se. Penaos enta he zapout ? Ur gwall loen eo Paolig ha ne vo ket ken aes tostaat doc'htañ. Fin eo, ar bouc'h ! Sellit 'ta ! Touellet en deus ul labourer-douar ha grataet plantiñ e gaol en e lec'h, hag eneañv ar balteg-se a yay getañ, an ampouezon-se ! Sur eo e ne vo ket un tamm paotr yaouank dizek èldin a zay da benn a c'hoari un dro-gamm dezhañ... »

Ur sell trema ar c'hastell du-hont, hag e krogas da soñjal en ur mod pleustrekoc'h, en ur stardiñ e veilhoù-dorn.

« Monet dre gaer dezhañ ha tapout ar vlevenn hep gouiet dezhañ, get tammoù pinsetez moan, pe c'hoazh get un aotenn

lemmet-mat ? Pe dre griz, get ur gontell, ur vandenn begus, pe c'hoazh get produioù divleviñ rebar d'an napalm ? Pe monet betek lazhiñ an Diaoul evit degas e groc'hen en e bezh d'ar roue ? Daoust hag an dra-se a blijjo d'ar roue ? Goulenn a ra 400^{vet} blevenn, ha pas ar re arall ! Ha soñjal en dra-se : lazhiñ an Diaoul ! Soñj hirisus ! An neb a glasko seveniñ ar muntr-se a vo sur foeltret get luc'hed an ifern a-bezh ! Pe, gwazh c'hoazh, get luc'hed an eskobed hag an arc'heskobed ! »

Ne gleve ket mui ar paotr, aet da heul e soñjoù, an trouzioù tro-ha-tro, ha n'en doa ket merzet en doa achuet ar peizant kornek ha lostek e damm labour.

Mouchet e voe daoulagad ar paotr yaouank get daouarn blevek ha setu-eñ aet ha klevet ur vouezh tomm ha goustet d'ar soufr é c'houlenn getañ, drant :

— Piv eo ?!!

Ha eñ da respont, ken drant ha disoursi – arabat diskouez da Baolig pegen trejeboulet e oa – d'ar farsour kozh :

— Belzebuth !

— Hama, penaos ez peus gouiet ?

— Unan kornek ha lostek ha labourer... daonet, ne oa ket gwall ziaes an dihistell !

— Ma zro eo bremañ : petra 'teus da c'houlenn genin ?

— Penaos e ouiez em eus un dra da c'houlenn genat ?

— N'eo ket gwall ziaes, dreist-holl evit unan seurt genin-me : ur paotr hag a dosta hag en un taol, setu-eñ é skoachiñ a-dreñv ur bod-kelenn... lenn a raen troioù ha distroioù da spered trubuilhet ag al liorzha ma oan é labourat ! Un dra zo àr ha spered, paotr, lâd din 'ta !

Kreniñ a rae un tamm mouezh ar peizant yaouank pa c'houlennas get an Diaoul neuze :

— Mestr kevriñ an is-bed hag an Ifern spouronus – rekis e oa ober ton dezhañ un tamm ur sort ! – dober em eus a un dra vihan, un dra forzh dister e gwirionez... ur vlevenn ac'hanat-te ! Evit un damezell eo !

- Ur vlevenn ac’hanin-me ? N’eo ket ur pikol tra !
— Pezh zo, ur vlevenn resis eo, ar bevarc’hantvet eo.

Firbouchat a raas ar bouc’h kozh e-mesk e feur un herradig
ha setu-eñ aet ha lâret :
— Amañ emañ !

Saouzan hag eston àr fas Stevan, souezhet-mik.
— Gwir eo ?
— Ker sur ha ker gwir èl mand on-me an Diaoul bras !
Sell !

Ul loupenn zaoulagadek a roas da Stevan, dezhañ da sellet
a dostoc’h : gwir a-walc’h e oa, skrivet e oa an niverenn 400
àr ar vlevenn ruz-se, unan hir a-walc’h, e-kreiz morzhed ael an
drougpered.

- Ha gellet a ran... ? eme Stevan.
— Kemer ’ta, diardoù !
— Trugarez vras en anv... e ma anv, a lâras ar peizant
dezhañ, an dour en e zaoulagad.
— Ne c’hellan ket chom pelloc’h, paotr yaouank, eme an
Diaoul, kement a draoù am bez d’ober...

Ha eñ kuit, ur minc’hoarzh bras àr e fas, betek ur bod
haleg, hag a-dreñv ar bod-se e taas da vout ur vogedenn vlazus
hag a voe dispennet fonnañ get avel miz Meurzh.

E barr al levenez e oa ar paotr Stevan pa gemeras penn an
hent da vonet d’ar c’hastell. Sebezet e oa bet sur a-walc’h é
welet pegen fonnañ e oa aet an traoù, hag emzalc’h dic’hortoz
ar sapre loen kornek-se, met tizhet en doa e bal, en e zorn e oa
ar vlevenn, sed ar pezh a gonte dreist pep tra. « Me zo pur ha
glan, me eo ar c’hreñvañ ! » a vousekane.

*
* *

Petra a dalve mousc'hoarzh an Diaoul, kontant e oa en devout sikouret get ur paotr yaouank trevariet get ar garantez pe c'hoariet en doa un taol-gwidre dezhañ ? Nag ar paotr, peseurt degemer en doa bet get ar fentigellour a roue-se ? Kavet en doa an eürusted e-ser Yohanna ar briñsez hollgaer ? Piv en doa touellet piv en afer-se ?

N'eo ket daet en-dro da lâret din, ar bouc'h a baotr-se. Ha me, ar psiloig koant e-tal ma bitad kaoc'h-saout, me zo chomet bev ma miseliom un nebeudig blezioù, sur, met bremañ, gwerso on-me aet da get. Marse o deus bet ma alioù ul levezon bennak àr ar bed, mat pe fall ? Ur soñj vat e oa digor ma beg bras àr vord an hent, an deiz-se a viz Meurzh ? Den ne oar.

4 a viz Ebrel 2013

Deiz-ha-bloaz laouen, Margi !

Deiz-ha-bloaz
laouen deoc'h !

Maï-Ewen

Kerzhout a ra war bord riellet an hent bras. Erc'h
'zo kouezhet en devezhioù paseet, deuet a-greiz-
holl ar yenijenn, ha goloet eo bet gwiskad tanav an
erc'h gant ur frim skañv ha riklus.

Kerzhout a ra en ur strebotiñ dindan sklaerder loar miz
C'hwevrer.

Gwasket e chom c'hoazh he c'halon gant he zaol-kounnar,
hag a-vare-da-vare, e sav eus he c'horzailhenn un difronkadenn
vouget, hag en em sant-hi ar gwalleürusañ maouez zo nemeti
war an douar patatez-mañ, digomprenet, digaret, hag argazhet
peogwir e verit bout argazhet !

Kerzhout a ra, ha daoust d'hec'h anken, e taol evezh da
riklañ war ar riell. Sellet a ra a-wechoù, aonik, ouzh al loar en
he c'hann.

Na bravoc'h e vefe d'an eur-mañ – div eur, teir eur marteze – en nozvezh sklas-mañ, e-barzh he gwele, dindan he golc'hed, tamolodet ouzh korf tomm he c'heneil !

Blev, ya ! Paourkaezh tamm tra jalous !

Gwir eo, he deiz-ha-bloaz zo bet lidet betek re en ti-debriñ, gant he c'hamaladed-labour ; gwir eo, marteze e oa un tamm tomm d'he fri, c'hwi 'lâr, ur *Martini* gwenn hag ur werennad gwin ruz (evel-just eviti da vout atav diwar zour, re oa c'hoazh an evajoù-se) ; gwir eo, gwelloc'h ma vefe deuet he Fadrig ha kemeret perzh en abadenn met an den sovaj-se ne gare ket he c'henseurted. Re a wazed a labour en-dro dezhi ! Ha neuze ! Ne vez ket rebechet ganti ar maouezed a labour gantañ ! Ha koulskoude...

« Deiz-ha-bloaz laouen Margi,
Deiz-ha-bloaz laouen deoc'h ! »

Ha pokoù, ha bouchoù, met taolomp evezh memestra ma ne yafe ket re bell ar wazed gant o daouarn prest da hilligañ he c'hoûg, pe da flourañ he dargreiz. Eürus e-pad an abadenn o welout en-dro dezhi an dud cheuc'h-se ken boas da vout difed ha spijs, oc'h ober ton dezhi, ar maouezed zoken.

« Deiz-ha-bloaz laouen deoc'h, Margi... »

Un tamm anken : ur bloavezh muioc'h. Ha koshoc'h en em sant gant he femp bloaz ha tregont ? Bo ! Me, eo Rouanez ar Fest en nozvezh-mañ !

Ya, gwir eo, ne oa ket fur kemer hec'h oto ha bleniañ... Ya, ya, met just a-hed ul lev, ha setu ! Petra vefe degouezhet ganti ? Kejañ gant an archerien ? N'o defe ket kredet memestra lakaat anezhi da c'hwezhañ er binioù ? Ur plac'h ken drant ha seven !

Ur soñj frealzus a oa deuet dezhi : « Kousket dous e vo d'an eur-mañ ha ne ouio netra. »

Padal, ne oa ket tremenet sioulik-tre an traoù ken aes ha tra. P'he doa troet an alc'hwez ha digoret an nor-dal, setu elumet trumm gouloù trellus an trepas, hag an den, fuloret, gant e zivrec'h kroazet war e vrusk, e zaoulagad glebiet kazimant deuet e-maez e benn, o skroñjal evel ur penn-pemoc'h minoc'hellet :

— D'an eur-mañ ! Sellet 'peus ouzh an eur ?

— Ma ! N'ouzon ket re pet eur eo...

— Ha flaer put ganti !

— Flaer ganin-me ?

— C'hwezh butun, c'hwezh boeson, butunet 'peus, evet 'peus ? Gant ar vezh !

— Biñ ! Ma deiz-ha-bloaz an hini eo, lidet gant tud o labourat ganin. 'Tra 'peus da rebechiñ din ?

— An eur ! An eur, mallozh gast ! Ankeniet oan 'barzh ar fin !

— Ankeniet ? Gant petra ? Ne oa ket dav ! N'on ket ur bugel memestra !

— N'ho peus ket muioc'h a spered evit ur bugel ampechet ! Ha perak ken diwezhat ?

— Biñ, dav oa deoc'h dont ganin neuze ha spiañ ac'hanon !

— Hiñ ! Me e-touez ho kenseurted, bourc'hizien anezho, tuet-put gant an argant, ha ganto tra ken kaoz o urzhiataer, o.. wit, o *Twit* ! Ar bizz...

— Ar *buzz*...

— Kaoc'h-ki ! Bit, mega, Feur ar Yalc'h...

— Ma vefec'h deuet ganin marteze ho pefe gallet ledanaat ho kouiziegezh diwar-benn sevenadur Bro-C'hres kozh !

— Ale ! Grit goap ! Ha bez 'zo bet troioù-dañs me 'barife, gant dañsoù kof-ha-kof, *tango* ha *slow*, hag holl ! Gant piv 'peus fringalet ? Gant an hini bras touzet, daoulagad ejen dezhañ 'barzh e benn ?

— 'Barzh e benn ! Pebezh langaj ! Ha forzh penaos n'anavezan den ebet hag en defe an doare-se ! Unan penn moal ha "daoulagad ejen 'barzh e benn" !

— Ha fent adarre ! Hag ar vugale ? Soñjet 'peus en ho pugale ?

— "Ma" bugale, zo deoc'h ivez, pas ? Ha c'hwi oa ganto en ti, da'm soñj, ha kousket emaint e kred din, panevet-se e vefent dihunet dija gant o zad o vlejal ! A ! Blev, 'barzh ar fin, c'hoant 'm eus d'en em bakañ em liñselioù ! Lezit ac'hanon da vont ba'm gwele !

— Ya ! Blev 'giz lârit ! Ne lezin ket un ampouezon ganti flaer ar butun hag an evaj, da zont 'barzh ma gwele !

Ha setu eñ d'e gambr, ha stlapet an nor warnañ.

Hag e chom-hi nec'het, strafuilhet – cholori evit ken nebeut a dra – ha war-nes gouelañ.

« Deiz-ha-bloaz laouen, Margi... ! »

Sellout 'ra ouzh ar gourvezvank... Kousket war ar gourvezvank e-pad ma vo ar glep-se o tiroc'hal e-barzh "o" gwele !

Ha ma kemerfe-hi ur strinkadenn gant c'hwezhoù kreñv ha frondus... ma lakfe un dakenn *Electric Rose* a-dreñv he skouarn hag etre he divronn..... ha ma wiskfe un hiviz-noz, del ! An hini roz treuzwelus... ha...

Ha kaoc'h-lutun ! N'eus ket nemet chom anezhañ da c'horin war e imor fall...

— Avel ! Avel !

Hag e stlak an nor-dal war ar vaouez fuloret.

Brrrr ! Avel ! Met... avel sklas !

Kerzhout a ra dre an hentigoù, treiñ a ra hep pal ebet, gant an araj en he c'horf, hag en em gavout a ra a-daol-trumm o trotal hag o strebotiñ war glazenn skornet bord an hent bras.

Abaoe an amzer m'emañ-hi deuet e-maez an ti... pet eur emañ bremañ ?

Ha 'benn 'c'hoazh (tuchantig !) vo dav dezhi mont d'he labour ! Ha peuzankouaet an derc'hent, pep hini, dibloutet pe get, diseblant adarre, en e log o loveal etre ar gomz, ar pellgomz, ar sifroù, ar paperioù hag an urzhiataer.

Seul gwech ma tremen un oto hebiou dezhi, e teu da Vargi ar c'hoant da lammat e-barzh ar foz, met klask a ra derc'hel sonn ha plom, evel ur vaouez hag a oar e pelec'h emañ o vont. Ma ne vefe ket ar boutoù-lêr uhel-se a dap ar yenijenn dre o seulioù ! Ha setu trempet ha sklaset he zreid !

Ar skuizhder memestra, an anoued, ar vezh, ar morc'hed a grog da bouezañ war he divesker hag he spered...

Setu ar pont !

— Amañ emañ erruet dija ! Hopala, poent vefe distreiñ d'ar gêr !

Harpañ a ra ouzh harzell simant riellet ar pont ha stouiñ a ra a-us d'ar stêr o ruilhal he dourioù o lintrañ ouzh skleur melen al loar.

Al loar, ken splann en nozvezh sklas-se !

« Kelc'h pell, glav tost ;
Kelc'h tost, glav pell. »

« Ront, ront, ar vourlenn ront,
Kriz, kriz, al loar velen. »

« Al loar en he c'hann,
Ar bleizi a gan. »

Digant piv he doa bet klevet ar rimadelloù-se ? Digant Mamm-gozh ? Digant Moereb-kozh Marian, ken tost outi, ken karantezus en he c'heñver ?

Sellet a ra a-greiz-holl ouzh ar pont all, ar pont hent-houarn, a-dal da hemañ, hag e tomm he c'halon o soñjal eo aze oa bet skoulmet he flanedenn hag hini he dousig. Daoust d'an dañjer, e oant aet da bourmen war bord linenn an hent-houarn. Pa oa bet klevet ganto an *TGV* o tostaat, setu he mignon o vountañ anezhi ouzh ur gognell deus ar pont, hag he stardañ kreñv etre e zivrec'h, hag o vouchañ dezhi ken tomm m'he doa santet he c'horf a-bezh o vont gwan. War-lerc'h o aon hag o strafuill, gant ar garantez hag ar c'hoantegezh peget enno, o doa neuze dibabet bevañ asambles.

N'eo ket posubl ! Daouzek vloaz o vevañ an eil gant eben, daou vogel, nav ha seizh vloaz dezho, hag e vefe torret o buhez hag o c'harantez en abeg d'ur c'hrogad droch !

« Deiz-ha-bloaz laouen... »

Ha marteze e oa-eñ o furchal dre an hentigoù riklus, lezet gantañ ar vugale o-unanig e-barzh an ti, o klask anezhi, pennfollet, gant an dañjer da dapout ur gwallzarvoud !

Pebezh sotoni ! Ha kastizet c'hwerc'h e oa-hi ivez : abalamour d'e gounnar jalous, e oa aze, peget enni ar mirrev¹, ha glebiet sklas he zreid er boutoù-lêr pik-pour daonet-se !

1 Mirrev : ivinrev, hirrev...

Brr ! Marteze e c'hallfe treuziñ an hent bras, ha pignat dre ar wenjenn betek ti he moereb-kozh Marian ? Houmañ, un tammig drol anezhi, met ken hegarat, a c'hallfe he c'hoñsoliñ, reiñ bod dezhi, klask pellgomz d'he gwaz, ha sioulaat e imor fall ? Vad a rafe da Varge kaout un tammig ton, bout moumounet evel ur bugel kignet dezhañ e ilin...

Distagañ a reas diouzh an aspled, met en ur zistreiñ, e kouezhas war an erc'h, e weas hec'h ufern, hag en em ledas a-hed he c'horf war an hent.

A-boan ma welas gouleier ur c'harr-tan o sklêrijennañ an hent, klevout a reas skrijadenn un taol-stard-mort, hag e skarzhas da viken ar stokadenn feuls-se hec'h ankenioù hag he deiz-ha-bloaz.

*
* *

Marian ne c'halle ket kousket anezhi. En he ziig er c'hoadig derv ha fav, war bord an hent bras, en nozvezh-se ne zeue ket a-benn da gousket. Forzh penaos, gant ul louzoù-kousk aozet ganti zoken, e chome Marian dihun pa veze al loargann.

Klevout a reas heklek starderezh foll ur c'harr hag a zeuas er-maez. Kemeret he doa an amzer da wiskañ he sae-gambr, hag he boned gloan war he blev loued, met souezhet e voe gant ar yenijenn hag an avel reter o sevel hag o hejañ skourroù bresk hag a leze da gouezhañ o diwezhañ sammoù erc'h. Sklibichoù² nevez ar gwez-kelvez zoken a oa devet gant ar skorn.

Lugerniñ a rae al loar hag ar stered en un oabl digoumoul.

Ur gwallzarvoud. Unan c'hoazh. C'hoarvezout a rae alies

2 Sklibichoù : bisigoù krañ-kelvez.

war-lerc'h ar c'horn-tro kemeret gant re a dizh, ha dreist-holl...
en noz-mañ... gant an hent riellet-se...

Setu, ur c'harr-tan o vont re vuan, ha stoket ouzh ar pont.
Kirri all a harpe. Ar sikourioù ne vefent ket pell mui oc'h
erruout. Marian a huanadas war planedenn an dud c'hloazet,
marvet marteze. Marvet dindan lagad al loargann.

Karet 'ra Marian al loar. He mignonez eo. Perak e sell
Marian ouzh al loar evel ma vefe un Doueez ? Daoust ma 'z eo
bet beuzet he bugaleaj gant mojennoù skrijus diwar-benn al
loar, sklêrijennañ a ra he c'horf hag hec'h ene. Daveti, e kas
he fedennoù, hec'h arvarioù, he c'houlennoù. Respont ebet ?
Ha neuze ?

C'hwiteller an ambulañs, ar bomperien, ar boliserien...

Neuze e sioulao adarre an noz, ha ne vo klevet a-vare-da-
vare nemet frotadenn ar gweturioù war bitum an hent bras ha
galvadenn ankeniet ar gaouenn.

Poent oa dezhi mont adarre d'he zi klouar a-raok bout
skornet penn-kil-ha-troad.

Ha 'benn 'c'hoazh... 'Benn 'c'hoazh ? O mallozh-toupen,
ankouaet ganti deiz-ha-bloaz he nizez-vihan Margi ! Margi !
Pebezh anv droch, me 'lâr deoc'h ! Pe oad dezhi dija ? Tregont,
hmm, un tammig muioc'h da'm soñj, Pegen buan e tremen an
amzer ! Arabat disoñjal pellgomz a-raok da Vargi mont d'he
labour !

Sellet a reas Marian ur wech diwezhañ ouzh Rouanez an
Nozvezhioù, ha souezhet, en em santas ankeniet ha gwasket he
c'halon. Ha koulskoude, gant petra e c'halle c'hoazh Marian
bout nec'het ?

Neuze e verzas-hi, o kouezhañ diehan deus fas ront al loar,
perlezennoù daeroù riellet, lufnus ha lugernus heñvel-par ouzh
meinigoù arc'hantet hag alaouret.

« Deiz-ha-bloaz laouen Marge,
Deiz-ha-bloaz laouen... »

Miz Meurzh 2013

Emaoc'h o
paouez lenn 6 danevell
bet kaset deomp evit kenstrivadeg
niverenn 400 *Al Liamm*. E-touez ar re-mañ
emañ an hini a yelo ar maout ganti hag a vo
enoret d'ar Sadorn 26 a viz Here e Karaez.
An danevelloù all a vo embannet en
niverennoù da zont. Trugarez d'an
holl berzhidi !

Mignoned *Al Liamm*

Liammoù (hollvedel) *Al Liamm*

Da geñver 400^{vet} niverenn *Al Liamm* hon eus ar blijadur da ginnig deoc'h un dibab skridoù, plijus ha fromus, bet kaset deomp nevez 'zo.

David ar Gall, Bizhui-Lannvoaz

Al Liamm er gêr, na kaerat un doere a p'he gwelan e ma boest-lizheroù. Ema a-bouez evidin gellet lenn skridoù nevez savet diàr zorn tud a bep seurt awen gete. Barzhoniezh é krog get ar gelaouenn hag é ma lakaat da anavout trivliadoù dishañval a-zoc'h ma re. Piv a lâro pegen c'hwek eo ar gerioù a pand int lakaet asambl da sevel kanenn pe varzhoneg. Gete e tostaomp doc'h an hollved èl ma lâre Torga. Ha dre hor yezh eo e tremen an nerzh-mañ, par da razh lennegezhioù ar bed. *Al Liamm*, ur liamm lennegel etre an oberoù a sav hor lennegezh a-vod, èl ar mañsoner a pa sav e di. Lenn ha klevet dre lenn trouz tanav ar gerioù é sevel ar skrid, livioù ledet àr un daolenn vrav. Ha dre ar c'helenn, lakaat hor yaouankiz da anavout ar vravitez-se. Ha marse roiñ an c'hoant dezhe da vout lodek er lusk a grouomp a-gevret. Ar lennegezh eo a sav

ar vroad. Ha danevelloù enni leun a ijin hag a vegon. Pep unan anezhe get he lod a anken, a fent peotramant a garantez a vag ar lenner e-pad un herradig pe da virviken. Setu a-gaoz da berak, petra deoc'h-c'hwil, e lennan, e skrivan hag a roan da anavout *Al Liamm*.

Nolwenn Korbell, Douarnenez

Profañ a ra deomp testenn unan eus he c'hanaouennoù da zont :

Wanted (C'hoantaet)

An deiz-se oan savet a-raok an heol
Gant joa ur bugel o vont da c'hoari
Pasianted an amiegez dirak ar vuhez
Furnez unan kozh dirak ar penn.

An deiz-se oan mennet da fardañ coul
Da enaouiñ ar flammenn, da zizoleiñ
Kevrin daeroù ar verc'h nevez
Seblant ho tremm a-dreñv ar vrumenn.

*Ha n'em eus kavet netra
'Met skeud ho roudoù o valafennañ.*

Goude an deiz-se zo bet reoù all
O kregiñ mat, oc'h echuiñ fall
Mel da vintin, triñchin da noz
O klask an hiviz, kavet ar vroz.

Met den er bed 'nije mired outon
Da doulliñ an douar, da doulliñ don
Da ziveuziñ Kêr-Is, goullonderiñ ar mor
Benn gwel ho tremm a-dreñv an dour.

*Ha n'em eus kavet netra
'Met skeud ho roudoù o valafennañ.*

An deiz-se oan savet war-lerc'h an heol
Kalon ebet da vont da c'hoari
Ur sac'had hiraezh war gein ma buhez
Gant ma beaj blaz an dibenn.

Sachet maez ga'n Diaoul pe 'n Ael
Aet da bediñ Doue ar brilli
N'em gavis korn ar straed, ha c'hwi ivez
Ho tremm o skediñ a-dreñv kant mil skantenn.

*Hag em eus kavet pep tra
Skeud ho roudoù o valafennañ.*

Reun ar C'halan, Hingham (USA)

Kregiñ a reas va darempredoù gant Ronan Huon e 1978 : kaset am boa dezhañ un danevell hag embannet e oa bet e niverenn 191 *Al Liamm*. Edo ur voereb din o chom e Brest, straed Jorj Melou, e karter Sant-Mark. Pa 'z aen d'he gwelet e pellgomzen da Ronan, ha ma oa hemañ e Brest d'ar mare-se ez aen betek e di er vanell Poullbrikenn. Se ne c'hoarveze ket alies, rak beuzet e oan gant labourioù a bep seurt d'ar mare-se, hag amzer n'em boa ket evit treuziñ ar mor bras. Kenoad oamp, met a-viskoazh e oa bet Ronan oberiant en

emsav sevenadurel. Kement-se ne oa ket c'hoarvezet ganin : drailhañ a raen trefodaj va c'horn-bro, rak tremenet am boa va bugaleaj war ar maez gant va zud-kozh, nepell diouzh ar C'hastell-Nevez, desket em boa dañsal ar gavotenn hag ar jabadao, kanañ a raen sonioù evel *Me 'zo ur serjant-major*, prenet em boa geriadur ha yezhadur Roparz Hemon, ha lennet em boa ur bern levrioù diwar-benn istor ha lennegezh ar broioù keltiek, met tapet em boa dija an oad a hanter-kant vloaz pa 'm boa kroget da studiañ da vat yezh va hendadoù ha da sevel va skridoù brezhonek kentañ. Anat eo ne oan nemet un deskard e skoaz Ronan, hag e varzhonegoù hag e skridoù a zo bet bepred ur skouer evidon. Tro am eus bet da gomz eus e emzalc'h a-fed e dudennoù, a gas da soñj din eus Rusianed evel Tolstoy ha Chekhov, ha fromet on bewech ma c'hoarvez ganin lenn barzhonegoù ar *Bleunioù c'hwerv*. Ra vo *Al Liamm* e volz-enor da viken.

Alan Stivell, Lanvezhon

E fin ar bloavezhioù 50 e oa erruet ar *Rock'n Roll* e Breizh hag e Bro-C'hall. Plijet he doa kalz ar sonerezh-se din-me (14 vloaz oan).

Soñjet em boa diouzhtu e vefe plijus (hag efedus) krouiñ ur *Rock* breton pe geltiek.

Un nebeud bloavezhioù war-lerc'h e oan krog gant ma "micher" soner-kaner en ur mod kentoc'h *Folk*, pe ur c'hemmesk *Folk-rock*.

E 1973, daou-ugent vloaz 'zo, en albom *Chemins de terre*, em eus lakaet da glevet ar *Rock* brezhonek kentañ : *Brezhoneg 'raok* !

Ha pebezh plijadur sellet ar ganaouenn hollvrezhoneg-se bout an hini a blij e ar muiañ, betek e lise St Etienne (Bro-C'hall), da skouer. N'eus tamm lorc'h ebet ennon, nemet al

levenez bezañ deuet a-benn da dreuzkas ma c'harantez evit hor
yezh da dud all.

Brezhoneg 'Raok...

Tud an Argoad ha tud an Arvor
Tud diwar ar maez ha tud ar c'hêrioù bras
Tud Breizh-Izel ha tud an Naoned
Diwallit 'ta, mar plij, diwallit 'ta !

*Hep brezhoneg, hep brezhoneg,
Hep brezhoneg Breizh ebet !
Hep brezhoneg, hep brezhoneg,
Hep brezhoneg n'eus ket Breizh ken !*

Mar c'hellit ket sell't dre ho taoulagad
Mar c'hellit ket lâret de'i « me ho kar »
Mar c'hellit ket lârt « ma mab » d'ho pugel
Echu eo an abadenn-mañ da virviken !

*Hep brezhoneg, hep brezhoneg,
Hep brezhoneg Breizh ebet !
Hep brezhoneg, hep brezhoneg,
Hep brezhoneg n'eus ket Breizh ken !*

Da viken e vezo dallet
Un dachenn gwel' d'ar gwirvoud ha d'an hollved
Un tamm muioc'h mac'homet an denezh
Gant an nerzh, an arc'hant, an danvez !

*Hep brezhoneg, hep brezhoneg,
Hep brezhoneg Breizh ebet !
Hep brezhoneg, hep brezhoneg,
Hep brezhoneg n'eus ket Breizh ken !*

HARA Kiyoshi, Tokyo (Japan)

Bez ez eus tud o komz yezhoù keltiek e Japan.

Iwerzhoneg : Da gentañ, tud deus Bro-Iwerzhon. Kevredigezh Iwerzhon (*The Japan-Ireland Society* e Saozneg) a zo bras. Ar gevredigezh-se a zo bet diazezet e 1963. An 50^{vet} deiz-ha-bloaz a zo bet lidet e miz Meurzh tremenet. Kannad Iwerzhon a zo o sikour dezhi. Iwerzhoniz o labourat e Japan ha Japaniz hag a zo bet e Bro-Iwerzhon a gaver enni. Ar c'hannad Iwerzhonat a-vremañ e Japan a c'hell komz iwerzhoneg mat. Japaniz ivez, niver ar re a c'hell komz flour ar yezh a zo, da'm soñj, ouzhpenn un ugent bennak anezho. Ur geriadur iwerzoneg-japaneg hag ur yezhadur iwerzhonek e japaneg a zo bet embannet abaoe pell (1983). An hentenn vrudet evit deskiñ iwerzhoneg : *Learning Irish* gant Michael O Siadhall (1980) a zo bet troet e japaneg e 2008. N'eus skol-veur ebet a gelennfe iwerzhoneg (pe yezhoù keltiek all kennebeut). Met kelennerien zo a gelenn iwerzhoneg e skolioù-meur zo evit netra, evel an Aotrou NASHIMOTO Kuninao, kelenner e Skol-Veur *Hôsei* e Tokyo, pe HIRASHIMA Naoichirô, e Skol-Veur *Seinan Gakuin* e Fukuoka. En ur skol brevez ivez : *Dila International Language Academy* e Tokyo o kelenn 55 yezh, e kelenner iwerzhoneg, ar yezh geltiek nemeti.

Kembraeg : Kembreiz e Japan a zo bodet er Gevredigezh Sant Dewi (*St David's Society Japan / Cymdeithas Dewi Sant Siapan*) abaoe ar bloavezioù 1980. *Cymri Cymraeg*, da lavaret eo, kembraegerien zo e Japan, met nebeutoc'h eget iwerzhonegerien. Ur gembraegerez, Catharin NAGASHIMA, a zo brudet evit bezañ bet dileuriadez e anv ar broioù estren evit *Eisteddfod genedlaethol* (gouel bras e Bro-Gembre). Al levr evit deskiñ kembraeg e japaneg a zo bet embannet e 1996 :

Elfennau Gramadeg Cymraeg Llafar a Llenyddol (Elfennoù gramadeg kembraek) gant an Aotrou MIZUTANI Hiroshi. Savet en deus ur gevredigezh studiañ kembraeg e 2005 : *Cylch Cymraeg Tokio* (Kelc'h Kembraeg). Ul levr all a zo deuet er-maez nevez zo ivez : *Elfennoù kembraeg* (2011) gant KOIKE Takeshi ha NAGATA Yoshifumi.

Brezhoneg : Ur gevredigezh evit Bretoned o chom e Japan a zo bet krouet e 2006 : *Bretons du Japon*. Er mare-se, kannad Bro-C'hall e Japan a oa ur Breizhad. Abalamour da se, eo ur gevredigezh ofisiel. War-dro kant ezel a zo enni. Met goude *Lehman Shock* e 2008, eo distroet an div drederenn da Vro-C'hall. Ha siwazh, n'eus brezhoneger ebet ken enni. Met, gouel Sant Erwan a vez lidet bep bloaz abaoe 2009. E 2011 e oa bet pedet Nolwenn Korbell evit ar gouel, hag er bloaz goude e oa tro Miss Blue. Nebeut tre a Japaniz zo o deus desket brezhoneg evel don. Met n'eus na geriadur, na yezhadur, na levr ebet evit deskiñ dre ar japaneg. Ret eo sevel al levrioù-se ar buanañ-gwellañ.

Skoseg (gouezeleg Bro-Skos) : Ar Gevredigezh evit tud Bro-Skos a zo diazezet pell zo, abaoe 1958 : *Japan Caledonia Society*. Ur gevredigezh all, *Japan Scotland Society* hag a zo bet krouet e 1985, gant sikour embregerezhioù prevez hag a ra whisky. Bez' ez eus strolladoù all evel *Tokyo Pipe Band*, pe *Kansai Highland Games Society*. Ober a reont gouelioù bep bloaz, met evit pezh a sell gouezeleg Bro-Skos, ne vez ket graet kalz a dra. N'eus den ebet a c'hell komz skoseg, e-touesk Japaniz pe Skosiz hag a zo o chom e Japan. N'eus bet embannet na gramadeg na geriadur skosek e Japan.

Manaveg ha Kerneveureg : N'eus kevredigezh na strollad ebet evit tud eus *Ellan Vannin* (Enez Vanav) pe Kerne-Veur.

Japaniz zo o deus bet desket manaveg pe kerneveureg, ha studioù zo bet savet diwar-benn ar yezhoù-se. Met ne gaver levr ebet evit deskiñ manaveg pe gerneveureg.

Studiañ ar c'heltieg pe yezhoù keltiek : Kelennerien o studiañ ar broioù keltiek e Japan o deus ur gevredigezh studioù keltiek. Savet e oa bet e 1963 gant kelennerien war yezhoniezh istorel keñveriet ha dreist-holl gant tud o studiañ Kembre. Abaoe 2009 ez on me kadoriad. Bremañ ez eus war-dro kant ezel enni. Met n'eus ket kalz kelennerien hag a c'hell komz ur yezh keltiek bennak. An darn vrasañ anezho a gelenn saozneg. C'hoant hon eus da vont e darempred gant kelennerien all ar broioù keltiek. Pedet hon eus e 2009, an Aotrou Pierre-Yves Lambert, kelenner war ar yezhoniezh keltiek e Pariz. Hag e 2010, an Itron Hildegard Tristram, kelenner e Skol-Veur Freiburg. Ganti oamp bet betek Ikitsuki, departamant Nagasaki, lec'h eo bev dre guzh bepred hengoun kristenion abaoe amzer Edo (war-dro 1600-1860), anavezet e japaneg : *Kakure-Kirishitan*. Izili a enor hor c'hevredigezh eo bremañ an daou gelenner-se. E 2011 hon eus lidet 40^{vet} deiz-ha-bloaz ar gevredigezh. Ar bloaz-mañ (2013), an Aotrou Herve ar Bihan, kelenner *Kevrenn Geltiek*, Skol-Veur Roazhon eo hon eus pedet.

Ur c'hendiviz bras hon oa savet e miz Genver 2011 e Tokyo hag e Kagoshima ha pedet stourmerien evit ar yezhoù keltiek : Tangi Louarn, eus Breizh, kadoriad *Kuzul Sevenadurel Breizh*, Meirion Prys Jones, eus Kembre, kadoriad *Kuzul ar C'hembraeg*, Davyth Hicks, kadoriad *Eurolang*, rouedad yezhoù minorelaet Europa, bet ganet ha savet e Kerne-Veur ha kerneveureger (mignon din abaoe ma oamp bet en ur staj skoseg e Din-Edin e 1995). Neasa Ní Chinnéide, penn-skridaozerez *TV Iwerzhoneg*, Dulenn, Iwerzhon. Robert

Dunbar, kelenner Skol-Veur Inizi Uhel Bro-Skos (*Sabhal Mòr Ostaig / University of the Highlands and Islands Millennium Institute*). Ar c'hendiviz a oa diwar-benn Azginivelezh yezhoù ha sevenadurioù ar Broioù Keltiek. Skridoù ar C'hendiviz a zo bet embannet e 2012. N'eus ket kalz a dra a c'hellomp ober evit azginivelezh ar yezhoù-se. Youl ar re a gomz ar yezhoù keltiek eo a gaso an traoù war-raok.

Hag eo ret deomp lavarout ez eus ivez yezhoù minorelaet e Japan : an ainoueg e Hokkaido, enez hanternoz Japan, hag an okinawaeg, yezh inizi su Japan, da skouer. Ar yezhoù keltiek a vefe ur skouer vat evit azginivelezh ar yezhoù-se.

Filip Oillo, Lannurvan

400 niverenn. Pa soñjan e oa bet embannet va danevell gentañ e-barzh an niverenn 250. Didruez eo rod ar sifroù. Met mod-se emañ an traoù. A-wechoù e c'hoarvez ganin kemer un niverenn gozh eus *Al Liamm*, diwar un estajerenn em levraoueg du-mañ, ma c'heller ober “levraoueg” eus an doare kafarnaom (bezomp seven) ma vez renket ha direnket ha berniet ha diverniet va levrioù ennañ. Pa lavaran un niverenn gozh, e lavaran un niverenn gozh. Unan eus penn-kentañ ar bloavezhioù 1950, da skouer. Ha pa lakaan va dorn war unan anezho, dre zegouezh bepred, ez on sur da gavout diamantoù enni. Diamantoù a bep seurt. Keloù eus an dud. Keloù fresk eus ganedigezh mignoned din, erru bremañ en tu all d'o ugent vloaz kontet teir gwech. Pennadoù-skrid a bep seurt. Danevelloù. Danevelloù, ya. Ne vefe ket fall adembann danevelloù 'zo, bet ankounac'haet abaoe meur a warlene. Estreget en niverennoù kozh e kavan diamantoù, evel-just. Abaoe 400 niverenn e pad an istor kaer-mañ. Gant from e soñjan e Ronan Huon hag en e vignoned, pa oa bet roet lañs ganto d'*Al Liamm*. Souezhet-bras

e vijent bet d'an ampoent-se, ma vije bet lavaret dezho e vefe eus an niverenn 400-mañ. Ul labour ramzel a zo bet kaset da benn a-hed ar bloavezhioù. Keuz a sav ennon memestra pa zeu anat da'm spered ne c'hellin ket lenn an niverenn 800. Nemet hag asantet e vefe gant teñzorerien ar Purgator hag ar Baradoz paeañ bep a goumanant d'*Al Liamm* !

Buhez hir d'an itron gozh, chomet ken yaouank ! Ha gourc'hemennoù d'ar skipailh kalonek.

Tangi Legâvre, Roazhon

Penaos liveañ ar vignoniezh ? Evel Saint-Exupéry e c'heller implijout skeudenn ul louarn, e digenvez ur gouelec'h, o c'hortoz ur mignon. Gant ar Priñs bihan e kompreno al loen fin pegen plijus eo ar spi hag ar prantad gortoz. Kompren a raio ivez pegen kriz eo mare an disparti. Ur gazetenn zo par d'ur mignon. Gortoz a reer e teufe er-maez. En em c'houlenne a reer perak ez eus dale warni. Ur wech roget he golo e reer anaoudegezh gant ar pennadoù kinniget enni. A-wechoù e vezer souezhet ganto, plijet, feuket, entanet, fuloret. N'eus nemet un dra a c'hell terriñ ar vignoniezh etre ur gazetenn hag he lennerien : an diseblanted. Spi 'm eus ne ziwano biken bleunienn-an-Droukse e kalon lennerien *Al Liamm*. Kalz kaeroc'h eo louzaouenn-an-hañv gant he fevar c'hant petalenn.

* Gant ur c'houmanant niverel ne resevit ket ur skouerenn war baper ken ha dre-se e rit un dra bennak a vat evit an endro.

Al Liamm war ho tablezenn niverel !

Grit plas en ho levraoueg !*

Eus Kerlouan da Varakech, *Al Liamm* bepred ganeoc'h !

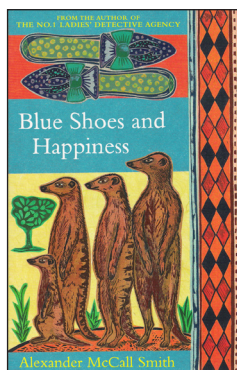
15€ ar c'houmanant niverel

Kit buan e darempred gant ar sekretourva !
alliamm.tirnanog@gmail.com - 02.96.48.03.00
14 straed Louzaouenn-an-Hañv - 22300 LANNUON

www.alliamm.com

Herve LATIMIER

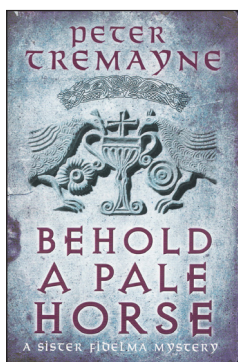
Blue shoes and happiness,
gant Alexander McCall
Smith, Emb. Abacus, 2007,
248 pajenn, £7.99

Gant an amzer o tremen e teu istorioù Mma Ramotswe hag an dud a vev en-dro dezhi da vezañ ur seurt senario evit ur stirad tele. “Bravoc’h ar vuhez” e Gaborone, e Bro-Votswana hag en “N°1 Ladies’ Detective Agency”... Plijadur a vez oc’h adkavout an tudennoù, plijadur a vez o welout anezho o vevañ dirazomp met n’heller ket komz eus levrioù polis. An tri enklask a gaver en istor-mañ n’int nemet digarezioù. Gwelwelus ha kar-

get a furnez eo an aergelc’h. Ur furnez hengounel evel m’eo Mma Ramotswe “hengounel” a gorf. Eeunik eo an traoù a-wechoù met leun a fent peurliesañ. Aes eo ar yezh ha kontet mat an istor. Dreist evit ar re a fell dezho lenn saozneg hep pakañ poan-benn. Troet eo levrioù Alexander McCall Smith e galleg evit ar re all...

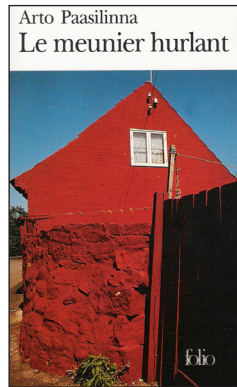
Behold a Pale Horse,
gant Peter Tremayne,
Emb. *Headline*, 2012,
402 bajenn, £7.99

Eil istor warn-ugent Fidelma eo *Behold a Pale Horse* ma ne fazian ket. Ispisial eo : e-lec'h mont da heul red an amzer evel ar romantoù all e tistroer war hor c'hiz. Just goude an darvoudoù kontet e *Shroud for the Archbishop*, an eil romant, e c'hoarvez an traoù. Goude bezañ diskoulmet ur muntr e Roma, emañ Fidelma o tistreiñ da Iwerzhon, dre vor betek Marsilha ha war droad goude... Un tempest a redi ar vag a gase anezhi d'he lezel e Genova... Emañ o klask ul lestr all pa glev keloù eus stad yec'hed truezus unan eus he mestroù kozh, Breur Ruadán a vev bremañ e abati Bubbio bet diazezet e 612 e traonienn an Trebbia gant Sant Colm Bán. Divizout a ra Fidelma mont d'e welout. Ha setu krog an avanturioù. Trouz brezel e-touez al Lombarded,

iriennoù, reuz etre aduerien Arius hag Iliz Roma, muntroù evel-just. N'emañ ket Eadulf ganti, en ur vro estren emañ hep an disterañ karg ofisiel. Un aergelc'h disheñvel diouzh hini an darn vrasañ eus ar romantoù a gaver eta. Savet mat eo an istor ha n'enaouer ket. Dont a ra Fidelma a-benn da gavout un diskoulm d'ar muntroù evel-just ha zoken da gemer perzh e stourmoù politikel hec'h ostizien. Unan eus plijusañ avanturioù al leanez, priñsez ha *dálaigh*.

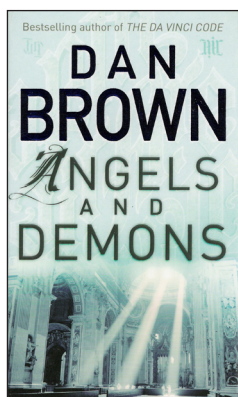
Le meunier hurlant
(Ulvova Mylläri), gant
 Arto Paasilinna, troet e
 galleg gant Anne Colin
 du Terrail, Emb. Denoël
 (dastumad Folio), 2007,
 290 pajenn

Eizhvet romant Arto Paasilinna eo *Ulvova Mylläri*. Santout a reer muioc’h eget er re all bet kinniget el *Liamm* roudoù ar brezelioù bet renet etre 1939 ha 1945 gant Bro-Suomi. Brezel ar Goañv a badas 105 devezhadalek miz Du 1939 enep an Unvaniezh Soviedel (kalz tud lazhet eus an daou du, koll ul lodenn eus Laponia ha Karelia evit Bro-Suomi). Adalek miz Mezheven 1941 en em glevas Bro-Suomi gant Bro-Alamagn hag e klaskas adkemer an tachennoù kollet (Brezel a Gendalc’hidigezh). Trec’het gant an Unvaniezh Soviedel e miz Eost 1944 pa grogas ar Wehrmacht da gilañ e sinas Bro-Suomi un emglev o kadarnaat he c’holloù hag o rediañ anezhi da stourm ouzh an Alamaned. Padout a reas an emgannoù betek miz Ebrel 1945 gant kalz a zistruj er vro. Goude

ar brezelioù e pren un den eus Su ar vro milin ur gêriadennig en Norzh. Kempenn a ra ar vilin met un tech souezhus a zo gantañ : pa vez trubuilhet en em laka da yudal evel ur bleiz ha n’hell den kousket ken er vro... Buan e klask tud ar gêriadenn kas anezhañ da di ar re sot. Istor stourm Gunnar Huttunen evit e frankiz eo al levr. Ne gav ket kalz sikour ha deskrivet mat vez laoskentez, pilpouserezh ha fallentezh an darn vrasañ enep an hini “disheñvel”. Ma adkaver dodenn an tec’h evel er romantoù all, n’eus roud ebet eus ar seurt laouenedigezh diroll a gaver e *Hurmaava joukkoistsemurha* (*Petits suicides entre amis*) pe *Elämä lyhyt, Rytönen pitkä* (*La cavale du géomètre*) bet skrivet diwezhatoc’h. Kalz teñvaloc’h eo an aergelc’h, krisoc’h an darvoudoù.

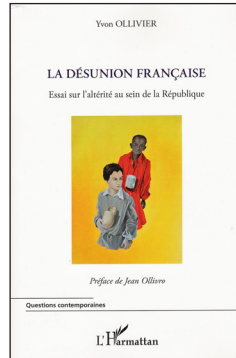
Angels and Demons, gant
Dan Brown, Corgi Books,
2001, 624 fajenn, £6.99

Diaes eo chom hep klevet komz eus oberennoù Dan Brown. Lennet em eus *Angels and Demons* evel m'em boa lennet *Da Vinci Code* : kenkoulz ober e soñj e-unan. Memes techoù (teoriennoù koumoulek diazezet war elfennoù damwir) met gwanoc'h an doare da gontañ an istor. Ar muntroù a zo un tamm re “*grand guignol*”, an haroz, Robert Langdon, kelenner e Skol-Veur Harvard, sañset, a seblant alies genaouek a-walc'h, betek bezañ lu pa vez kaoz eus e zarempredoù gant Vittoria Veta. Hegaset eur gant traoù souezhus pe diresis : ur yezh Islamek (p.53), brezelioù ar Groaz er ^{XV}^{vet} kantved (p.151 – bet ez eus bet met netra da welout gant an eizh bras echuet en ^{XIII}^{vet}), Notre-Dame iliz eus an Azginivelezh (p.297)

hep kontañ ar meskaj boas etre ganedigezh dinamm ar Werc'hez hag engehentadur Jezuz. Pa lenner an traoù diwar-benn an *Illuminati* pe an deologiezh e kroger da gaout fent. N'ouzon ket hag-eñ ez eo siriusoc'h ar pezh a gont a-zivout an enep-danvez... Lenn a reer al levr hep bezañ enaouet koulskoude : kalz darvoudoù (dibosupl an tri c'hard anezho hag un tamm re heñvel an eil re ouzh ar re all alies), un doare da leurenniñ an traoù ampart a-walc'h, lec'hioù resis e-leizh. Soñjal a reer e romantoù-kazetenn an ^{XIX}^{vet} kantved. Netra da welout gant ul levr istor.

**La désunion française,
Essai sur l'altérité au
sein de la République,**
gant Yvon Ollivier,
L'Harmattan, 2012,
260 pajenn, 27€

Ul levr a-bouez eo hini Yvon Ollivier. Un tamm diaes da lenn a-wechoù met leun a brederiadennoù hag a zielfennadurioù talvoudus. Un doare bredelfennerezh eus ar Republik eo. Diskouez a ra penaos, daoust da bennaennoù eus ar c'haerañ, e teu ar reizhiad da broduiñ disunvaniezh ha digevatalted abalamour d'he doare kamm (tost klañvidik) da welout an unded (betek krouiñ ar meizad “unicité de la nation”) enep pep disheñvelder, pep arallded. Peder lodenn a gaver el levr : *L'Unité contre l'Autre* ; *L'évacuation de « l'autre » par la raison* ; *La désunion* ; *Retrouver l'unité*. Komprenet ho peus ec'h echu an oberenn gant kinnigoù evit “pareañ”. Ur barner eo Yvon Ollivier, dielfennadurioù resis, soutil a-wechoù, war dachenn ar gwir a gaver eta. Daveoù e-leizh evel-just. Ur sell war an

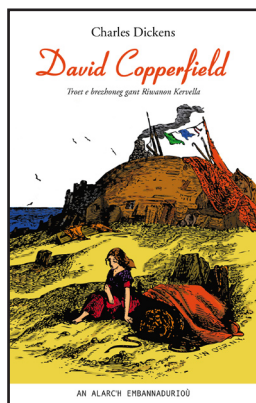
istor, istor ar mennozhioù hag emdroadur ar gevredigezh ivez. Ur bern traoù dedennus (da skouer : dielfennadur ar meizad “communitarisme” p.44 pe hini ar “vegenñ republikan” pp.144-149) a lenner diwar-benn dislavaroù ar reizhiad c'hall, he drougimplij eus he fennaennoù (frankiz, kevatalted, laikelezh...). Pinvidik-tre eo al levr, n'heller ket bezañ ali gant an aozer bepred met degas a ra kalz danvez preder. N'hellan nemet aliañ hol lennerien da lenn *La désunion française* evit ober o soñj hag ober o mad eus an danvez a gavint en oberenn. Gant ar spi e c'hello an traoù cheñch... buan ha war an tu mat...

PETRA NEVEZ ?

**Herve LATIMIER &
Malo BOUËSSEL du BOURG**

David Copperfield,
gant Charles Dickens
brezhoneg gant
Riwanon Kervella,
An Alarc'h,
218 pajenn, 11€

Mat e vefe spisaat marteze ne vo ket lennet romant hollvrudet Charles Dickens en e bezh, met un diverradenn nemetken. Troc'het eo bet an destenn orin ha troc'het mat, pa ne chom nemet un daou c'hant pajenn bennak diwar ouzhpenn mil, ken ez eo an droidigezh tostoc'h ouzh ur

senario eget ouzh ur romant a-wechoù. N'eo ket didalvoud evit kelo-se. Met gouestlet eo an embannadur-mañ d'ar grennarded kentoc'h eget d'al lennerien en o oad gour eta. Ne vije ket bet didalvoud, er c'heñver-se, skrivañ ur pennad kinnig berr da lec'hiañ an oberenn. Rak Charles Dickens

(1812-1870) en deus lakaet un tamm mat eus e vuhez er romant-se, a c'hoarvez e hanterenn gentañ an XIX^{vet} kantved, da lavarout eo er prantad viktorian. Ur romant deskoni eo *David Copperfield*. Kontet e vez ennañ istor fromus ur paotrig oc'h ober e dreuz er vuhez en un endro kriz ha du. Goude addimeziñ e vamm gant ur gwaz ha ne gar ket anezhañ, e vo kaset ar paotrig d'ur skol renet gant tud digalon, tra ma ne zeu ket e vamm da dalañ ouzh e leztad. Abred ez aio houmañ d'an Anaon ha kaset e

vo David en ul labouradeg, ma raio anaoudegezh gant bed ar vicherourien hag an deskarded, kent kemer an tec'h da zougen e blanedenn. Un digarez, evit Dickens, da ziskuliañ aoziou dister ar vugale hag ar maouezed d'ar poent-se. Tudennoù liesseurt a vo kejet outo a-hed an dezrevell, temzoù kreñv peurvuiañ, tammoù oristaled alies, hag a ro tro d'an oberour da zikouez e voursfent, en desped d'e realouriezh. Plijus-tre al levr, eta, panevet blaz ar re nebeut marteze.

MBdB

**Keal Doue war-lerc'h
Auschwitz,**
gant Fañch Kerrain,
notennoù gant Yann
Talbot, *Mouladurioù Hor
Yezh*, 138 pajenn, 10€

Daoust hag-eñ ez eus eus Doue ? Hag eus petra zo kaoz pa gomzer eus Doue ? An Natur, an Hollved, an Danvez, ur Spered, ur Bersonenn ? An

holl brederourien, pe dost, o deus hirsoñjet e mennozh Doue, abaoe an Henamzer. Anavezet eo, da skouer, peder martezeadenn Epikouros. « Pe

e fell da Zoue skarzhañ kuit an droug ha ne zeu ket a-benn d'en ober ; pe e c'hell en ober ha ne fell ket dezhañ ; pe ne venn ket ha ne c'hell ket ; pe c'hoazh e venn hag e c'hell. » Hervez ar vartezeadenn e teu war-wel un Doue pe zic'halloud, pe zrouk. Ma fell dezhañ skarzhañ an droug ha ma c'hell, pezh a zerefe ouzh mennozh Doue, neuze perak ne lam ket an droug kuit ? Ar goulennou-se a zo deuet da vezañ hollbouezus goude Auschwitz. Penaos danzen un Doue en defe lezet ober kement a zroug, kement a boanioù ? Gouestlet eo lodenn gentañ levrig Fañch Kerrain d'ar respontoù degaset gant ar prederour Hans Jonas en e brezegenn *Der Gottesbegriff nach Auschwitz* (Meizad Doue war-lerc'h Auschwitz). M'en deus tavet Doue dirak an euzh, emezañ, « n'eo ket dre ma ne venne ket, met dre ma ne c'halle ket ». Abalamour da betra ne c'halle ket ? Abalamour m'en doa en em zibourc'het eus e riegezh evit reiñ plas da frankiz Mab-den. Rankout a reer eta empennañ un Doue o c'houzañv, un Doue

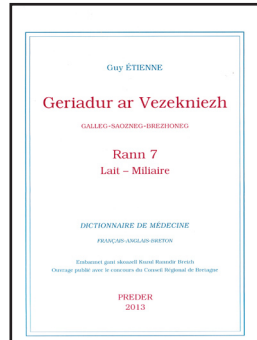
damantus, hag un Doue o tont da vezañ, gant kenlabour Mab-den.

En eil lodenn ez astenn Fañch Kerrain ar gaoz war keal Doue hiziv an deiz, en ur zisplegañ an arguzennoù pe evit pe a-enep mennozh Doue.

Frouezhus em eus kavet ar studiadenenn-se, berr met stank. Skrivet eo en ur yezh teknel a-walc'h, evel-just. Met displeget mat eo ar c'healioù gant notennoù pedagogel Yann Talbot e-tal an destenn, ha gant ar c'heriaoueg e fin al levr.

MBdB

Geriadur ar Vezekniezh,
rann 7, gant Guy Etienne,
Preder, pajenn 961-1200,
22€

Ur pezh mell labour en deus lakaet Guy Etienne war ar stern gant e *C'heriadur ar Vezekniezh Galleg-Saozneg-Brezhoneg*. Pa vo echu gant an embannadur klok e savo an oberenn da dri mil pajenn. Ur chanter divent neuze, ha ne vo dedennet gantañ nemet un niver bihan a arbennigourien hiziv an deiz. Medisined pe tud aet war micherioù ar yec'hed, geriadurourien, yezhoniourien, ha tud kar o yezh. Ur seurt embreger a ziskouez ur feiz divrall e dazont hor yezh. Heñvel ouzh pedenn ur manac'h eo. Daoust ha klevet e vo gant Doue ? Den ne oar. Met pa vez klevet gant Mab-den e c'hell reiñ kalon d'an dud hag o c'hreñvaat en o feiz. Rak ma 'z eus un dazont d'ar brezhoneg, bremañ eo e ranker diazezañ anezhañ, hep koll

amzer, hep gortoz e vije sevenet gant tud all, ken bras eo an ezhommoù war bep tachenn : ar skolioù, ar vuhez foran, an ekonomiezh, al lennegezh, ar c'hleweled... « Ur foll a ranker kaout da gement tra zo, » a lavare Ben Yehuda, p'en doa adsavet an hebraeg.

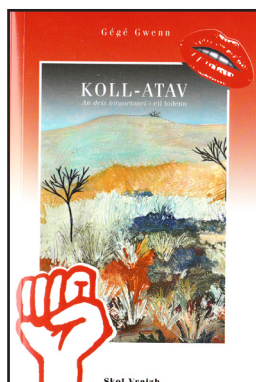
Div lodenn a ya d'ober ar Geriadur : ul lodenn galleg-saozneg-brezhoneg, gant displegadurioù e brezhoneg, hag ul lodenn brezhoneg-galleg, e stumm ur c'heriaoueg. E-keñver danvez ar geriadur, dibaboù yezh a zo bet graet. A-wechoù ez eus bet graet gant gerioù etrevroadel (diouzh ma kuzulie Roparz Hemon) met peurvuiañ e vez graet gant gerioù goveliet diwar wriziennoù hollvrezhonek (hent Vallée, kentoc'h). A-drugarez

da binvidigezh ha da resisted hor reizhiad rakgerioù ha lostgerioù e c'heller ezteurel arlivioù soutil, a zispleg an embanner. A-wechoù ivez ez eo ar ger hollvrezhonek kalz berroc'h eget ar ger etrevroadel : *elruz*, evit *érythrocytose*, da skouer. Kent stagañ ganti e vo mat d'al lenner studiañ pizh skalfad hor

rakgerioù eta ! N'eo ket mont gant an aesañ avat. Evidon-me, en em santan tostoc'h ouzh kinnigoù Roparz Hemon. Met n'in ket da bismigañ, rak techet on da reiñ kred d'an dud a labour kentoc'h eget d'ar re a dremen gant stagañ drezenn en ur lezel ar yezh da vervel...

MBdB

**Koll-Atav, An deiz
hirgortozet**, eil lodenn,
gant Gégé Gwenn,
Skol Vreizh,
336 pajenn, 15€

Setu eil lodenn a-ziwar peder eus *An deiz hirgortozet*. Adkavout a reomp stourmoù ha tudennoù al levrenn gentañ, Jakez Mallegoll hag e re, gant o harz-labour en un embregerezh fardañ pri-gwenn e Ruvien. Klask a reont lakaat al labouradeg da vont en-dro drezo o-unan. Ne bado ket gwall bell avat, ha pa vo echu da vat e vo kollet he livenn-

gein gant an dezrevell, ken e teu da vezañ hirik ha stambouc'hus eil hanterenn al levr. Perzhioù mat en deus romant Gégé Gwenn koulskoude. Ur romant sokial eo, lec'hiet er Menez-Are, er bloavezhioù 1970-80. Skrivet eo en ur yezh diardoù ha dichipot, ma vo kavet mesk-ha-mesk gerioù arnevez ha gerioù galleg brezhonekaet. Diouzh un tu :

kenaoz, kevredadelezh, eizet-vez ; ha diouzh an tu all : Humenitez, kouraj, jet an dour... Digor eo spered an oberour war meur a dra, hag un tamm fent pe vousgoap a zeu gantañ alies. Kanaouennoù niverus, e galleg, e brezhoneg, e saozneg, ha me 'oar-me, en deus hadet amañ-ahont, kement ha reiñ da dañva aergelc'h ar prantad-se. Livet e vez tro-spered ha savboent ur rummad tud yaouank pe yaouankoc'h war ar bed tro-dro : Breizh, Bro-C'hall, Europa, Brazil... Frapadoù kaoz a sav etrezo a-zivout an utopiezhoù politikel. Un digarez da choukañ tammoù prezegennoù e-barzh an destenn en ur mod re gelennus a-wechoù, evel inizi a ouiziegezh e froud an dezrevell. Ar mennozhioù bras koulz hag ar pennoù bras a vez diskouezet hep tamm madelezh avat. Pep hini a dap e begement : ar varksourien ha paotred ar *CGT*, ar frankizourien, ar vroadelourien vreizhat, paotred Mari-Robin... Gwall bell emañ an deiz hirgortozet, evit doare. Mont a ra e gwelien taol-arnod an emrenerezh el labouradeg. N'eus nemet an

anarkouriezh a zo e gras an aozer. Al liberter Emile Masson a ziskouez hent un dizalc'hiezh wirion. Met erfin, gwall enk eo an hent, ken e santer un tamm didouell pe zoken dizesper e don al levr. Ha n'eo ket sur e teufe ar silvidigezh eus ar garantez. Rak eus karantez n'eus ket kalz anv daoust m'eo kizidik ar benndudenn. E-leizh a Vari-lamm-er-park a vo kavet a-hed ar pajennoù koulskoude. Ma n'ho poa ket bet tro da lenn ar c'h*Kamasutra* ho po kentelioù adapout gant Gégé Gwenn. Evel-se e oa d'ar mare-se, marteze... Ha c'hoazh, ur sellad paotr en deus an aozer war revelezh ar merc'hed, 'm eus aon. Ar pep solutañ, ar pezh a zalc'h ar gevredigezh en e sav a-benn ar fin, eo ar vignoniezh, repu diwezhañ-holl an denelezh. Aze ez eus tud a oar mont en tu all d'o mennozhioù, pardonin ar fals-varchadennoù hag en em gennerzhañ pa vez ret.

MBdB

Moueziou bugale,
Emgleo Breiz,
110 pajenn, 13,90€

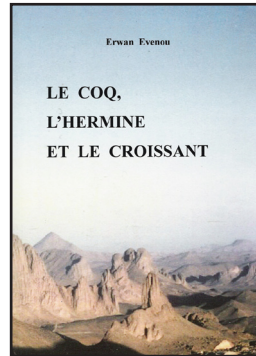

« Mamm-goz, pa oas bihan, dinozored 'oa ? » Piv n'en deus ket bet tro da glevet pozioù bugale par d'ar re-se. Fent, barzhoniezh, karantez ha gwirionez a vez ganto alies. Gant Maguy Kérisit ez eus bet dastumet un toullad mat anezho. Strewet int bet amañ ahont, evel bleunioù, en he dastumadenn nevez : *Moueziou bugale*. Ur vrav a liorzhad pa vo lavaret, pinvidikaet gant arroudennoù tud deuet, bet kutuilhet ganti er bed a-bezh. Maria Montessori, Naig Rozmor, Dickens, Levi-Strauss, Dolto, Tagore, Goethe, Mikael Jackson... Furnez ha fent a zo da gaout, ken ez eus eus pevare levr an dastumad « Moueziou » unan plijus kenañ hag a sell ouzhomp-holl, ma n'eo ket

marv c'hoazh en hor c'hreiz ar bugel bet... Sed a lavar Dov Beer Mezeritch, da skouer : « Tri zra a hellez deski digand eur bugel : beza laouen heb abeg, beza bepred oh ober eun dra bennag, ha goulenn groñs pa vez c'hoant eun dra bennag ».

MBdB

**Le coq, l'hermine et le
croissant,**
gant Erwan Evenou,
Emb. An Aozar,
304 fajenn, 14€

Souezhus eo romant diwezhañ Erwan Evenou *Le coq, l'hermine et le croissant*. Skrivet eo bet e galleg pa oa bet skrivet *Nikolazig ar broioù tomm* ha *Pardon Sant Fiag* e brezhoneg. Stumm buhezskrid un den anvet Malo Roslannic bet ganet en Aljeria, breizhat a orin, dedennet gant personelezh ha yezh bro e hendadoù ha kement-all gant tud, yezhoù ha sevenadur e vro c'henidik. Dont a ra da Vreizh da gelenn ha kelenn a ra brezhoneg betek dont da vezañ enseller pedagogel. Distreiñ a ra meur a wech da gelenn en Aljeria ivez... Kalz traoù a laka da soñjal er pezh a vefe bet buhezskrid Erwan Evenou. An amsteriegezh-se he deus diaezet ac'hanon. Pa skriver ur romant ez eo ur romant, pa

skriver eñvorennoù ez int eñvorennoù ha c'hoant vez gant al lenner gellout bezañ ar surañ posupl eus ar fedoù kontet dezhañ. Pa vez kemmet an anvioù pe kuzhet anezho, treusfurmet darvoudoù 'zo met lezet trawalc'h a verkoù evit ma c'hellfe lennerien 'zo divi-nout pe krediñ divinout e krouer un aergelc'h iskis. Ma lakaer ar fed-se a-gostez ez eus ur bern traoù dedennus er romant. Taolenniñ a ra Erwan Evenou ar vuhez en Aljeria etre ar bloavezhioù 1940 ha penn kentañ ar c'hantved-mañ. Deskrivañ a ra Malo "oc'h adkavout Breizh", e vuhez hag e stourmoù er Vro (e kanton *Le Scaouët...* peurgetket). Kavet em eus kalz plijusoc'h ar prantadoù en Aljeria, marteze peogwir em eus desket muioc'h

a draoù ha n'on ket bet diaezet gant ar pezh a zisplegen a-us. Kentelius eo keñveriañ ar saviadoù, gwelout sklaer ez

eus ur stourm hollvedel evit gwirioù an dud. Kontet mat eo an istor.

HL

**Kig-ha-farz ha bouedoù
all a-wechall e
Bro-Leon, kinniget
gant Mikael Madeg,
tresadennoù gant Mark
Paugamm, *Dastum Bro-
Leon*, 64 pajenn, 18€**

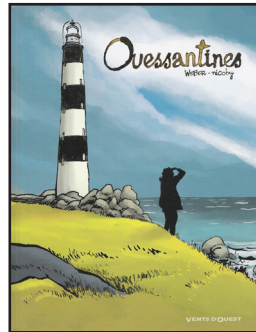

Goude *Peñse e Bro-Leon* ha *Kezeg e Bro-Leon*, setu teirvet levrig-pladenn dastumadeg « Bro-Leon ». Gouestlet d'ar C'hig-ha-farz ha da vouedoù all a-wechall. C'hwez-ek maouez, Naig Rozmor (Anne Le Bian) en o zouez, a oa bet aterset ha sonenrollet gant Mikael Madeg etre 1976 ha 1992. Ganet e oa bet an holl anezho e parrezioù Bro-Leon, etre 1898 ha 1928. Mammoù-kozh neuze, met fraezh-mat o mouezhioù hag o c'homzoù, ha brezhoneg flour war o muzelloù dre m'o doa sunet

yezh ar vro war varlenn o mamm. Kement tra hoc'h eus bet c'hoant da c'houzout a-holl-viskoazh a-zivout kant ha kant rekipe ar c'hig-ha-farz, ar yod kerc'h hag al laezh ribod, a vo displeget deoc'h dre ar munud. Poazhet mat pe get, gant laezh pe zour, gant lipig pe get... Ar re n'int ket gwall droet gant ar c'heginañ a vo dedennet, hep ket a var, gant an doareoù lidel a ya gant ar predoù : « Soubit e va zoullig, va c'heazh. Toullig ar vugale zo lous » !

MBdB

Ouessantines,
gant Patrick Weber,
tresadennoù gant Nicoby
ha livioù gant Kness,
Emb.Vents d'Ouest,
128 pajenn

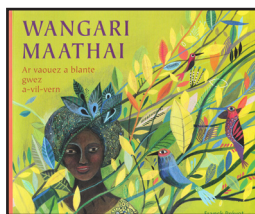

Kinniget brav eo al levr bannoù-treset bet kaset d'*Al Liamm* gant *Vents d'Ouest*. Marteze ne blijio ket an doare tresañ d'an holl. Kalzik treserien o deus ur stumm heñvel da labourat abaoe ur pennad. Ur skol ? Ur c'hiz ? Klotañ a ra gant an istor. Kontañ a ra al levr deomp staliadur ur vaouez yaouank, Soizic, war Enez-Eusa. O tigeriañ un ti *Bod ha Boued*. N'eo ket a orin eus an enezenn. Degemeret eo bet diouzhtu gant ur vaouez kozh koulskoude. Pa 'n em lazh Marie en em gav Soizic karget da lakaat urzh en he zraoù. Souezhet ha displijet eo mignonezed Marie. Fri-furch eo Soizic ha pennek. Tamm-ha-tamm e ra hec'h enklask evit kompren an darvoudoù bet e buhez Marie hag he mignonezed... Gellout

a reer evel-se kaout un tañva eus buhez an enezenn, eus spered an dud, o darempred gant ar marv, Doue, eus pouez ar merc'hed. Santout a reer ur gwir garantez evit an dud, gant o zuioù fall hag o re vat. Un toullad tudennoù zo taolennet mat-kaer. Evel alies n'eus dave ebet d'ar brezhoneg, siwazh. Souezhusoc'h c'hoazh en un istor un tamm "antropologel". Ne zle ket mirout ouzhoc'h d'e lenn...

HL

Wangari Maathai, gant
Frank Prévot, livadurioù
gant Aurélia Fronty,
brezhoneg gant Jean-Do
Robin, TES, levr-pladenn,
44 pajenn, 18€

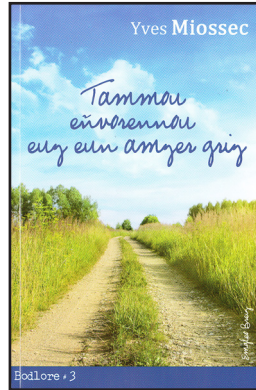
Wangari Maathai (1940-2011) a veze graet “Mama miti” anezhi, da lavarout eo mamm ar gwez, dre m’he doa stourmet a-hed he buhez evit ma vefe adsavet ar c’hoadegi bet diskaret en Afrika, ha dre ar bed a-bezh, gant tud ha n’eus nemet dastum arc’hant war o spered. Pa oa bihan c’hoazh e Bro-Genya, he bro c’henedik, e teske he mamm dezhi « e talv ur wezenn muioc’h evit he frenn ». Istor marzhus ar plac’hig-se aet da vinistrez an endro en he bro an hini a vez kontet eta. A orin uvel e oa, met mont a reas d’ar skol en Afrika, ha goude-se er Stadoù-Unanet kent dont da vezañ doktor war ar skiantoù. Ur stourmerez difaezhus a oa anezhi. Sevel a reas al luskad *The Green Belt* (ar Gouriz Glas) a oa e bal adplantañ gwez. Enebiñ a reas ouzh diktatour Daniel Arap Moi. Lakaat a reas anezhañ da

blegañ pa felle dezhañ sevel un tour burevioù en ur ziskar gwez ar park Uhuru. Meur a wech e voe toullbac’het ha gwallgaset Mama miti, met derc’hel a reas d’he c’hrog. Roet e voe Priz Nobel ar Peoc’h dezhi e 2004.

Skeudennaouet gant livioù flamm ha tresadennoù barzhonius eo bet an albom gant Aurélia Fronty, ha lakaet e brezhoneg gant Jean-Do Robin diwar destenn orin Franck Prévot. Mouezhioù Nolwenn Korbell ha Bob Simon eo a glever war enrolladenn ar bladenn vuhezek a ya gant al levr. Ul labour a feson, bet kaset da benn gant sikour muzisianed. E fin al levr e vo kavet un dastumad dielloù diwar-benn buhez Wangari hag he bro. Danvez an dielloù-se a zo bet enrollet kenkoulz all. Gant se e vo *Wangari Maathai* ur benveg dispar evit ar grennarded hag ar gelennerien.

MBdB

**Tammou eñvorennoù
euz eun amzer griz,**
gant Yves Miossec,
Emgleo Breiz,
138 pajenn, 13€

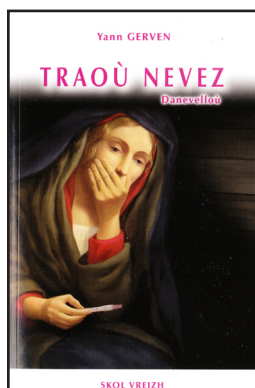
Penaos e veze kont gant buhez ar brizonidi brezel e-barzh ar c'hampoù-bac'h e Bro-Alamagn e-doug an eil Brezel Bed ? Peseurt darempredoù a veze kenetrezo, ha gant ar soudarded Alaman ? Daoust ha doujet e veze da reolennoù kenemglev Jeneva bet sinet gant Bro-Frañs ha Bro-Alamagn ? Penaos e teue ar brizonidi d'en em skoazellañ ha d'en em gennerzhañ ? Sed a gont Yves Miossec deomp diouzh an diabarzh en e *Tammou eñvorennoù euz eun amzer griz*, dre ma oa bet prizoniad etre miz Even 1940 ha miz Mae 1945, e meur a gamp. Al lodenn vrasañ eus al levr a denn d'an tec'hadennoù avat, deuet da vat pe c'hwitet peurvuiañ. Strivoù en deus

graet Miossec evit tec'hout ivez, met tro-wenn en deus graet. Kontañ a ra Miossec dre ar munud tec'hadennoù diehan e vignon Per Gergarreg. Henezh n'en doa ket e goulz evit kouezhañ eus daouarn e c'hardianed ha fouetañ bro evel ul loen gouez. Morse ne oa deuet a-benn eus e daol avat, en desped d'e youl didrec'hus ha d'e ijin puilh.

Krizder ha fent a vo kavet en testeni dedennus-mañ. Skri-vañ a ra Yves Miossec (1907-2001) en ur yezh voull ha klasel bet sunet gant laezh e vamm e Bro-Leon. Labouerien-douar a oa e dud. Emban- net e oa bet al levr-mañ e 1994 evit ar wech kentañ, ha loreet gant priz Per Roy.

MBdB

Traoù nevez,
gant Yann Gerven,
Skol Vreizh,
216 pajenn, 12€

Ma n'hoc'h eus ket bet tro da lenn *Traoù nevez*, gant Yann Gerven, grit hep mui termal. Plijadur zo da gaout. Plijadur gant ar yezh, gant an tudennoù, gant an ijin... Ma n'eo ket he fal nemetañ, n'eus lennegezh wirion ebet ha na zegasfe plijadur e mod pe vod, ha pa vefe da lod eus al lennerien nemetken. Ur perzh dibar zo gant levrioù Yann Gerven er c'heñver-se : skrivañ a ra evit an holl, ha neket evit ur strolladig lennerien dibabet pizh. Ne dalvez ket e vefe a eil renk e zanevelloù. Un arseller spiswel a zo anezhañ kentoc'h eget ur prederour moarvat, tostoc'h ouzh Roald Dahl eget ouzh Malraux eta. Nemet, gant danevelloù Roald Dahl ez eo a-bouez bras an diskoulmoù, pa n'int nemet un digarez

dindan bluenn Yann Gerven, ur furmelad ret, hag a zichañs dezhañ tremen hebiou gwech ha gwech all, evel en danevell *Neñv ! Va gwaz !...* Bourrañ a ra Yann Gerven o staliañ leurennoù nevez, gant tudennoù nevez, kement ha dispakañ c'hoariva ar vuhez war e nav zu. An arvest birvidik-se a ziwan diwar n'eus forzh peseurt degouezh, pa vo lavaret, gant tud ordin eus Breizh, krennarded anezho alies, strobet gant kudennoù o oad : re lart, evel gant *An dentasion ha Joana*, re bell diouzh o c'herent o tispartiañ, evel e *Ma lezc'hoar muiañ-karet*, pe re vouget gant mennad o zud war o divout, evel gant *Mae 68...* Gwallgaset e vezont gant froudennoù o flanedenn, met tennañ a reont begig o spillhenn

ar peurliesañ. Yann Gerven a oar ar stek da gomz eus traoù sirius war un ton skañv, ha gant un tamm mat a fent. N'eo ket e chomfe war-c'horre evit kelo, met gwell eo gantañ lidañ trec'h ar vuhez war bec'h an enkreiz. Gwechoù zo, evelkent, e oar pegañ hor c'halon hep mui c'hoarzhin goap, evel pa

zispleg ar pezh a oa bet rediet soudarded Frañs d'ober en Algeri, en danevell *Gustav Nadaud vs Rouget de Lisle*. Pinvidik eo e bladennad livioù eta, ha seul liesseurtoc'h a-se plijadur al lenner.

MBdB

**Parler breton comme
un breton, plus de
2 000 expressions
d'aujourd'hui !,**
gant Erwan Hupel,
Emb. Ixelles,
156 pajenn, 4,90€

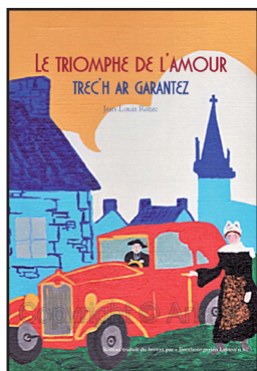

2 000 tro-lavar brezhoneg-galleg a-vremañ a zo bet strollet dre demoù el levrig-mañ. Degas a ra Erwan Hupel alc'hwezhoù da deurel blaz war hor frapadoù kaoz. Tri live a vez kinniget d'al lennerien : kregiñ ganti, lavarout hiroc'h, mont donoc'h ganti... Troiennoù, brezhonekadurioù, krennlavarioù... Aes-tre eo ober gant ar benveg-se, gant an *index* e

fin al levr. Displeget eo diazezoù an distagadur er penn kentañ. Ul levr-godell mat ha marc'hadmat eta. Mankoù bihan a vo da c'hwennat amañ-ahont, avat, pa vo adembannet. Seurt binvioù pedagogel a vefe mat sevel arloadurioù smartfon diwarno.

MBdB

Trec'h ar garantez - Le triomphe de l'amour,
gant Jean-Louis Rozec,
Emb.Arkae (les cahiers d'Arkae, niv. 17),
120 pajenn, 10€

Ma oa Deguignet un debrer kureed, gant Jean-Louis Rozec hon eus ur sapre debrer laiked. Tad misioner e oa Jean-Louis Rozec, eme vBernez Rouz en e bennad-kinnig. « Mont a rae da brezeg misionoù un tamm pep lec'h er vro. Derc'hel ar feiz, derc'hel ar yezh, derc'hel ar gizioù kozh, evitañ kement-se a yae asamblez. » Stourm a rae evit brudañ ar skolioù katolik neuze. Ha difenn a rae ivez an divyezhegezh er gelenadurezh. Diwar an danvez-se en deus savet *Trec'h ar garantez* e 1935, ur romant lec'hiet en Erge, ma veze brezel ar skolioù o ren, evel e lec'h all, etre ar skol laik, bet savet e 1885, hag ar skol gristen, bet digoret e 1928 war atiz René Bolloré, perc'henn war ar *Veilh Baper* vrudet.

Goude ur c'hrogad mell-droad entanet ma kemero ar *Baotred Dispount* (skipailh Lestonan) an tu kreñv war *Yaouerien Breizh* (skipailh Roazhon), ez arvester ouzh devezhioù kentañ ur skol gristen ma vo kelennet ar vugale en div yezh hag er feiz katolik, en enep da reolennoù skol ar Republik. Rozec en deus roet buhez d'e vennozhioù dre leurenñ tudennoù ludresadennel. Kement ha stardañ an traoù, emañ mestrskol ar skol nevez o fritañ karantez gant merc'h rener skol an diaoul. Reuz ha freuz a vo evel-just, ha dornet e vo ar skol dibater a-blat, betek ma savo he mestrskol kozh a-du gant ar gelenadurezh kristen... Kement-se, emit-hu, ne ra ket ur geusturenn gwall lipous. Eo, avat ! Ul levr plijus eo

Trec'h ar garantez, daoust dezhañ bezañ untuek betek re, evel-just. Evel-se e oa... Un testeni sokial eo ma santer petra e oa brezel ar skolioù e Breizh er bloavezhioù tregont. Danevellet eo gant ur brezhoneg eus ar c'hentañ troc'h. Ha Rozec a oar kontañ brav ! Taolenn ar c'hrogad mell-

droad e vo entanet an amañ-tourien ganti. Gerioù arbennik en doa goveliet Rozec a-ratozh. Hag an istor karantez ? Ma... Blaz romantoù dour roz ar Gontez Segur warnañ, anat, neoazh, evel ma vez lavaret e galleg flour : « *Ça le fait* » !

MBdB

Ar boan beva,
gant My Skaouidig,
Emgleo Breiz,
122 pajenn, 13,90€

N'eo ket My Skaouidig un anv-pluenn. Diwar anv badez paeron an aozer e teu ar My-se. Jean-Marie e oa e anv gwir. Met My a veze graet anezhañ... Kement-se a vez displeget er raklavar, kent kregiñ gant lodenn an danevelloù. Dastumet ez eus bet eizh anezho en teskad nevez-mañ. Feiz ! Klotañ a ra mat an titl gant danvez an danevelloù nevez embannet : *Ar boan beva*. Hag

ar boan karout kenkoulz-all ! Meur a zanevell a gas al lenner d'ar vered... My Skaouidig a oar c'hwezhañ from en e zanevelloù. Diskouez a ra tud ordin gwasket gant poanioù ken ordin all. Gwirionez ha kizidigezh a santer en e dudennoù. An danevell *N'eus marv den ebet*, e-mesk ar re all, am eus bourret ouzh he lenn. Digoret e vez ur prenestrig war un esperañs bennak e fin an des-

tenn, pa soñjed an nebeutañ. Ur c'honter ampart a zo eus My Skaouidig. Ken e-keñver framm an dezrevelloù, ken e-keñver blaz ar yezh, krizder, mousfent ha teneridigezh enni tro-ha-tro.

Un toullad notennoù bet embannet war *vBrud Nevez* a

ya d'ober peurrest al levr : taolioù-imor ha skridoù bihan ma vez lakaet ar gaoz, meskdivesk, war an dud, ar yezh hag ar bed o treiñ. N'int ket kenkoulz avat.

MBdB

**Istor burzhudus
Don Kic'hote,**
gant Cervantes,
brezhoneg gant Klerg,
Al Lanv,
320 pajenn, 12€

Embannet e oa bet *Istor Burzhudus Don Kic'hote* e brezhoneg war *Ar Bobl*, kazetenn gozh Taldir. Troet e oa bet gant Ar Pagan ha Bodspenn, hervez Klerg, hag en doa adwelet ha kempennet o labour kent e adembann e 1950. « Un diverrañ n'eo ken hol labour, » eme gKlerg en e gerig a-raok, ha n'eus bet miret eus al levr orin « nemet ar pep

iskisañ hag ar pep bourdusañ ». A zo gwir, rak hir-meurbet e oa an destenn orin, ouzhpenn 1 500 pajenn ouzh he ober, rannet e div levrenn (embannet e 1605 ha 1615). Dipitus eo ne vije ket bet savet pe gant Klerg, pe gant an embanner nevez, ur pennad kinnig evit lec'hiañ ur seurt oberenn e lennegezh Europa.

O vousec'hoarzhin e tispen-nomp roudoù Marc'heg ar Mañch hag e vevel feal Sancho Panza, pep a sorc'henn ganto en o fenn. Don Kic'hote, brein e spered gant un diniver bras a levrioù mac'hegiezh, a glask diskouez e galonegezh o tifenn ar re wan en aviz dont da vezañ brudet hag enoret dre ar bed a-bezh, hag e se delleziñ karantez e Zousig a Doboso, ur beizantez ha na gejo morse ganti. Sancho a ya d'e heul gant ar spi e vo profet douaroù dezhañ gant Don Kic'hote p'en do hemañ graet berzh. Met droch eo Don Kic'hote, evel a ouzer, pa gemer milinoù evit ramzed...

Ouzhpenn ur farsadenn eo levr Cervantes avat. Ur barodienn eo ma ra an aozer al lu gant talvoudoù ar varc'hegiezh, evel m'en doa graet Rabelais gant *Pantagruel* (1532) ha *Gargantua* (1534). Rak se ez eus bet lakaet Cervantes ha Rabelais da saverien ar romantoù modern kentañ. Diskar a reont gwengeloù ar bed kozh evit lakaat a-wel d'an holl ar bed evel m'emañ. Un oberenn sokial ha politikel a zo eus *Don Kic'hote* neuze.

Rak war zigarez c'hoarzhin goap ouzh talvoudoù bet, e tiskouez Cervantes gevier ar bed nevez. Daoust ha perzhioù chin, enep-harozel, barzhoniell ha fentus an dezrevell-se a zeuio a-benn da blijout d'al lennerien yaouank, hervez hetoù Klerg ? N'on ket sur, rak koshaet eo al levr un tamm mat, 'm eus aon, war-c'horre d'an nebeutañ. Al lennerien en o oad gour, evelkent, n'hellont ket mont hebiou.

MBdB

KELAOUENNOÙ

Malo BOUËSSEL du BOURG
Jerom OLIVRY
Tudual HUON

> **Al Lanv (130)**

Ar pennad hir kentañ a c'heller lenn er gelaouenn **Al Lanv** a zo diwar bluenn Yann Talbot. Troet en deus e brezhoneg pen-nadoù ar Vatikan II diwar-benn an darempredoù etre an Iliz hag an dud digredenn pe dizoue.

Kroget eo Padrig an Habask da lakaat e brezhoneg penna-

doù skrid diwar-benn Gevelou-ri Mondragon e Bro-Euskadi. Ar pennad kentañ a zo anvet *Eus ar c'hevelourioù kentañ da argerzh ar c'hresk*.

Goude bezañ bet o kantren e Akadia Louiziana e tispleg Paol ar Meur deomp e peseurt stuz emañ ar galleg er vro-se.

Bet e oa Riwanon Kadored oc'h atersiñ un nebeud tud e karg eus *Gouel ar filmoù* e Douarnenez. Er bloaz-mañ e oa bet pedet ar Romed, Tsiganed, ar pobloù beajour.

Ur pennad-kaoz all a zo kinniget deomp gant Brendan ar C'horr pa oa bet o komz gant Hannah Radford, ur Saozezh bet

graet ganti ur studiadenenn war ar brezhoneg. Emañ-hi o vevañ e Bro-Gorea bremañ.

Ar brezhoneg er skinwel abaoe 1964 a zo ur studiadenenn bet savet gant Mevena Guil-louzic-Gouret evit ur *Master* e Skol-veur Roazhon II e 2011.

El lodenn lennegel ec'h adkaver lod eus ar skriverien ha skrivagnerien eur boazet da lenn o skridoù : Daniel Doujet (*E korn ur stalenn, ur sonenn savet da batrioted Koehellan*),

Keleier an embann gant Alan Botrel, barzhonegoù gant Anna Canevet (*Moskeennar Vreizhiz*) ha Youenn Kervalan (*Testeni ar c'hleuzioù*).

Yann Talbot en deus troet e brezhoneg *Marv an tad-kozh* ha Gweltaz ar Bihan a ginnig d'al lennerien mojenn *Ar marmouz hag ar c'haz* gant Yann ar Feuteun, embannet en *Almanak ar Breizad* e 1942.

TH

> Hor Yezh (274)

Tri geriaoueg disheñvel a ginniger deomp en niverenn-mañ : *Geriaoueg krenn-vrezhoneg* gant Herve Bihan. « Ur c'heriaoueg a ranker sellet outi evel ur benveg labour tra ken, ur benveg a c'hello servijout d'ar studierien ha da glas-kerien all, » eme H. Bihan.

Eil lodenn *Geriaoueg ar gwez frouezh* gant Fulup Lannuzel hag 8^{vet} rann *Geriaoueg Treger, Goueloù hag ar Marzoù* gant Emile Ernault, dastumet ha renket gant Herve Bihan.

TH

> Bremañ (381-382)

Kregiñ a ra niverenn 381-382 **Bremañ** gant ur pennad diwar-benn Martin Luther King, e stourm betek ma vije drouklazhet e miz Ebrel 1968. Ar Gurded a zo kaoz diwar o fenn er pennad da heul. Tammha-tamm e teuont a-benn da vezañ muioc’h-mui anavezet er bed met, dreist-holl, er broioù m’emaint o vevañ : emrenerezh en Irak, ur “C’huzul-meur Kurdistan” e Siria, fin ar spontouriezh e Turkia (ha frankiz relijiel ha yezhel)... peadra da lakaat ar gumuniezh etrebroadel da gontañ gant bezañs ar Gurded en dazont. Evit echuiñ al lodenn *Etrebroadel* ez eus kaoz eus Bro-Alamagn hag ar strollad nevez *AfD* (*Anti-Euro-Partei Alternative für Deutschland*) a zo gantañ mennozhioù a-enep Europa hag he moneiz, dreist-holl. Bihan-tre eo c’hoazh ar strollad-se met gallout a rafe kreskiñ da heul dilennadegoù miz Gwengolo.

Breizh dizalc’h ? *Yes !* Setu ar pezh a ginnig deomp disklêriañ al lec’hienn *Yes Breizh*. Ur pennad-kaoz gant ar pevar

den o deus krouet anezhi a c’heller lenn. Tregont vloaz zo e oa bet embannet un danevell (an hini gantañ abaoe hini Gregoire e-pad an Dispac’h-Bras) diwar-benn stad ar yezhoù rannvroel e Frañs. Gant Henri Giordan e oa bet skrivet ha skipailh **Bremañ** a zo bet e darempred gantañ, dezhañ da reiñ e soñj war efedoù e zanevell.

E meur a gelaouenn ez eus bet kaoz eus glad ar savouriezh gant pennadoù diwar-benn an ilizoù, pe ar chapelioù. Ar wech-mañ e lenner ur pennad diwar-benn ar milinoù-dour. Mil boan o deus perc’henned ar milinoù-dour da gaout

sikour evit gwareziñ ar gwir deñzor-se.

Teuliad an hañv a zo gouestlet da gêr Vrest. Ur gêr nerzhus war meur a dachenn eo Brest ; hini ar sonerezh (*Astropolis*) kement hag hini an armerzh (*Produet e Breizh*). War dachenn ar brezhoneg e chom labour avat. Met war-raok ez a an traoù ha kalonekaet int bet : priz kentañ *Prizioù dazont ar Brezhoneg* e rummad ar frammoù publik a zo aet gant Levraouegoù kêr Vrest.

An advouezhiañ a zo ul labour pouezus evit plas ar brezhoneg er mediaoù. Ur pezh labour a zo bet evit *9 songs*, ar film en doa graet berzh bras e 2005... hag e brezhoneg e 2013 ! Ur film modern evit ur yezh a-vremañ !

Arzourien a zo ne chomer ket difrom pa vez kaoz dioute. Neil Young a zo en o zouez hag ur pennad diwar e benn a lenner en niverenn-mañ, a-raok ma vije deuet da Garaez evit gouel an *Erer Kozh*. Abaoe 2011 e vez aozet en Oriant un abadenn “Kan en davarn” ur wech ar miz e *Tavarn ar Roue Morvan*. Gallout a reer lenn soñj unan kustum da vont di.

El lodenn *Lenomp* e kaver ur pennadig diwar-benn *Mor Braz*, ar bier a vez lidet he femzek vloaz ar bloaz-mañ. El lodenn *Embann* ez eus kaoz eus Black’Mor hag e ved burzhudus a gaver en e levrioù.

Evit echuiñ an niverenn-se e lenner ur pennad-kaoz gant Solenn Caroff, e karg eus ar c’hehentiñ evit *Gouel ar Filmoù* e Douarnenez, a oa gouestlet ar bloaz-mañ d’ar Rromed ha da bobloù ar veaj.

JO

> Dazont Breizh (506)

Gouestlet eo pennad-stur Thierry Jigourel da implij an nukleel gant al lu gall. Da betra emezañ kaout seurt ardivinkoù lazhañ ha distruj ? Pelec'h emañ an enebour ? E-doug miz Mae e oa bet bannet ur misil M51 (ne oa penn nukleel ebet dre chañs met memestra ez eus bet foeltret 120 milion a euroioù disoursi kaer). Anv zo ivez eus stourm perc'henn ar vag pesketa *Bugaled Breizh* a oa aet d'ar strad 9 bloaz zo. Kuzhat ar wirionez a fell d'ar Stad C'hall ober evel kustum pa'z eus anv eus ar "sekred difenn".

Pennad Fañch Kerrain e brezhoneg a zo gouestlet d'ul levr nevez embannet dindan renerezh Jakeza al Lay, *Littérature et spiritualité en*

Bretagne : Lennegezh ha Speredegzh e Breizh. Ereot start eo hevelebiezh ar Vretoned gant ar relijion gristen. Ur gristeniezh vreizhat avat liammet d'an douar, d'ar mein, d'an tan ha d'an dour, e berr gomzoù d'ar c'hosmos. Ar relijion-se he devo levezon war dro-spered ar Vretoned hag ivez war o lennegezh.

TH

> Breizh/ Llydaw (59)

Un toullad Bretoned yaouank a zo kustum da vont betek Skol-veur Aberystwyth evit o studioù ha setu ma c'heller lenn un toullad pennadoù bet skrivet ganto e brezhoneg. Ar pennad hirañ a zo bet skrivet gant Bleuenn Raynaudon-Kerzerho hag ar re all gant Mona Caroff ha Tomaz Laquaine-Jakez.

Aozet e oa bet un dibenn sizhun evit deskiñ brezhoneg e Llangrannog, Kreizenn yaou-ankiz Yr Urdd. Jacqueline Gibson ha Mike Thomas o deus savet bep a rentañ-kont e brezhoneg hag Yvonne Heynes ur pennad e kembraeg.

Mike Thomas en deus kaset ur rentañ-kont e kembraeg eus ar *C'hendalc'h keltiek* bet

dalc'hete Bosvenegh (Bodmin) e Kerne-Veur. Tennet en deus ur poltred eus bez Yann Fouere e Gwengamp ha kinniget d'al lennerien ur barzhoneg skrivet gant Yann Fouere, *Evit kimia-diñ*. Owen Legg en deus skrivet ur pennad e brezhoneg hag e kembraeg diwar-benn tour kozh iliz Pempoull.

TH

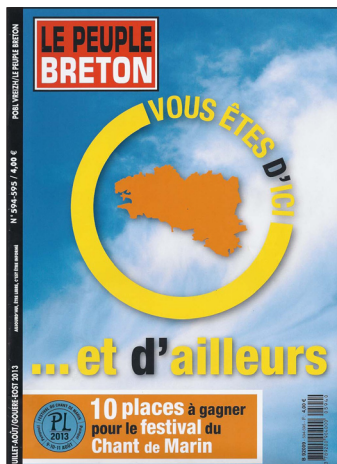
> Le peuple breton (594-595)

Daoust hag implij ar metan eo an diskoulm da gudenn ar gounezvouederezh, eme Paul Molac en e bennad-stur. Kaoz zo ivez eus fin labouradeg *Le Saumon/An Eog* e Poullaouen rak Marine Harvest a gav

gwelloc'h adkemer ul labouradeg e Bro-Bourgogn.

Difennet eo ar *PCB* (piralen) abaoe 1987 ha koulskoude e chom ur bern treuzfurmerioù tredan a seurt-se e Breizh ha saotradur da heul.

Un teuliad savet gant Jef Monnier a zo gouestlet d'an divroañ en Europa ha

Goulc’han Kervella a laka ar gaoz war an divroañ e Breizh. *Divroa* eo anv ar pezh-c’hoari en doa savet gant strollad *Ar Vro Bagan*.

J.J. Monnier a zispleg deomp piv e oa Auguste Glaziou (1828-1906), ul louza-wour dianav a-grenn e Breizh ha brudet-kaer e Bro-Brazil.

Mannaig Thomas he deus savet ur pennad diwar-benn ar varzhoniezh engouestlet tro-dro d’ar bloavezhioù 60-70, gant an embanner *J.P.Oswald* hag ar varzhed evel Yann-Ber Piriou ha Paol Keineg.

El lodenn vrezhonek ez eus kaoz eus kluboù melldroad Breizh gant Erwan Blanchard. Mikael Madeg a ro e soñj diwar ar film hir kentañ e

brezhoneg penn-da-benn : *Lann Vraz*. Gant Paol ar Meur ez eus kaoz eus *Monsanto*, enebourien ar bevien. Div bajennad klok a zo gouestlet gant Herve Lannuzel d’al levrioù a c’heller lenn e-pad ar vakañsoù hañv. Un diverrañ eus danvez niverenn *Al Liamm* 398 a zo bet savet gant Morgan Tremel.

Un troc’h-kaoz a zo e galleg gant *Miss Blue* (Bleunienn Jegou-Louarn), DJ bet ijinet ganti ar *Breizh’n’bass*.

> Le Peuple breton (596)

Roet ez eus bet ar gaoz da Vincent Pennober, dileuriad *Confédération Paysanne Penn-ar-Bed* ha displegañ a ra eo diaes kaout emglev gant *lobby* ar broduourien vras ezel an *FNSEA* a dap ar pep brasañ eus ar skoazelloù arc’hant. Kaoz zo evel-just eus kudennoù ar broduourien vioù. Soc’hennet eo ar Stad C’hall gant ar c’hresk ha n’eo ket gant an implij.

Heuget eo Yann Fiévet gant doare Valls hag ar gouarnamant

da skarzhañ an estrenien eus ar vro. N'eus netra cheñchet abaoe m'emañ an tu kleiz e penn ar gouarnamant.

El lodenn vrezhonek ez eus ur pennad gant Yann Roudot diwar-benn un diskouezadeg a zo bet plijet kalz dezhañ e Karnag war *Arz poblek Bro-Wened*. Riwanon Géléoc a laka ar gaoz war harz-labour ar studierien a oa bet e Kebeg warlene hag an disoc'h e 2013. Lonket eo bet ar promesaoù a oa bet graet. Daoust hag ur c'hwitadenn eo bet ar stourmad taer-se ?

Marteze e vo fin d'ar paludegezh, eme Paol ar Meur, abalamour d'ar vaksin a zo bet dizoloet nevez zo.

Herve Lannuzel en deus lennet ha barnet pevar levr : *Daou dre gant gant Milena Krebs*, *Dr Jekyll ha Mr Hyde* gant R. L. Stevenson lakaet e brezhoneg gant Pierrette Ker-moal, *Azvent* gant Mich Beyer hag *Ar gouvidi* gant Kristian Brisson. Un diverrañ a zo eus niverenn 399 *Al Liamm* gant Morgan Tremel.

Roet ez eus ar gaoz da dri den evit displegañ pehini eo buhez pemdeziek an dud e

Bro-C'hres hiziv an deiz. Kentelius meurbet !

Kristian Guyonvarc'h a oa bet oc'h ober ur pennad-kaoz gant Stéphanie Abgrall, bet savet ganti ur stal evit gwerzhañ danvez bio e Plouzane.

Levr ar miz, dibabet gant Jean-Jacques Monnier, a oa *Histoire de l'interceltisme en Bretagne* gant Erwan Chartier-Le-Floc'h, embannet gant Coop Breizh.

TH

> Pages de Bretagne (33)

Un teuliad klok a zo bet aozet diwar-benn lennegezh ha skrivagnerien Kaledonia-Nevez. Kaoz zo eus Paul Wamo, skrivagner ; Bernard Berger (treser ar bannoù-treset *Brousse en folie*) ; Eric Dell'Erba, luc'hskeudenner ; Anne Bihan, barzhez. Un troc'h-kaoz hir ha dedennus a zo ivez gant Chantal. T. Spitz eus Tahiti, Déwé Gorodé ha Nicolas Kurtovitch.

Tugdual Carlier en deus aozet un tamm pennad-kaoz berr e brezhoneg gant Yann-Ber Piriou a oa bet e Noumea

o chom pa oa yaouank. Ar Ganaked d'ar mare-se a oa lakaet da istud gant ar Galdoched (tud a orin gall o chom e Kaledonia-Nevez).

TH

> Brud Nevez (299)

Gouestlet e oa niverenn an hañv d'ar vakañsoù ha d'ar beajoù... Gant *Brud Nevez* e reer tro ar bed eta. War-ziar-benn arme ar soudarded pri e Xi'an, ur pennad sinet gant Maïwenn Morvan, gant fotoioù brav. E-pad ouzhpenn mil vloaz e oa bet Xi'an kêr-benn Bro-Sina. Hiziv an deiz, eme Maïwen, n'eo ket ken aes-se

en em renkañ gant tud ar vro, ken disheñvel eo o gizioù. Ret mat eo derc'hel krog pa bigner en ur c'harr-boutin, gant an taolioù ilin a baker... Cuba, gant Jean Le Du ha gant Jakez-Erwan Mouton (pevare lodenn e rentañ-kont). Santiago hag hentoù Compostella, gant testenioù personel Ronan Debel ha Jean Pouliquen.

Kregiñ a ra ar magazin gant pennad Bernez Rouz, un tamm

Jean-Yves Philippe a laka ar gaoz war doareoù e vicher hag e gargoù a vaer hag a brezidant Emglev Kumunioù Kreiz-Breizh. E rann ar c'helaouiñ ho po tro da lenn ur pennad-barn kinniget gant Mikael Madeg diwar-benn *Lann Vraz*, ar film hir kentañ bet savet e brezhoneg penn-da-benn.

MBdB

fent gantañ, diwar-benn arvaroù an eskemmoù tiez pa 'z eer da vakañsiñ. Goude-se e ro Katell Chantreau he soñj a-zivout mad ar stajoù hañv e brezhoneg evit ar vugale hag ar vuhezourien : « Lakaad ar brezoneg hag ar blijadur da genglota e spered ar vugale ». Teophile Guilloux a gont e vuhez blenier karr-boutin ha penaos en deus dastumet skiant a-benn ober diouzh an douristed. Gouestlet eo an atersadenn-greiz da Jean-Yves Philippe, un adeiladour anezhañ, bet staliet e vurevioù gantañ e Sant-Konan, ur gumun vihan eus Kreiz-Breizh.

Annaig KERVELLA
Tudual HUON

Annaig KERVELLA
Tudual HUON

HOR MIGNONED

Ganedigezhioù :

Laouen-bras eo Goulwena an Henaff ha Youenn Chapalan o reiñ deoc'h da c'houzout eo bet ganet Arzel, breur Gwenn, d'ar 14 a viz Even e Kemper.

Ma zud Jerom Olivry ha Morwenna Kadored a zo mil laouen o kinnig deoc'h ma ganedigezh :

Goude ur veaj nav miz-pad em gwele-dour sioul ha tomm, setu me nevez-gañfard ! Setu me Malo mil gortozet, bet ganet d'ar 5 a viz Even. Gant ma breur Dewi on bet lesanvet morlaer nevez an tiegezh, prest da zeskiñ ar stokadenn !

Kaňv :

Aet eo an Tad E. Bleuzen da Anaon d'an 20 a viz Eost d'an oad
a 94 bloaz. Douaret eo bet en Albertville (Savoia) d'an 23.

Brezhoneger tomm ouzh e yezh, darempredet en doa ar gevredigezh *Da Virviken* e Sceaux ha *Kêr-Vreizh* e Pariz e-pad pell amzer, pa oa o labourat war droidigezh skridoù Sant Eosten e galleg.

Anvet goude-se da atebeg levraoueg an Tadoù Asompsonianist en Ecully e-kichen Lyon, lakaat a rae al levraoueg da brenañ levrioù e brezhoneg evit Bretoned an tolead.

Ar re o deus e anavezet a zalc'h soñj eus un den plijus, ur c'hristen start hag ur Breizhad kalonek.

Kaset deomp gant Loeiz Moulleg

PROFOÙ

Miz Even : Noël PEYR ; Anna-Vari SKOLIG ; Patrice DREANO ; Sylvain BAHUAUD

— War un dro : 85€

Miz Gouere : Michel LESCOP ; Yannig BOULARD ; Mikael ROUBY ; Sylvie AR MOAL ; Malo BOUËSSEL DU BOURG ; Pierre-Emmanuel MARAIS ; Yann-Fañch KERNEIS ; Yann-Varc'h COCHET ; Paskal TABUTEAU ; Riwal HUON ; Yann-Bêr RIVALIN ; Pascale HERSON-MACAREL ; Goulven DONVAL ; Hervé RENAN ; Jean BOULBRIA ; Jean-Claude LE THOMAS ; Paul AUFFRET ; René ANSQUER ; Joseph POULIQUEN ; Yann-Ber PREMEL

— War un dro : 385€

Miz Eost : Alan Judicael GACHET ; Claude LANCHEC ; Jacques VINCENT ; Joël DENIEL ; Drian BERNIER ; Jean-Michel MAHE ; Yves MERVIN ; Daniel DOLLE ; Annie COZ-COSQUER ; Gweltaz ADEUX ; Loik CHAPEL ; R.F. CARRE

— War un dro : 192€

*Mil drugarez a lavaromp ur wech ouzhpenn
d'hor skoazellerien.*

Ur gêrig vihan mil bell diouzh Breizh-Izel, ur gêrig sac'het ar vuhez enni betek m'en em gavo an estrañjour, paotr an arvor...

Lezomp ar gaoz gant Mich Beyer :

« War-hed gwel an eil d'eben emañ Kêr-Izelañ ha Kêr-Uhelañ. Etre an div gêriadenn koulskoude, un harz ha na c'hell hini ebet eus o annezidi mont dreist dezhañ. Un harz ? Ul linenn hep mui ken, ul linenn ha n'eus anezhi nemet e spered an dud hag a dalv kement hag ar mogerioù savet amañ hag ahont da zispartiañ pobloù ar bed, korf hag ene. Gwechoù zo e oar ar pobloù disrannet-se diskar ar voger, gwechoù zo e lakaont maen war vaen o-unan da uhelañ anezhi. Chom da viken da spiañ re an tu all, krediñ diskar an harz, eno 'mañ an dalc'h. »

Ur pezh-c'hoari skrivet ha leurennet gant Yann Fulub Dupuy ha skoazellet gant Mich Beyer.

C'hoariet gant Stefan ar Govig, Laëtitia Fitamant, Jean-Yves Kervarec, Ninnog Latimier, Tomaz L'Epineguen, Loig Jade.

© Tro-didro

Re an tu all, eil pezh-c’hoari ar strollad *Tro-didro*, goude *Maen war vaen* hag a oa bet krouet da geñver festival c’hoariva brezhoneg Kemper e 2010, a vo c’hoariet evit ar wech kentañ :

D’ar Sul 03 a viz Du 2013, da 3eur d’enderv, e Ti ar C’hevredigezhioù e Sant-Seo, harp e Montroulez.

Hag ivez d’ar Sadorn 23 a viz Du, e sal ar Sinedix e Karaez da 8 eur 30 noz.

PRIZIOÙ

D’ar Sadorn 24 a viz Even 2013 e oa bet roet da bevar oberour *Priz Meur al Levrioù* gant *Produet e Breizh*. Gounezet eo bet ar priz e rummad al levrioù brezhoneg gant Mikael Bodlore-Penlaez hag Aldo Ripoché evit o levr *Sonerezh klasel Breizh*. Gantañ e c’heller ober anaoudegezh e galleg pe e brezhoneg, gant harp troidigezh Divi Kervella, gant bed unnek sonaozour hag a zo bet awenet gant sonerezh hengounel Breizh hag o deus implijet anezhañ en ul lodenn vras eus o oberennoù. Roet eo bet da vMikael Bodlore-Penlaez *Priz Meur al Levrioù* gant David Robo, maer Gwened, Jakez Bernard, prezidant *Produet e Breizh* ha Patrick Mahé, prezidant *Saloñs al Levrioù e Breizh*, e-lec’h ma oa aozet an abadenn er bloaz-mañ.

An triskell, priz al levrioù e brezhoneg kinniget gant saloñs al levrioù e Gwened a oa bet roet da c’hGoulc’han Kervella evit e levr danevelloù *Boned glas ar Pagan*, embannet gant *Al liamm*. Ar juri en doa bet c’hoant da reiñ gourc’hemmennoù ivez da skolajidi *Diwan Gwened* evit un dastumad skridoù : *Dre odeoù ar faltazi*, embannet gant *Aber*.

Pa oa bet prenet Presbital Kozh Landelo er bloavezh 1985 e oa ar raktres sevel tiez-bro “dishual” un tamm, frankiz dezho da gas war-raok ar stourm evit Breizh diouzh o soñj. 150 000 lur bennak e oa bet prenet ar presbital dismantret gant 7 mignon, unan anezho, Yann Minioù hag e wreg o doa prenet ar peb brasañ eus al lodennoù. D’ar gevredigezh *Kan an Douar* renet gant Yann Puillandre e oa bet fiziet al labour reneveziñ ha reiñ lañs d’ur vuhez sevenadurel brezhoneger. E 2005 e oa savet bec’h etre Yann Minioù ha *Kan an Douar*, prosez a voe, divodet *Kan an Douar* ha serret ar Presbital Kozh. Gwerzhañ ar savadur a oa an diviz bet lakaet. Brud a oa koulskoude dre Vreizh a-bezh gant an ti-degemer-se !

Ha setu deuet ur “burzhud” ! E miz Meurzh e kinnig Yann Minioù e lodennoù da gumun Landelo gant ma rafe ar pemp kenloder all kemend-all ! Hag e-giz-se vo graet pa ’z int holl a-du. Gant Kuzul ti-kêr Landelo eo bet asantet degemer ar roadenn-se. N’eus ken nemet ar frejoù noter war gont ar barrez. Goulennet o deus ar genlodennerien avat e chomfe ar Presbital Kozh un ti da gas war-raok yezh ha sevenadur Breizh. Gant ar gevredigezh *Oaled Landelo* e oa bet savet ur c’huzul skoazell ha kinniget e oa bet ur raktres ganti, peuzheñvel ouzh hini *Kan an Douar*. Dezhi e vo fiziet roiñ lañs en-dro d’ar vuhez sevenadurel er Presbital Kozh. Skolnoz a vo da zeskiñ brezhoneg adalek miz Gwengolo e Landelo !

Riwal Huon

Ul lec’hienn nevez-flamm zo bet savet gant *OPAB* evit kelaouiñ gwelloc’h an dud dedennet gant ar brezhoneg. Ouzhpenn d’ur garta c’hrafek adwelet penn-da-benn e vo kavet servijoù nevez : un deiziataer a ginnigo porched ar vuhez e brezhoneg, gwellaet ar binvioù yezh a oa anezho ha kinniget re nevez (ur forom termenadurezh, divizoù hag erbedadennoù yezh kuzul-skiantel an

OPAB da skouer). Un toullad kartennoù a roio an tu d'an dud da gavout ar skol divyezhek tostañ dezho, gwelet pelec'h ez eus kentelioù-noz pe c'hoazh al lec'hioù degemer evit ar vugale.

Chomlec'h : <http://www.opab-oplb.org>

KORRIGED VA C'HALON _____

Emañ Armel Le Sec'h o lidañ he 30 vloaz livañ. Aozet he deus un diskouezadeg e ti *Skol-Vreizh* e Montroulez gant un dibab eus he zaolennoù.

Digor e vo e Miz Du ha Kerzu 2013.

BLEUNIOÙ AN DISTRUJ, PLADENN DA ZONT BRIEG GUERVENO TRIO _____

Pell zo e skriv Brieg Guerveno. Pell zo e kan ivez. Daou vloaz zo avat e vez gwelet aliesoc'h o kanañ dre ar vro. Ur bladenn en doa bet embannet e 2011 : *Noziou-deiou*.

Ha tapet Priz gwellañ pladenn 2012 e-kerzh *Prizioù Dazont ar Brezhoneg* roet gant ar Rannvro ha *France3 Breizh* e Montroulez e Genver 2013. Kennerzhed an arzour. Ha dav d'al labour, d'ar skrivañ pozioù ha sonerezh.

Folk-rock hag ur berrad *metal* a zo e sonerezh Brieg. Hiraezhus ha taer ar sonerezh, pozioù leun a zic'hoanag hag a anken. Teñval spered ha kalon ar paotr.

E bal ? Sevel ur bladenn *rock-prog*, 10 kanaouenn enni (barzhonegoù e brezhoneg), gant e sonerien Xavier Soulabail (gitar-boud) ha Joachim Blanchet (toserezh). Pedet en deus ivez sonerien all eus strolladoù breizhek. Digoret en deus ur gont evit arc'hantaouiñ e bladenn a zeuio er-maez e miz Ebrel 2014 ha dasparzhed gant *Coop Breizh*.

Evit gouzout hiroc'h : www.kisskissbankbank.com/nouvel-album-brieg-guerveno

Al Liamm - Tír na nÓg

Dastumadenn sevenadurel daouviziek

(6 niverenn ar bloaz)

KOUMANANT ADKOUMANANT

- ☐ Koumanantiñ a ran da **AL LIAMM** evit ur bloaz
☐ Adkoumanantiñ a ran da **AL LIAMM** evit ur bloaz

☐	Breizh ha Bro-C'hall	(35 €)	 €
☐	Studier, Dilabour	(19 €)	 €
☐	Niverel	(15 €)	 €
☐	Broioù all	(40 €)	 €
☐	Skoazell (<i>testeni tailhoù evit ur prof-a-us da 15€</i>)		 €

Sammad =

- ☐ Setu amañ ur chekenn war anv **AL LIAMM**
☐ Treuzvankadenn (titouroù da leuniañ war ar bajenn da heul)
☐ Moneiz

Anv :

Anv Bihan :

Chomlec'h :

Niv. Bost : Kêr :

Bro :

Postel : @

Deiziad : Sinadur :

RIB Boutin AL LIAMM - TIR NA NOG

Bank	Dorikell	Kont	Alc'hwez	Lec'h
15589	22805	03621372040	03	CCM LANNUON

IBAN Etrebroadel :

FR76 1558 9228 0503 6213 7204 003 **BIC : CMBRFR2BARK**

AL LIAMM

14 straed Louzaouenn-an-Hañv

(*rue du Muguet*)

22300 LANNUON

alliamm.tirnanog@gmail.com

www.alliamm.com

Follenn adkoumanant

Abonnez-vous
par prélèvement

KOUMANANTIT DRE LAMADENN

Aotre lamadenn

Me hag a sin amañ dindan a ro
an aotre da Al Liamm da lemel
ur wech ar bloaz diwar ma c'hont
evit ma c'houmanant :

Autorisation de prélèvement

*Je soussigné, autorise Al Liamm
à prélever une fois par an sur
mon compte au titre de mon
abonnement la somme de :*

— — — — €

Perc'henn ar gont / Titulaire du compte

Anv / nom

Anv bihan / prénom

Chomlec'h / adresse

.....

Kod-post / CP Kêr / ville

Lamet e vo ar paeamant diwar ar gont-mañ / compte à débiter

|_|_|_|_|_|_|_|

Bank / banque

|_|_|_|_|_|_|_|

Dorikell / guichet

|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|

Niv. Kont / N° du compte

|_|_|_|

Alc'hwez / clé

Bank / banque

Chomlec'h / adresse

.....

Kod-Post / CP Kêr / ville

Kas ur RIB dre ret / joindre obligatoirement un RIB

E / à

Sinadur / signature

D'an / le

Niv Embanner / N° Emetteur

459175

AL LIAMM

14 strada Louzaouenn-an-Hañv

(rue du Muguet)

22300 LANNUON

alliamm.tirnanog@gmail.com

www.alliamm.com

Ingal e teu bep miz abaoe ouzhpenn 30 vloaz...

Bremañ

Koumanantit buan !

50€ / bloaz - Skoazell, estren : 60€

25 str. Pierre Martin - 35000 Roazhon - Pellg. 02.99.38.75.83

WWW.BREMAN.ORG

ROC'H DIWAN : font-debarzhadur Diwan.

**Degemerout a ra ho legadennoù ha roadennoù
evit raktresiñ dazont Diwan.**

Roc'h Diwan, Z.A. Sant-Ernel, BP 147, 29411 Landerne Cedex. Pg 02 98 21 33 69
postel : diwan.breizh@wanadoo.fr

Bep tri miz lennit

Al Lanv

Liesdoare : politikerezh etrevroadel,
stourmadoù ar vro, sevenadur

Koumanant : 30€ / bloaz - Skoazell : 40€

59 hent Kerdronioù Vihan - 29000 Kemper

Deskit brezhoneg pe gembraeg dre lizher !

Skol Ober

14 straed Louzaouenn-an-Hañv - 22300 Lannuon

Pellg. 02.96.48.03.00

WWW.SKOLBER.COM

Pennad-stur	1946-2013, 400 niverenn ! , gant SKIPAILH AL LIAMM
E-koun	1948-2013 Intrudu , gant A.-L. LATIMIER
Barzhoneg	Tro ar vinic'hi , gant KERVAN
Danevelloù	Tro-c'houzoug ar verc'h henañ , gant A. COZ Un Affenpinscher en ter-du , gant D. AR GALL Pevar c'hant beaj , gant J. PENNEG An deiz-ha-bloaz diwezhañ , gant M. BEYER Glav ha heol , gant P. DREAN Deiz-ha-bloaz laouen, Margi ! , gant MAI-EWEN
Lizhiri	Liammoù (hollvedel) Al Liamm , gant MIGNONED AL LIAMM
Heklev Sevenadurel	A-dreuz lenn Petra nevez ? Kelaouennoù Notennoù

Evit koumanantiñ skrivit da :

Al Liamm
14 straed Louzaouenn-an-Hañv (rue du Muguet)
22300 LANNUON
Pgz 02.96.48.03.00
Postel : alliamm.tirnanog@gmail.com

Koumanant bloaz, Breizh ha Bro-C'hall.....	35C
Koumanant bloaz, Broioù all.....	40C
Koumanant bloaz, Studierien, tud dilabour	19C
Koumanant bloaz, Niverel.....	15C

Ti-moullañ
Ouestélio - BREST
I.S.S.N.
0024-1733

7€